ÎNTRE LUME ŞI MINE

9

TA-NCHIŞI COATES

Traducere de Elena Marcu și Adi Păun

BLACK BUTTON BOOKS

Copertă, concept grafic şi cită: Raymond Bobar

Redactor: Anca Dumitrescu

Titlul original: Between the World and Me

Descrierea cip a Bibliotecii Naţionale a României

COATES, TA-NCHIŞI

Între lume şi mine / Ta-Nchişi Coates; trad. de Elena Marcu şi Adi

Păun.

— Bucureşti: Black Button Books, 2017

ISBN 978 – 606 – 94237 – 9-0

I. Marcu, Elena (trad.)

II. Păun, Adrian (trad.)

821.111

Ne puteţi găsi aici:

Black Button Books

Str. Zamfir Olaru, nr. iol.

Sector 5, Bucureşti

OS2077

hello (a) blackbutton.ro www.blackbutton.ro

Pentru David şi Kenyatta, care au crezut

Şi într-o dimineaţă în pădure m-am împiedicat deodată de lucru.

M-am împiedicat de el într-o poiană ierboasă păzită de stejari solzoşi şi ulmi

Şi detaliile pline de funingine ale scenei s-au ridicat, pătrunzând între lume şi mine…

— RICHARD WRIGHT

Nu-mi vorbi despre martiriu, despre oameni care mor

ca să fie pomeniţi într-o zi de hram.

Nu cred în moarte, deşi voi muri şi eu. Şi violetele, ca nişte castaniete, îmi vor fi ecou.

— SONIA SANCHEZ

Fiule.

Duminica trecută, moderatoarea unei emisiuni populare de ştiri m-a întrebat ce înseamnă să îmi pierd trupul. Emisiunea se transmitea din Washington, DC şi eu eram într-un studio din vestul Manhattanului. Un satelit anula distanţa dintre noi, dar nicio maşinărie nu putea să apropie lumea ei şi lumea în numele căreia fusesem invitat să vorbesc. Când gazda m-a întrebat despre trupul meu, chipul i-a dispărut din cadru şi a fost înlocuit de un text scris de mine în aceeaşi săptămână.

Moderatoarea a citit aceste cuvinte pentru telespectatori, şi când a terminat s-a întors la subiectul trupului meu, deşi nu l-a menţionat ca atare. Sunt deja obişnuit ca oameni inteligenţi să întrebe despre starea trupului meu fără să-şi dea seama de natura cererii lor. În particular, gazda voia să ştie de ce cred că progresul Americii albe sau, mai degrabă, progresul acelor americani care se cred albi, a fost construit pe furt şi violenţă. Când am auzit asta, am simţit cum creşte în mine o tristeţe veche şi difuză. Răspunsul la această întrebare este trecutul celor care cred asta. Răspunsul este istoria Americii.

Nu este nimic extrem în această afirmaţie. Americanii zeifică democraţia într-un fel care le permite o conştientizare estompată a faptului că, din când în când, şi-au sfidat Zeul. Dar democraţia este un Zeu iertător şi ereziile Americii – tortura, furtul, sclavia – sunt atât de comune printre oameni şi naţiuni, încât nimeni nu se poate declara imun. De fapt, americanii nu şi-au trădat niciodată cu adevărat Zeul. Când Abraham Lincoln a declarat în 1863 că bătălia de la Gettysburg trebuie să funcţioneze ca o garanţie că „guvernarea poporului de către popor, pentru popor, să nu piară de pe faţa Pământului” nu vorbea doar

aspiraţional; la începutul Războiului Civil, Statele Unite ale Americii aveau una dintre cele mai mari rate de sufragiu din lume. Întrebarea nu este ce a vrut să spună de fapt Lincoln prin „guvernarea poporului de către popor”, ci ce a însemnat „popor” ca termen politic de-a lungul istoriei ţării noastre. În 1863, poporul nu o includea pe mama sau pe bunica ta, nu ne includea pe mine şi pe tine. Deci problema Americii nu este trădarea noţiunii de „guvernare a poporului de către popor”, ci felul în care cei care fac parte din popor şi-au dobândit acest drept.

Asta ne pune în faţa unui alt ideal la fel de important, unul pe care americanii îl acceptă implicit, dar pe care nu îl cer conştient. Americanii cred în „rasă” ca o trăsătură definită şi indubitabilă a lumii naturale. Rasismul – ca nevoie de a prescrie trăsături inerente oamenilor şi apoi de a-i umili, diminua şi distruge – este, deci, o consecinţă a acestei condiţii inalterabile, în acest fel, rasismul devine fiul inocent al Mamei Natură, şi nu rămâne nimic de făcut decât să deplângem Middle Passage[1] sau Trail of Tears[2] aşa cum deplângem un cutremur, o tornadă sau orice alt fenomen care se petrece mai presus de intervenţia omului.

Dar rasa este copilul, nu tatăl rasismului. Şi procesul prin care definim „poporul” nu a fost niciodată o problemă de genealogie sau fizionomie în aceeaşi măsură în care a fost una legată de ierarhie. Diferenţa dintre nuanţa pielii şi textura părului este străveche. Dar credinţa în superioritatea unei nuanţe a pielii sau a unei texturi a părului, noţiunea că aceşti factori pot organiza corect o societate şi că sunt semne ale unor atribute mai profunde şi care sunt de neşters – aceasta este ideea nouă din inima acestor noi oameni care au fost crescuţi fără speranţă, tragic şi mincinos să creadă că sunt albi.

Aceşti noi oameni sunt, ca şi noi, o invenţie modernă.

---

1 Middle Passage este denumirea dată traseului dintre Africa și America din cadrul comerțului cu sclavi, în care africanii, înghesuiți în nave, erau transportați peste Atlantic, (n.t.)

2 Trail of Tears este o serie de transferuri forțate ale populațiilor native americane către teritorii desemnate drept rezervații, (n.t.)

Dar, spre deosebire de noi, noul lor nume nu are o însemnătate reală în afara maşinăriei puterii criminale. Oamenii noi au fost altceva înainte de a fi albi: catolici, corsicani, galezi, menoniţi, evrei – şi, dacă toate speranţele noastre naţionale se vor concretiza în vreun fel, vor trebui să redevină altceva. Poate vor deveni cu adevărat americani şi vor crea astfel o bază mai nobilă pentru miturile lor. Nu pot să fiu sigur. Deocamdată, trebuie însă spus că procesul de albire a triburilor disparate, de înnobilare a credinţei în a fi alb, nu a fost dobândită la degustări de vin şi petreceri cu îngheţată, ci prin jefuirea vieţii, libertăţii, muncii şi a pământului, prin biciuirea spinărilor, înlănţuirea membrelor, strangularea disidenţilor, distrugerea familiilor, violarea mamelor, vânzarea copiilor şi diverse alte acte menite, înainte de orice, să ne refuze dreptul de a ne securiza şi guverna singuri propriile trupuri.

Oamenii noi nu sunt origiilali în privinţa asta. Poate a existat la un moment dat în istorie vreo mare putere a cărei măreţie excludea exploatarea violentă a altor trupuri umane. Dacă a existat, eu încă nu am descoperit-o. Dar această banalitate generalizată a violenţei nu poate scuza niciodată America. Pentru că America nu-şi recunoaşte banalitatea. America se consideră excepţională, cea mai însemnată şi mai nobilă naţiune din câte au existat, un campion solitar care stă între oraşul alb al democraţiei şi terorişti, despoţi, barbari şi alţi duşmani ai civilizaţiei. Nimeni nu poate să se proclame supraumam şi, în acelaşi timp, să invoce drept scuză eroarea mortală. Propun să luăm în serios pretenţiile compatrioţilor noştri privind excepţionalismul american, cu alte cuvinte propun să ne supunem ţara unui standard moral excepţional. Asta este dificil, pentru că există, peste tot în jurul nostru, un întreg aparat care ne îndeamnă să acceptăm nevinovăţia Americii fără să avem vreun dubiu şi să nu cercetăm prea mult. Şi e atât de uşor să întorci privirea, să trăieşti cu roadele istoriei noastre şi să ignori marele rău făcut în numele

nostru, al tuturor. Dar tu şi cu mine nu am avut niciodată cu adevărat acest lux. Cred că ştii.

Îţi scriu în al cincisprezecelea an al tău. Îţi scriu pentru că acesta a fost anul în care ai văzut cum Eric Garner a fost sugrumat pentru că vindea ţigări, pentru că acum ştii că Renisha McBride a fost împuşcată pentru că cerea ajutor, că John Crawford a fost împuşcat pentru că se plimba printre rafturile unui magazin. Şi ai văzut oameni în uniformă ucigându-l pe Tamir Rice fără să coboare din maşină, un băiat de 12 ani pe care juraseră să îl protejeze. Şi ai văzut oameni în aceleaşi uniforme bătând-o pe Marlene Pinnock, o bunică, pe marginea drumului. Şi acum ştii, dacă nu aflaseşi până acum, că secţiile de poliţie ale ţării tale sunt înzestrate cu autoritatea de a-ţi distruge trupul. Nu contează dacă distrugerea este rezultatul unei exagerări nefericite. Nu contează dacă ia naştere dintr-o neînţelegere. Nu contează dacă distrugerea provine dintr-o procedură stupidă. Vinde ţigări fără avizele necesare şi trupul tău poate fi distrus. Dispreţuieşte-i pe cei care încearcă să-ţi îngrădească trupul şi ţi-l pot distruge. Intră într-un hol întunecat şi trupul îţi poate fi distrus. Distrugătorii vor fi arareori pedepsiţi. În principiu, vor fi scoşi la pensie. Şi distrugerea este doar forma superlativă a unei dominaţii ale cărei prerogative includ percheziţii, reţineri, bătăi şi umilinţe. Toate astea sunt la ordinea zilei pentru negri. Toate astea sunt deja antice pentru negri. Nimeni nu este tras la răspundere.

Acest rău nu este în niciun fel unic pentru aceşti distrugători sau chiar pentru această epocă. Distrugătorii sunt doar oameni care impun capriciile ţării noastre, interpretându-i corect moştenirea. E greu să înfrunţi asta. Dar toată terminologia noastră – relaţii rasiale, separare rasială, justiţie rasială, profil rasial, privilegiul albilor, până şi supremaţie rasială – nu serveşte decât mascării faptului că rasismul este o experienţă viscerală, care dislocă creiere, blochează trahee, rupe muşchi, extrage organe,

fracturează oase, scoate dinţi. Trebuie să nu-ţi fereşti niciodată privirea. Trebuie să-ţi aminteşti că sociologia, istoria, economia, graficele, tabelele, regresul, toate lovesc violent trupul.

În acea duminică, cu acea moderatorare, la acea emisiune tv, am încercat să explic asta cât de bine am putut în timpul pe care îl aveam la dispoziţie. Dar, la sfârşitul discuţiei, gazda a arătat o fotografie virală a unui băiat negru de îi ani îmbrăţişând în lacrimi un poliţist alb. Apoi m-a întrebat despre „speranţă". Şi atunci am ştiut că eşuasem. Şi mi-am amintit că mă aşteptasem să eşuez. Şi m-a uimit din nou tristeţea difuză care creştea în mine. De ce eram trist mai exact? Am ieşit din studio şi m-am plimbat o vreme. Era o zi calmă de decembrie. Familii care se credeau albe erau pe stradă. Bebeluşi, crescuţi ca albi, stăteau înfăşaţi în cărucioare. Şi mă întristau, cum mă întrista şi moderatoarea şi toţi cei care priveau şi savurau acea speranţă amăgitoare. Şi atunci mi-am dat seama de ce sunt trist. Când moderatoarea m-a întrebat despre trupul meu, a fost ca şi cum îmi cerea să o trezesc din acest vis splendid. Am văzut acest vis toată viaţa. Este casa perfectă cu gazon impecabil. Este grătarul de Memorial Day[3], asociaţia de cartier, aleea din faţa garajului. Visul este căsuţa din copac şi Cercetaşii. Visul miroase a mentă, dar are gust de prăjitură cu căpşuni. Şi atâta vreme mi-am dorit să evadez în acest Vis, să-mi înfăşor ţara peste cap ca pe o pătură. Dar asta nu a fost niciodată o opţiune, pentru că Visul se odihneşte pe spinările noastre, pătura e ţesută din trupurile noastre. Şi, ştiind asta, ştiind că Visul supravieţuieşte războindu-se cu lumea cunoscută, am fost trist pentru moderatoare, am fost trist pentru familiile acelea, am fost trist pentru ţara mea, dar, mai presus de toate, în acel moment, am fost trist pentru tine.

Aceea a fost săptămâna în care ai aflat că ucigaşii lui Michael Brown vor fi eliberaţi. Cei care i-au lăsat trupul în

3 Memorial Day este o sărbătoare federală în Statele Unite ale Americii, dedicată soldaților care și-au pierdut viața la datorie, (n.t.)

stradă, ca pe o declaraţie teribilă a puterii lor inviolabile, nu vor fi niciodată pedepsiţi. Nu mă aşteptam ca cineva să fie vreodată pedepsit. Dar tu erai mic şi încă mai credeai. Ai stat până la ora n în acea seară, aşteptând condamnarea, şi când s-a anunţat că nu vor fi condamnaţi ai spus: „Trebuie să plec" şi te-ai dus în camera ta, şi te-am auzit plângând. Am venit la tine cinci minute mai târziu şi nu te-am îmbrăţişat, şi nu te-am consolat, pentru că m-am gândit că ar fi greşit să te consolez. Nu ţi-am spus că totul va fi bine, pentru că nu am crezut niciodată că totul va fi bine. Ţi-am spus ceea ce au încercat şi bunicii tăi să-mi spună: că asta este ţara noastră, că asta este lumea noastră, că acesta este trupul tău şi că trebuie să găseşti o modalitate de a trăi cu toate astea. Îţi spun acum că întrebarea cum ar trebui să trăim într-un trup negru, într-o ţară pierdută în Vis, este întrebarea vieţii mele şi că am aflat că răspunsul este chiar punerea acestei întrebări.

Probabil ţi se pare ciudat. Trăim într-o eră a scopurilor. Vocabularul nostru media este plin de sloganuri moralizatoare, idei măreţe şi teorii măreţe despre orice. Dar am respins magia în toate formele ei acum ceva vreme. Această respingere a fost un dar de la bunicii tăi, care nu au încercat niciodată să mă consoleze cu teorii ale vieţii de apoi şi erau sceptici la profeţiile gloriei Americii. Când am acceptat atât haosul istoriei, cât şi realitatea sfârşitului meu ultim, am fost liber să decid cum să trăiesc, mai exact cum să trăiesc liber în acest trup negru. Este o întrebare profundă, pentru că America se consideră plămădită de Dumnezeu, dar trupul negru este cea mai clară dovadă că America este creată de oameni. Mi-am pus această întrebare prin lecturi şi scrieri, prin muzica tinereţii mele, prin certuri cu bunicul tău, cu mama ta, cu mătuşa Janai, cu unchiul Ben.

Am căutat răspunsuri în mitul naţionalist, în săli de clasă, pe străzi şi pe alte continente. La această întrebare nu există un răspuns, dar nu este inutilă. Cea mai mare răsplată a acestei interogări constante, a confruntării cu

brutalitatea ţării mele, este că m-a eliberat de fantome şi m-a întărit în faţa terorii pure a descărnării.

Şi mi-e frică. Simt frica cel mai acut când pleci de lângă mine. Dar mi-a fost frică cu mult înainte să te naşti şi în asta n-am fost original. Când eram de vârsta ta, toţi oamenii pe care îi ştiam erau negri şi toţi trăiau cu o frică puternică, neînduplecată, periculoasă. Am văzut frica asta toată tinereţea, deşi nu o recunoşteam.

Era întotdeauna chiar în faţa mea. Frica era în băieţii extravaganţi din cartierul meu, în inelele şi medalioanele lor mari, în hainele lor pufoase şi mari şi paltoanele lor de piele până în pământ cu gulere de blană, care erau armura lor în faţa lumii. Stăteau la intersecţia străzilor Gwynn Oak şi Liberty, sau la cea dintre Cold Springs şi Park Heights, sau în faţă la Mondawmin Mall, cu mâinile în buzunarele treningurilor Russell. Mă gândesc acum la ei şi tot ceea ce văd este frică, şi îi văd doar călindu-se împotriva fantomelor zilelor rele din trecut când gloata din Mississippi se strângea în jurul bunicilor lor ca să incendieze şi apoi să taie ramurile trupului negru. Frica trăia în mişcările ritmice studiate ale capetelor lor, în pantalonii din denim cu turul larg, în tricouri lălâi, în unghiurile calculate ale şepcilor de baseball, un catalog de comportamente şi îmbrăcăminte menite să inspire credinţa că aceşti băieţi se află în posesia fermă a orice şi-ar dori.

Am văzut-o în obiceiurile lor războinice. Nu aveam mai mult de cinci ani când stăteam pe treptele casei mele de pe strada Woodbrook, privind doi băieţi la bustul gol învârtindu-se unul în jurul celuilalt şi îmbrâncindu-se. Încă de pe-atunci am ştiut că exista un ritual al bătăii de stradă, regulamente şi coduri care, prin propria lor necesitate, atestau vulnerabilitatea trupurilor negre adolescente.

Am auzit frica în muzica pe care am ascultat-o pentru prima dată, muzica ce bubuia mândru şi falnic din casetofoane. Băieţii care se remarcau pe Garrison şi Liberty în Park Heights iubeau muzica asta pentru că le transmitea că sunt stăpânii vieţii lor, străzii lor şi trupului

lor. Am văzut-o în fete, în râsetele lor gălăgioase, în cerceii lor de bambus aurit cu propriul nume gravat de trei ori pe ei. Şi am văzut-o în limbajul lor brutal şi în privirile lor dure, în cum te secerau cu privirea şi te distrugeau din vorbe pentru păcatul de a te juca prea mult. „Să nu te prind că-mi spui pe nume", spuneau. Mă uitam la ele după şcoală, la cum se măsurau din priviri ca boxerii, cu părul dat cu pomadă, fără cercei, cu Reebok-urile în picioare şi la cum se ameninţau una pe alta.

Am simţit frica în timpul vizitelor la Buni în Philadelphia. N-ai cunoscut-o. Abia dac-am cunoscut-o eu, dar îmi amintesc atitudinea ei dură, vocea ei aspră. Şi ştiam că tatăl tatălui meu era mort, şi că unchiul meu Oscar era mort, şi că unchiul meu David era mort, şi că niciunul nu murise din cauze naturale. Şi am văzut-o în tatăl meu, care te iubeşte, care te sfătuieşte, care îmi dădea bani pe furiş să am grijă de tine. Tatălui meu îi era atât de frică. Am simţit-o în usturimea curelei lui negre, pe care mi-o aplica mai mult cu anxietate decât cu furie, tatăl meu care mă bătea de parcă cineva avea să mă fure, pentru că exact asta se întâmpla peste tot în jurul nostru. Toţi pierduseră câte un copil, cumva, pe străzi, în închisoare, din cauza drogurilor, a armelor. Se spunea că aceste fete pierdute erau dulci ca mierea şi că n-ar fi omorât nicio muscă. Se spunea că aceşti băieţi pierduţi tocmai luaseră examenele ge d[4] şi începeau să-şi pună ordine în viaţă. Şi acum nu mai erau, şi moştenirea lor era o frică teribilă.

Ţi-am spus vreodată povestea asta? Când bunica ta avea 16 ani, un tânăr a bătut la uşă. Tânărul era iubitul Bunicii Jo. Era singură acasă. Mama l-a lăsat să intre şi s-o aştepte pe Buni Jo. Dar străbunica ta a ajuns înainte. I-a cerut tânărului să plece. Apoi a bătut-o îngrozitor pe bunica ta, pentru ultima dată, ca să-i amintească cât de uşor şi-ar putea pierde trupul. Mama nu a uitat niciodată.

---

4 Serie de examene echivalente cu absolvirea liceului, pe care le pot da cei care nu au absolvit studiile medii, (n.t.)

Îmi amintesc cum îmi ţinea strâns mâna când treceam strada. Îmi spunea că, dacă i-aş lăsa mâna şi aş fi omorât de o maşină, m-ar bate până aş învia. Când aveam şase ani, mami şi tati m-au dus în parc. Le-am fugit de sub ochi şi-am găsit un loc de joacă. Bunicii tăi m-au căutat exasperaţi câteva minute bune. Când m-au găsit, tata a făcut ceea ce ar fi făcut orice părinte: a dus mâna la curea. Mi-amintesc cum mă uitam la el cu un fel de uimire, stupefiat de distanţa dintre pedeapsă şi jignire. Mai târziu, am auzit-o în vocea tatălui meu: „Ori îl bat eu, ori îl bate poliţia". Poate asta m-a salvat. Poate nu. Tot ce ştiu e că violenţa se trage din frică precum fumul din foc, şi că nu ştiu sigur dacă violenţa, chiar dacă născută din frică şi dragoste, a declanşat alarma sau ne-a sufocat în drum spre ieşire. Ceea ce ştiu e că taţii care îşi plesneau băieţii adolescenţi pentru obrăznicie le dădeau apoi drumul pe stradă unde băieţii lor îşi făceau şi primeau aceeaşi dreptate. Şi ştiam mame care îşi băteau fetele cu cureaua, dar cureaua nu le salva de traficanţii de droguri de două ori mai în vârstă ca ele. Noi, copiii, ne foloseam de cel mai negru umor pentru a face faţă situaţiei. Stăteam pe alee şi aruncam la coş și făceam mişto de băiatul care fusese snopit de mama sa în faţa colegilor lui din clasa a cincea. Mergeam cu autobuzul 5 către centru, şi râdeam de o fată a cărei mamă se ştia că are obiceiul să dea cu ce apuca: cabluri, prelungitoare, oale, tigăi. Râdeam, dar ştiu că ne era frică de cei care ne iubeau cel mai mult. Părinţii noştri se bazau pe nuia aşa cum, în vremea ciumei, flagelanţii se bazau pe bici.

Să fii negru în Baltimore-ul tinereţii mele însemna să fii gol în faţa lumii, în faţa tuturor armelor, pumnilor, cuţitelor, cocainei, violului şi bolii. Goliciunea nu este o eroare, nicio patologie. Goliciunea este rezultatul scontat şi corect al politicilor, consecinţa previzibilă a constrângerii oamenilor de a trăi cu frică timp de secole. Legea nu ne-a protejat. Şi acum, în vremea ta, legea a devenit o scuză pentru a te percheziţiona pe stradă, cu alte

cuvinte, pentru a continua atacul asupra trupului tău. Dar o societate care-i protejează pe anumiţi oameni prin plasa de siguranţă a şcolii, a împrumuturilor ipotecare garantate şi a bunătăţii ancestrale, dar pe tine te poate proteja doar cu bâta justiţiei penale, sau a eşuat în a-şi impune bunele intenţii, sau a reuşit să facă ceva mult mai întunecat. Oricum ar fi, rezultatul a fost infirmitatea noastră în faţa forţelor criminale ale lumii. Nu contează dacă agentul acestor forţe este negru sau alb, ceea ce contează este starea noastră, ceea ce contează este sistemul care îţi face trupul fragil.

Revelarea acestor forţe, într-o serie de mari schimbări, s-a petrecut în timpul vieţii mele. Schimbările încă se petrec, şi vor continua probabil până ce nu voi mai fi. Aveam 11 ani şi stăteam în parcarea din faţa unui magazin 7-Eleven, privind o gaşcă de băieţi mai mari de pe stradă. Ţipau şi gesticulau la… cine?… la un alt băiat, de vârsta mea, care stătea, aproape zâmbind, agitându-şi mâinile în joacă. Învăţase deja lecţia pe care avea să mi-o predea mie în acea zi: că trupul lui era în pericol constant. Cine ştie ce îi adusese această cunoaştere. Locuinţele sociale, un tată vitreg beţiv, un frate mai mare bătut de poliţie, un văr sechestrat în arest. Faptul că era copleşit numeric nu conta, pentru că întreaga lume îl copleşise cu mult înainte şi, oricum, ce contează numărul? Acesta era un război pentru posesia propriului trup şi acesta avea să fie războiul întregii sale vieţi.

Am stat acolo câteva secunde, minunându-mă de simţul estetic al băieţilor mai mari. Toţi purtau jachete de schi, din acelea pe care, pe vremea mea, mamele le puneau deoparte la magazin în septembrie şi apoi acumulau ore suplimentare pentru a le avea gata împachetate de Crăciun. M-am concentrat pe un băiat cu pielea deschisă la culoare care avea un cap lung şi ochi mici. Se strâmba la alt băiat, care stătea mai aproape de mine. Era aproape trei după-amiaza. Eram în clasa a vi – a. Orele abia se terminaseră şi încă nu venise vremea

războinică din primăvara timpurie. Care era exact problema aici? Cine putea şti?

Băiatul cu ochi mici a băgat mâna în geacă şi a scos un pistol. Îmi amintesc în reluare, ca într-un vis. Stătea acolo, cu arma întinsă, pe care a scos-o încet, a băgat-o la loc şi apoi a scos-o din nou, şi în ochii mici i-am citit o furie crescândă care mi-ar fi putut anula trupul, într-o secundă. Aşa era în 1986. Anul acela simţeam că mă înec în reportaje despre crime. Eram conştient că foarte des aceste crime nu aveau victimele scontate, ci loveau mătuşi, mame de la pta[5], unchi care făceau ore suplimentare şi copii veseli – loveau la întâmplare şi neobosit, ca nişte rafale puternice de ploaie. Ştiam asta în teorie, dar nu am înţeles-o în fapt până când băiatul cu ochii mici nu a stat în faţa mea ţinându-mi întreg trupul în mâinile lui mici. Nu a tras. Prietenii l-au ţinut. Nu era nevoie să tragă. Îmi confirmase locul în ordinea lucrurilor. Îmi făcuse cunoscut cât de uşor aş fi putut fi selectat. Am luat metroul până acasă în ziua aceea, procesând acel episod de unul singur. Nu le-am spus părinţilor. Nu le-am spus profesorilor şi, dacă le-aş fi spus prietenilor, aş fi făcut-o cu tot entuziasmul necesar pentru a ascunde frica ce m-a cuprins în acel moment.

Îmi amintesc că eram uluit că moartea se poate ridica atât de uşor, în valuri ca de ceaţă, din nimicul unei după-amiezi băieţeşti. Ştiam că partea de vest a oraşului Baltimore, unde trăiam, partea de nord a Philadelphiei, unde trăiau verişorii mei, sudul oraşului Chicago, unde trăiau prieteni de-ai tatălui meu, reprezentau o lume aparte. Undeva dincolo de firmament, după centura de asteroizi, erau alte lumi unde copiii se temeau permanent pentru trupurile lor. Ştiu asta pentru că în sufrageria mea se odihnea un televizor mare. Seara stăteam în faţa lui, martor al mesajelor trimise din această lume. Vedeam

5 Abreviere de la Parent Teacher Association, organizație în școlile americane din care fac parte părinți și profesori, cu scopul de a facilita participarea părinților la demersul educativ, (n.t.)

băieţi albi cu colecţii complete de cartonaşe cu fotbalişti, care îşi doreau doar o prietenă populară şi care se temeau doar de iedera otrăvitoare. Cealaltă lume era lumea nesfârşită a suburbiilor, organizată în jurul fripturilor la cuptor, plăcintelor cu afine, artificiilor, îngheţatelor cu sirop, băilor imaculate şi camioanelor de jucărie răspândite prin curţi împădurite, cu pâraie şi văi. Comparând aceste mesaje cu realitatea lumii în care m-am născut, am ajuns să înţeleg că ţara mea este o galaxie, şi această galaxie se întinde de la iadul din West Baltimore până la locurile cu verdeaţă din Mr. Belvedere[6]. Mă obseda distanţa dintre acel spaţiu străin şi al meu. Ştiam că porţiunea mea de galaxie americană, unde trupurile erau înrobite de o gravitaţie tenace, era neagră şi cealaltă, cea liberă, nu era. Ştiam că o energie de nepătruns păstra breşa dintre ele. Simţeam, dar nu înţelegeam, relaţia dintre mine şi acea lume. Şi simţeam în asta o nedreptate cosmică, o cruzime profundă, care infuza o dorinţă constantă, de neînvins de a-mi elibera trupul din lanţuri şi de a mă propulsa spre evadare cu viteza luminii.

Simţi vreodată nevoia asta? Viaţa ta este atât de diferită de a mea. Măreţia lumii, lumea reală, lumea întreagă îţi sunt cunoscute ţie. Şi nu ai nevoie de mesaje, pentru că ai văzut de atât de aproape atât de mult din galaxia americană şi locuitorii ei: casele lor, hobby-urile lor. Nici măcar nu ştiu ce înseamnă să creşti cu un preşedinte negru, cu reţele sociale, cu mass-media omniprezentă, şi negrese etalându-şi peste tot părul natural. Ceea ce ştiu este că, atunci când l-au eliberat pe ucigaşul lui Michael Brown, mi-ai spus: „Trebuie să plec”. Şi asta m-a rănit, pentru că, deşi lumile noastre sunt diferite, la vârsta ta simţeam exact la fel. Şi îmi amintesc că nici măcar nu începusem să-mi imaginez pericolele cu care ne luptăm. Tu încă mai crezi că nedreptatea este cazul lui Michael Brown. Nu te-ai confruntat încă cu

6 Centru de distracții pentru familii, în Baltimore, ce include un pati sală de bowling și altele, (n.t.)

propriile mituri şi poveşti şi nu ai descoperit jaful ce ne înconjoară.

Înainte să pot descoperi, înainte să pot evada, trebuia să supravieţuiesc, şi asta putea însemna doar o ciocnire cu strada, şi nu vreau să spun cu blocurile în sine, nici doar cu oamenii înghesuiţi din ele, ci cu reţeaua de puzzle-uri letale şi primejdii ciudate care par să se ridice chiar din asfalt. Strada transformă fiecare zi obişnuită într-o serie de întrebări capcană şi fiecare răspuns greşit aduce riscul unei bătăi, al unui foc de armă sau al unei sarcini nedorite. Nimeni nu scapă nevătămat. Cu toate astea, febra ce izvorăşte din pericolul constant, dintr-o viaţă trăită sub ameninţarea constantă a morţii, este palpitantă. Asta vor să spună rapperii când se declară dependenţi „de stradă" sau îndrăgostiţi de „joc". Îmi imaginez că simt ceva asemănător cu ce simt paraşutiștii, alpiniştii, cei care fac base jumping, şi alţii care îşi trăiesc viaţa pe muchie de cuţit. Bineînţeles că nu am ales nimic din toate astea. Şi nu i-am crezut niciodată pe fraţii care pretind să „conducă" sau, şi mai mult, să „deţină" oraşul. Nu noi am creat strada. Nu noi o finanţăm. Nu noi o întreţinem. Cu toate astea, eram acolo, ca toţi ceilalţi, cu misiunea de a-mi proteja trupul.

Găştile, tinerii care îşi transformaseră frica în furie, erau cel mai mare pericol. Găştile patrulau străzile cartierului, erau gălăgioşi şi insolenţi, pentru că doar prin insolenţa gălăgioasă puteau simţi vreun pic de siguranţă şi putere. Îţi rupeau maxilarul, te călcau pe cap şi te împuşcau pentru a simţi acea putere, pentru a-şi sărbători puterea propriilor trupuri. Şi sărbătoarea lor sălbatică, acţiunile lor halucinante le-au dat numelor lor sonoritate. Atrocităţile se acumulau, îşi făceau o reputaţie. Şi astfel, în Baltimore-ul meu se ştia că, atunci când Cherry Hill venea, ar fi trebuit să fugi în direcţia opusă, că North colţ cu Pulaski nu era o intersecţie, ci un uragan care lăsa doar aşchii şi cioburi în urma sa. În felul acesta, siguranţa acestor cartiere devenea personală, devenea siguranţa

trupurilor care locuiau în ele. Te dădeai la o parte din calea lui Jo-Jo, spre exemplu, pentru că Jo-Jo era văr cu Keon, Don-ul găştii Murphy Homes. În alte oraşe, de fapt în alte Baltimore-uri, cartierele aveau alte denumiri şi băieţii aveau alte nume, dar misiunea lor era aceeaşi: să dovedească inviolabilitatea cartierului lor, a trupurilor lor, prin puterea lor de a rupe genunchi, coaste şi braţe. Această practică era atât de comună, încât, chiar şi astăzi, dacă întrebi un negru crescut în oraşele din perioada aceea, îţi va putea spune care gaşcă conducea un anume cartier din oraşul lor, şi-ţi poate spune numele tuturor căpitanilor şi ale verişorilor lor, precum şi o antologie întreagă a faptelor acestora.

Pentru a supravieţui în aceste cartiere şi pentru a-mi proteja trupul, am învăţat un limbaj nou, format dintr-un set scurt de aprobări din cap şi strângeri de mână. Am memorat o listă a cvartalelor interzise. Am învăţat mirosul şi senzaţia prognozelor de bătaie. Şi am învăţat că „Piticule, ia să-ţi văd bicicleta!” nu era niciodată o replică sinceră, şi că „Bă, te-ai luat de văru-meu” nu era nicio acuzaţie adevărată, nicio neînţelegere a faptelor. Acestea erau chemările la care răspundeai cu piciorul stâng în faţă şi dreptul în spate, cu mâinile în dreptul feţei, una ceva mai jos, alta mai sus, ca un ciocan. Sau răspundeai evadând, ascunzându-te printre alei, scurtând drumul prin grădini, apoi dând buzna prin uşa de la intrare, pe lângă fratele mai mic, către dormitor, unde scoteai vreo unealtă din teaca de piele de oaie sau de sub saltea ori din cutia de adidaşi, după care îi chemai pe verii tăi (cu care nu erai înrudit de fapt) şi te întorceai pe aceeaşi stradă, în aceeaşi zi, la aceeaşi gaşcă, strigând: „Da, negroteiule, care-i treaba?” îmi amintesc învăţarea acestor legi mai clar decât îmi amintesc cum învăţam culorile şi formele, pentru că aceste legi erau esenţiale pentru siguranţa trupului meu.

Mă gândesc la asta ca la o mare diferenţă între noi. Tu ştii câte ceva despre vechile reguli, dar nu sunt atât de esenţiale pentru tine cum erau pentru mine. Sunt sigur că

şi tu ai avut de-a face ocazional cu câte o brută la metrou sau în parc, dar, când eram de vârsta ta, o întreagă treime din creierul meu era preocupată în fiecare zi de cei cu care mergeam spre şcoală, numărul nostru exact, felul în care păşeam, de câte ori zâmbeam şi la ce, cine lovea şi cine nu – toate astea însemnând că practicam cultura străzii, o cultură preocupată în primul rând de siguranţa trupului. Nu mi-e dor de zilele acelea. Nu îmi doresc să te fac un „dur" sau „de stradă", poate pentru că orice „duritate" pe care am acumulat-o a venit fără să mi-o doresc. Cred că am fost întotdeauna, cumva, conştient de preţ. Cred că am ştiut cumva că acea treime a minţii mele ar fi trebuit să fie preocupată de lucruri mai frumoase. Cred că am simţit că ceva, undeva, o forţă vastă şi fără nume, mi-a furat... ce anume? Timp? Experienţă? Cred că ştii câte ceva despre ce ar fi putut face acea treime, şi cred că din acest motiv simţi nevoia de a evada mai mult decât am simţit-o eu. Ai văzut toată viaţa minunată de deasupra copacilor, cu toate astea înţelegi că nu există o distanţă reală între tine şi Trayvon Martin, şi astfel Trayvon Martin trebuie că te înspăimântă într-un fel în care pe mine nu ar putea niciodată să mă înspăimânte. Ai văzut mult mai mult din ceea ce se pierde când ei îţi distrug trupul. Strada nu era singura mea problemă. Dacă strada îmi înlănţuia piciorul drept, şcoala mi-l înlănţuia pe stângul. Dacă nu înţelegeai strada, îţi pierdeai trupul pe loc. Dar dacă nu înţelegeai şcolile, îţi pierdeai trupul mai târziu. Am suferit din ambele cauze, dar am resentimente mai mari faţă de şcoală. Nu era nimic sfânt în legile străzii: erau amorale şi practice. Mergeai cu gaşca la o petrecere la fel de sigur cum purtai cizme prin zăpadă sau cum îţi deschideai umbrela când ploua. Acestea erau reguli făcute pentru ceva evident: marele pericol care îţi bântuia fiecare vizită la Shake & Bake, fiecare drum cu autobuzul spre centru. Dar legile şcolii erau orientate către ceva distant şi vag. Ce însemna, cum ne spuneau cei mai mari, „să creşti mare şi să devii cineva"? Şi mai exact ce avea asta de-a face cu o educaţie

înţeleasă ca toceală? Să fii educat în Baltimore-ul meu însemna în mare parte să ai la tine un creion în plus şi să lucrezi în linişte. Copiii educaţi mergeau aliniaţi în şir indian pe dreapta culoarului, ridicau mâna când aveau nevoie la toaletă şi aveau mereu legitimaţia cu ei. Copiii educaţi nu foloseau niciodată scuze – cu siguranţă nu copilăria în sine. Lumea nu avea timp pentru copilăria negrilor. Cum puteau să aibă şcolile? Algebra, biologia, engleza nu erau atât materii, cât oportunităţi de a disciplina mai bine trupul, de a exersa scrisul printre rânduri, de a copia instrucţiunile cum trebuie, de a memora teoreme extrase din lumea pentru care fuseseră create să o reprezinte. Toate îmi păreau atât de distante. Îmi amintesc că stăteam la ora de franceză în clasa a vi i-a şi nu aveam nici cea mai vagă idee ce căutam acolo. Nu ştiam niciun francez, şi nimic din jurul meu nu sugera că o voi face vreodată. Franţa era o planetă care se rotea în altă galaxie, în jurul unui alt soare, într-un alt cer pe care eu nu îl voi traversa niciodată. De ce, mai exact, stăteam la acea oră?

Întrebarea asta nu a primit niciodată răspuns. Eram un băiat curios, dar şcolile nu erau preocupate de curiozitate. Erau preocupate de conformitate. Îmi iubeam câţiva dintre profesori. Dar nu pot spune că credeam cu adevărat în ce spunea vreunul dintre ei. La câţiva ani după ce am terminat şcoala, după ce am renunţat la facultate, am auzit câteva versuri din Nas care m-au impresionat:

Ecstasy, cocaina, spui că e dragoste, e otravă
Şcolile unde învăţ ar trebui să *ia foc*, sunt otravă

Exact asta simţeam atunci. Simţeam că şcolile ascundeau ceva, că ne dopau cu o moralitate falsă ca să nu înţelegem, să nu întrebăm: De ce – pentru noi şi doar pentru noi – reversul liberului arbitru şi al spiritului liber este un atac asupra trupurilor noastre? Aceasta nu este o grijă hiperbolică. Când bătrânii ne-au prezentat şcoala, nu au prezentat-o ca pe un loc de învăţare, ci ca pe un mijloc de a scăpa de moarte şi puşcărie. bo% dintre tinerii negri

care nu termină liceul ajung la închisoare. Asta ar trebui să fie o ruşine pentru ţară. Dar nu este, şi chiar dacă nu puteam face atunci calculele sau sonda istoria, simţeam că frica ce marca West Baltimore nu putea fi explicată de către şcoli. Şcolile nu revelau adevărul, îl ascundeau. Poate că trebuie arse să iasă totul la iveală.

Nepotrivit pentru şcoli, şi în mare măsură dorindu-mi să fiu nepotrivit, şi fără priceperea necesară pentru a stăpâni strada, simţeam că nu exista evadare, pentru mine sau, sincer, pentru oricine altcineva. Fetele şi băieţii neînfricaţi care săreau la bătaie, îşi chemau verişorii şi găştile şi, dacă era cazul, scoteau armele, păreau că stăpânesc strada. Dar ştiinţa lor ajungea la maximum 17 ani, când ieşeau din casele părinţilor lor şi descopereau că şi America avea arme şi verişori. Le vedeam viitorul în feţele obosite ale mamelor care se târau în autobuzul 28, plesnind şi înjurând copii de trei ani; le vedeam viitorul în bărbaţii de la colţul străzii care strigau obscenităţi câte unei fete pentru că nu le zâmbea. Unii aşteptau, pe lângă magazinele de băuturi, câţiva dolari pentru o sticlă. Le dădeam o bancnotă de 20 de dolari şi le spuneam să păstreze restul. Ţâşneau înăuntru şi se întorceau cu Red Bull, Mad Dog sau Cisco. Apoi mergeam către casa cuiva a cărui mamă lucra seara, ne jucam „Fuck the Police” şi beam pentru tinereţea noastră. Nu puteam ieşi. Pământul de sub picioarele noastre era minat. Aerul pe care îl respiram era toxic. Apa ne oprea creşterea. Nu puteam evada.

La un an după ce l-am văzut pe băiatul cu ochi mici scoţând arma, tata m-a bătut pentru că am lăsat un alt băiat să-mi fure ceva. Doi ani mai târziu, m-a bătut pentru că mi-am ameninţat profesoara din clasa a IX-a. A nu fi suficient de violent mă putea costa trupul. A fi prea violent mă putea costa trupul. Nu puteam evada. Eram un băiat capabil, inteligent, plăcut de ceilalţi, dar profund înfricoşat. Şi simţeam, vag, fără cuvinte, că, pentru un copil, să-i fie trasată o astfel de viaţă, să fie forţat să

trăiască în frică, este o mare nedreptate. Şi care era sursa acestei frici? Ce se ascundea după paravanul străzii şi al şcolii? Şi ce însemna că creioanele, conjugările fără context, teoremele pitagoreice, strângerile de mâini şi gesturile din cap făceau diferenţa dintre viaţă şi moarte, erau cortinele care cădeau între mine şi lume?

Nu mă puteam retrage, cum au făcut mulţi, în biserică şi misterele ei. Părinţii mei respingeau toate dogmele. Respingeam toate sărbătorile marketate de oamenii care voiau să fie albi. Nu ne ridicam în picioare la imnurile lor. Nu îngenuncheam în faţa Dumnezeului lor. Şi, astfel, nu aveam niciun sentiment că un Dumnezeu drept era de partea mea. „Cei blânzi vor moşteni pământul” nu însemna nimic pentru mine. Cei blânzi erau bătuţi în West Baltimore, căleaţi în picioare la Walbrook Junction, snopiţi în Park Heights şi violaţi în duşurile închisorii municipale. Înţelegerea mea despre univers era fizică şi arcul ei moral, îndoit către haos şi apoi se termina între patru scânduri.

Acesta era mesajul băiatului cu ochi mici, care a lăsat arma jos: un copil care deţinea puterea îi expulza pe alţii în amintire. Frica stăpânea totul în jurul meu, şi ştiam, cum ştiu toţi negrii, că această frică este legată de Visul de dincolo, cu băieţii fără griji, cu plăcinta şi cu friptura la cuptor, cu gardurile albe şi peluzele verzi proiectate în fiecare seară pe ecranele televizoarelor noastre.

Dar cum? Religia nu-mi putea spune. Şcoala nu-mi putea spune. Strada nu mă putea ajuta să văd dincolo de încăierarea de fiecare zi. Şi eram un băiat atât de curios. Aşa fusesem crescut. Bunica ta m-a învăţat să citesc când aveam doar patru ani. Tot ea m-a învăţat să scriu, adică nu doar să organizez câteva propoziţii în paragrafe, ci să le organizez ca un mijloc de investigare. Când aveam probleme la şcoală (ceea ce se întâmpla destul de des), mă silea să scriu despre asta. Textul trebuia să răspundă la câteva întrebări: De ce simţeam nevoia să vorbesc în acelaşi timp cu profesorul? De ce nu credeam că profesorul merita respect? Cum voiam să se poarte

altcineva când vorbeam eu? Ce voi face data viitoare când simt nevoia să vorbesc cu prietenii în timpul orei? Ţi-am dat şi ţie aceleaşi teme. Ţi le-am dat nu pentru că aş fi crezut că îţi vor îndrepta comportamentul – pe-al meu nu l-au îndreptat –, ci pentru că acestea au fost cele mai timpurii forme de interogare, de a mă atrage pe mine în conştiinţă. Bunica ta nu mă învăţa cum să mă port la oră. Mă învăţa cum să interoghez fără scrupule subiectul care îmi provoca cea mai mare compasiune şi raţionalizare: eu însumi. Aceasta era lecţia: nu eram nevinovat. Instinctele mele nu erau pline de virtute infailibilă. Şi, dacă simţeam că eram la fel de uman ca oricine altcineva, asta însemna că şi alţii sunt la fel. Dacă nu eram nevinovat, atunci nici ei nu erau. Poate că acest amestec de motivaţii afectează poveştile pe care le spun? Oraşele pe care le construiesc? Ţara pe care o cred dată de Dumnezeu?

Acum întrebările începeau să ardă în mine. Materialele pentru cercetare erau peste tot în jurul meu, sub forma cărţilor strânse de bunicul tău. Atunci lucra la Universitatea Howard, ca bibliotecar specializat pe cercetare în cadrul Centrului de Cercetare Moorland-Spingam, care avea una dintre cele mai mari colecţii de cărţi afro-americane. Bunicul tău iubea cărţile şi le iubeşte şi astăzi, şi aveam cărţi prin toată casa, cărţi despre negri, scrise de negri, pentru negri, care se revărsau din rafturi şi din sufragerie, depozitate în subsol. Tata fusese căpitan în filiala locală a Partidului Black Panther. Am citit toate cărţile lui despre Pantere şi întreaga lui colecţie de ziare ale partidului. Eram atras de armele lor, pentru că armele păreau cinstite. Armele păreau că se referă la această ţară, care a inventat strada ce le oferea siguranţă prin poliţişti despotici, pe limba lor primară: violenţa. Şi comparam Panterele cu eroii pe care mi-i oferise şcoala, bărbaţi şi femei care mi se păreau ridicoli şi diferiţi de tot ceea ce cunoşteam.

În fiecare februarie, colegii mei şi cu mine eram mânaţi ca o turmă în amfiteatre pentru o trecere în revistă

ritualică a Mişcării pentru Drepturile Civile. Profesorii ne îndemnau să luăm exemplul marşurilor pentru libertate, Freedom Riders şi Freedom Summers, şi părea că luna nu putea trece fără o serie de filme dedicate gloriei celor care erau filmaţi în timp ce erau bătuţi. Negrii din acele filme păreau să iubească cele mai rele lucruri din viaţă – să iubească câinii care le sfâşiau copiii, gazul lacrimogen care îşi înfigea ghearele în plămânii lor, furtunurile care le rupeau hainele şi îi doborau pe străzi. Păreau să iubească bărbaţii care îi violau, femeile care îi înjurau, copiii care îi scuipau, teroriştii care îi aruncau în aer. De ce ne arată asta? De ce singurii noştri eroi erau nonviolenţi? Nu vorbesc despre moralitatea nonviolenţei, ci despre sentimentul că negrii au nevoie în special de această moralitate. Atunci, tot ce puteam face era să cântăresc aceşti iubitori de libertate cu măsura lucrurilor pe care le ştiam. Adică îi măsuram comparându-i cu copiii care scoteau arma în parcarea de la 7-Eleven, alături de părinţii înarmaţi cu cabluri de prelungitoare, alături de „Da, negroteiule, care-i treaba?" îi judecam prin prisma ţării pe care o cunoşteam, care îşi dobândise pământul prin crimă şi îl îmblânzise prin sclavie, prin prisma ţării ale cărei armate se răspândiseră prin lume pentru a-i extinde dominaţia. Lumea, cea reală, însemna civilizaţie securizată şi condusă prin metode sălbatice. Cum putea şcoala să preţuiască bărbaţi şi femei ale căror valori erau dispreţuite de societate? Cum puteau să ne trimită pe străzile din Baltimore, ştiind cum erau acestea, şi apoi să ne vorbească despre nonviolenţă?

Ajunsesem să văd şcoala şi strada ca pe braţele aceluiaşi monstru. Una beneficia de puterea oficială a statului, iar cealaltă, de aprobarea lui implicită. Dar frica şi violenţa erau armele lor comune. Dacă greşeai pe stradă, găştile te prindeau pe picior greşit şi-ţi luau trupul. Dacă greşeai la şcoală, erai exmatriculat şi trimis înapoi în stradă, unde îţi luau trupul. Şi am început să văd aceste două braţe în relaţie directă: cei care greşeau la şcoală îşi

meritau distrugerea de pe stradă. Societatea putea spune „Trebuia să rămână la şcoală” şi se spăla pe mâini.

Nu contează că „intenţiile” profesorilor erau nobile. Uită de intenţii. Ceea ce „intenţionează” pentru tine orice instituţie sau agenţii ei este secundar. Lumea noastră este palpabilă, învaţă să joci în apărare: ignoră capul şi ai grijă de trup. Foarte puţini americani vor proclama direct că susţin lăsarea negrilor în seama străzii. Dar foarte mulţi dintre americani vor face tot ce le stă în putinţă pentru a păstra Visul. Nimeni nu a proclamat direct că şcoala e concepută pentru a sanctifica eşecul şi distrugerea. Dar foarte mulţi profesori vorbeau despre „responsabilitatea personală” într-o ţară concepută şi susţinută de o iresponsabilitate criminală. Scopul acestor termeni, „intenţii” şi „responsabilitate personală”, este exonerarea extinsă. S-au făcut greşeli. Trupuri au fost distruse. Oameni au fost înrobiţi. Am vrut să fie bine. Am făcut tot ce am putut. „Bunele intenţii” sunt un permis de trecere prin istorie, un somnifer care asigură Visul.

O interogare neîncetată a poveştilor pe care ni le spunea şcoala părea acum esenţială. Simţeam că este greşit să nu întreb de ce, şi-apoi să nu întreb din nou. M-am dus cu aceste întrebări la tata, care, foarte frecvent, refuza să-mi ofere un răspuns şi mă trimitea către şi mai multe cărţi. Mama şi tata mă ţineau întotdeauna departe de răspunsuri la mâna a doua – chiar şi de cele în care credeau ei înşişi. Nu ştiu să fi găsit vreodată răspunsuri satisfăcătoare de unul singur. Dar de fiecare dată când o puneam, întrebarea se rafina. Asta este cea mai bună parte din ceea ce vechii înţelepţi voiau să spună prin a fi „conştient politic” – în aceeaşi măsură o serie de acţiuni ca o stare a existenţei, o chestionare constantă, chestionarea ca ritual, chestionarea ca explorare, mai degrabă decât căutarea certitudinii. Unele lucruri îmi erau clare: Violenţa care ne susţinea ţara, atât de flagrant la vedere în timpul Lunii Istoriei Negrilor, şi violenţa intimă a replicii „Da, negroteiule, care-i treaba?” nu erau fără legătură. Şi

această violenţă nu era magică, ci era în concordanţă şi plănuită.

Dar care era planul? Şi de ce? Trebuie să aflu. Trebuie să evadez... dar unde? Am devorat cărţile pentru că ele erau razele de lumină care treceau de pragul uşii, şi poate că dincolo de uşă era o altă lume, una eliberată de frica cumplită care susţinea fundaţia Visului.

În această conştientă care înflorea, în această perioadă de chestionare intensă, nu eram singur. Seminţe plantate în anii ’60, uitate de atât de mulţi, au răsărit şi au dat roade. Malcolm X, care era mort de 25 de ani, a explodat din întâlnirile restrânse ale foştilor săi apostoli care supravieţuiseră şi s-a întors în lume. Artişti hip-hop îl citau în versurile lor, puneau pasaje din discursurile lui în interludii sau îi arătau chipul în videoclipuri. Asta se întâmpla la începutul anilor ’90. Mă apropiam atunci de sfârşitul perioadei petrecute în casa părinţilor mei şi îmi puneam întrebări despre existenţa mea în lume. Dacă mi-aş fi putut alege atunci un stindard, acesta ar fi avut brodat pe el portretul lui Malcolm X, îmbrăcat în costum, cu cravata atârnând, cu o mână vopsind un oblon şi cu o puşcă în cealaltă. Portretul comunica tot ceea ce îmi doream să fiu: calm, inteligent şi mai presus de frică. Cumpăram casete cu discursurile lui Malcolm – „Mesaj celor de la firul ierbii”, „Urna de vot sau glonţul” – de la Everyone’s Place, o librărie a negrilor de pe North Avenue, şi le ascultam la Walkman. Aici era toată anxietatea pe care o simţeam în faţa eroilor din februarie, distilată şi perfectă pentru a fi citată. „Nu renunţa la viaţa ta, protejează-ţi-o!”, spunea. „Şi dacă trebuie să renunţi la ea, să fie un schimb echitabil”. Asta nu era lăudăroşenie, era o declaraţie de egalitate cu rădăcini nu în instinctele cele mai bune sau în spiritul intangibil, ci în sanctitatea trupului negru. Îţi protejai viaţa pentru că viaţa ta, trupul tău, erau la fel de bune ca ale oricui altcuiva, pentru că sângele tău era la fel de preţios ca nestematele şi n-ar trebui să fie vândut în schimbul magiei, pentru chestiuni

spirituale inspirate de necunoscutul vieţii de apoi. Nu îţi da trupul preţios bastoanelor poliţiştilor din Birmingham, nici gravităţii insidioase a străzii. Negru însemna frumos: adică trupul negru este frumos, adică părul negrului trebuie apărat de tortura permanentului, adică pielea neagră trebuie apărată de decolorare, adică nasurile şi gurile noastre trebuie protejate de chirurgia plastică. Noi suntem cu toţii trupurile noastre frumoase şi, astfel, nu trebuie să ne prosternăm în faţa barbarilor, nu trebuie niciodată să ne predăm şinele în faţa pângăririi şi a jafului.

Îl iubeam pe Malcolm pentru că Malcolm nu minţea niciodată, spre deosebire de şcoală şi faţada ei de moralitate, în contrast cu strada şi bravada ei, în contrast cu lumea visătorilor. îl iubeam pentru că vorbea direct, niciodată mistic sau esoteric, pentru că ştiinţa lui nu venea din acţiunile spiritelor sau zeilor misterioşi, ci din lucrarea lumii fizice. Malcolm a fost primul pragmatist politic pe care l-am cunoscut, primul om onest pe care l-am auzit. Nu era preocupat să-i facă pe cei care se credeau albi să fie confortabili cu credinţa lor. Dacă era furios, spunea. Dacă ura, ura pentru că era omeneşte ca sclavul să îşi urască stăpânii, la fel de natural ca ura lui Prometeu faţă de vulturi. Nu ar fi întors şi celălalt obraz pentru tine. Nu ar fi devenit un om mai bun pentru tine. Nu ar fi fost moralitatea ta. Malcolm vorbea ca un om liber, ca un negru deasupra legilor care ne proscriau imaginaţia. Mă identificam cu el. Ştiam că se simţise iritat de şcoală, că aproape fusese condamnat de stradă. Dar, şi mai mult, ştiam că se regăsise în timpul studiului din închisoare şi că, atunci când a ieşit din carceră, s-a întors purtând o putere străveche care îl făcea să vorbească ca şi cum trupul i-ar fi aparţinut. „Dacă eşti negru, te-ai născut în închisoare”, spunea Malcolm. Şi simţeam acest adevăr al lui în cvartalele pe care trebuia să le evit, în acele momente din zi când nu trebuia să fiu prins pe drumul de la şcoală către casă, în lipsa mea de control asupra propriului trup. Poate că şi eu puteam să trăiesc liber.

Poate că şi eu puteam să port acea putere străveche care ne însufleţea strămoşii, care sălăşluia în Nat Turner, Harriet Tubman, Nanny, Cudjoe, Malcolm X, şi să vorbesc – nu, să mă port – ca şi cum trupul mi-ar aparţine.

Recuperarea mea ar fi fost dobândită, ca a lui Malcolm, prin cărţi, prin propriile studiu şi explorare. Poate voi putea scrie ceva semnificativ cândva. Citisem şi scrisesem dincolo de orizonturile şcolii toată viaţă. Mâzgăleam deja versuri rap şi poezie proastă. Atmosfera acelor vremuri era încărcată de chemarea unei întoarceri către cele străvechi, către ceva esenţial, la o parte din noi care fusese lăsată în urmă în timpul fugii nebune din trecut şi către America.

Acest element lipsă, această esenţă pierdută, explică băieţii de la colţul străzii şi „copiii care fac copii". Explică tot, de la taţii noştri drogaţi cu crack[7] la hiv, la pielea albită a lui Michael Jackson. Elementul lipsă era înrudit cu jefuirea trupurilor noastre, cu faptul că orice pretenţie asupra noastră înşine, asupra mâinilor care ne întăresc, asupra coloanei care ne fixează şi asupra capului care ne direcţionează, era contestabilă. Asta se întâmpla cu doi ani înainte de Million Man March. Aproape în fiecare zi ascultam albumul Death Certificate al lui Ice Cube: „Lăsaţi-mă să îmi trăiesc viaţa, dacă nu ne mai putem trăi viaţa, atunci să ne dăm vieţile pentru eliberarea şi salvarea naţiunii negre". Revedeam săptămânal episoadele despre Black Power din Eyes on the Prize. Eram bântuit de umbra generaţiei tatălui meu, de Fred Hampton şi Mark Clark. Eram bântuit de sacrificiul trupesc al lui Malcolm, de Attica şi Stokely. Eram bântuit pentru că pe atunci credeam că ne pierdusem acolo, nimiciţi de cointelpro şi lupta negrilor şi droguri, iar acum, în era crackului, tot ceea ce aveam erau propriile spaime. Poate ar trebui să ne întoarcem. Asta auzeam în îndemnul: „Fii tu însuţi!" Poate că ar trebui să ne întoarcem la noi înşine, la strada noastră

7 Tip de cocaină care se fumează și care, conform studiilor, provoacă cel mai mare grad de dependență, (n.t.)

primordială, la propria asprime, la propriul păr rebel. Poate ar trebui să ne întoarcem la Meca.

Singura mea Meca a fost, este şi va fi mereu Universitatea Howard. Am încercat să-ţi explic asta de multe ori. Spui că auzi, că înţelegi, dar nu sunt sigur că forţa Meccăi mele – Adevărata Meca – poate fi tradusă pe limba ta nouă şi eclectică. Nici măcar nu sunt sigur că ar trebui. Menirea mea este să-ţi dăruiesc ce ştiu despre propriul meu drum, dar şi să îţi permit să mergi pe al tău. Nu mai poţi să fii negru cum am fost eu negru, cum nici eu nu puteam fi negru aşa cum a fost bunicul tău. Cu toate astea, îmi menţin părerea că până şi pentru un băiat cosmopolit ca tine există ceva de găsit acolo: o bază chiar şi în aceste timpuri moderne, un port în furtuna americană. Cu siguranţă sunt influenţat de nostalgie şi tradiţie. Bunicul tău a lucrat la Howard. Unchii Damani şi Menelik şi mătuşile Kris şi Kelly au absolvit acolo. I-am cunoscut acolo pe mama ta, pe unchiul Ben, pe mătuşa Kamilah şi pe mătuşa Chana.

Am intrat la Howard, dar am fost format şi modelat de Meca. Aceste instituţii sunt înrudite, dar nu sunt unul şi acelaşi lucru. Universitatea Howard este o instituţie de învăţământ superior, preocupată de lsat, magna cum laude şi Phi Beta Kappa. Meca este o maşinărie, creată pentru a capta şi concentra energia neagră a tuturor popoarelor africane şi pentru a o injecta direct în studenţi. Meca îşi extrage puterea din moştenirea Universităţii Howard, care în zilele legilor Jim Crow avea aproape monopol pe talentele negre. Şi unde cele mai multe şcoli tradiţionale ale negrilor erau răspândite ca nişte forturi prin marea sălbăticie a vechii Confederaţii, Howard era în Washington, de – Oraşul de Ciocolată – şi deci în proximitatea atât a puterii federale, cât şi a puterii negre. Rezultatul a fost o suită de absolvenţi şi profesori care se întindeau peste genuri şi generaţii: Charles Drew, Amin Baraka, Thurgood Marshall, Ossie Davis, Doug Wilder, David Dinkins, Lucille Clifton, Toni Morrison, Kwame

Toure. Istoria, locul, absolvenţii s-au combinat să creeze Meca: intersecţia diasporei negre.

Am simţit această putere pentru prima dată în Curte, spaţiul acela verde din centrul campusului unde studenţii se adunau, şi am văzut tot ceea ce ştiam despre sinele meu negru multiplicat în variaţii ce păreau nesfârşite. Erau acolo vlăstarele aristocraţilor nigerieni în costumele lor care momeau Qân jachete de fâş mov şi bocanci Timberland cafenii. Erau acolo progeniturile aproape albe ale predicatorilor Bisericii Metodiste Episcopale Africane care dezbăteau cu clericii Societăţii Ausar Auset. Erau acolo fete din California convertite la islamism, renăscute în hijab şi fuste lungi. Erau acolo intriganţi cu scheme Ponzi şi cultişti creştini, fanatici ai Tabernaculului şi genii ale matematicii. Era ca şi cum ai fi ascultat o sută de variante ale piesei Rédemption Sony, fiecare cu o altă culoare şi în altă gamă. Şi peste toate astea era suprapusă istoria Howard. Ştiam că merg chiar pe urmele paşilor tuturor acelor Toni Morrison, şi Zora Neale Hurston, şi Sterling Brown-ilor, şi Kenneth Clark de dinaintea mea. Meca – imensitatea oamenilor negri peste spaţiu-timp – putea fi experimentată într-o plimbare de 20 de minute prin campus. Am văzut această măreţie în studenţii care trăncăneau în faţa Frederick Douglass Memorial Hall, unde Muhammad Ali le vorbise taţilor şi mamelor lor împotriva războiului din Vietnam. I-am văzut forţa epică în studenţii de lângă Teatrul Ira Aldridge, unde a cântat odată Donny Hathaway, unde Donald Byrd şi-a adunat congregaţia. Studenţii ieşeau cu saxofoanele, trompetele şi tobele şi cântau My Favorite Thinys sau Someday My Prince Wi 11 Come. Unii dintre studenţi stăteau pe iarbă în faţa Alain Locke Hall, în roz şi verde, scandând, cântând, bătând din picioare şi palme, păşind. Unii urcau de la Tubman Quadrangle cu colegii de cameră să sară coarda. Unii coborau de la Drew Hall, cu şepcile ridicate şi rucsacurile aruncate pe un umăr, apoi începeau încifrări superbe de beatbox şi versuri. Unele fete stăteau lângă

steag cu cărţi de Bell Hooks şi Sonia Sánchez în genţile de paie. Unii dintre băieţi, cu numele lor noi de origine Yoruba, asediau aceste fete citând din Frantz Fanon. Unii studiau rusa. Unii lucrau în laboratoare pentru oase. Unii erau panamezi. Unii erau nativi din Barbados. Şi unii erau din locuri de care nu auzisem niciodată. Dar toţi erau atrăgători şi incredibili, chiar exotici, deşi ne trăgeam din acelaşi trib.

Lumea neagră se deschidea în faţa mea şi puteam vedea că lumea era mai mult decât un negativ al acelor oameni care se credeau albi. „America albă” este un sindicat menit să-şi protejeze puterea exclusivă de a ne domina şi controla trupurile. Câteodată această putere este directă (linşajul), câteodată este insidioasă (izolarea celor din cartierele rău-famate). Dar oricum, puterea de a domina sau de a exclude stă la baza convingerii de a fi alb şi, fără ea, „albii” n-ar mai avea motiv să existe. Vor exista, desigur, întotdeauna oameni cu părul drept şi ochi albaştri, aşa cum au existat mereu. Dar unii dintre aceşti oameni cu părul drept şi ochi albaştri au fost „negri” şi asta indică marea diferenţă dintre lumea lor şi a noastră. Nu ne-am ales îngrădirile. Ne-au fost impuse de stăpânii de pe plantaţiile din Virginia obsedaţi de înrobirea a cât mai multor americani cu putinţă. Ei sunt cei care au inventat regula one-drop care i-a separat pe „albi” de „negri”, chiar dacă asta a însemnat că propriii lor copii aveau să trăiască sub bici.

Rezultatul este un popor, poporul negru, care înfăţişează această varietate fizică şi ale cărui poveşti de viaţă oglindesc această varietate. Prin intermediul Meccăi am văzut că eram, în corpul nostru politic segregat, cosmopoliţi. Diaspora neagră nu era doar lumea noastră, ci, în atât de multe feluri, lumea vestică însăşi.

Acum, urmaşii acelor stăpâni de pe plantaţiile din Virginia nu ar putea niciodată să accepte această moştenire sau să-i recunoască puterea. Aşa că acea frumuseţe pe care Malcolm ne-a îndemnat să o protejăm,

frumuseţea neagră, nu a fost niciodată sărbătorită în filme, la televizor sau în manualele pe care le văzusem când eram copil. Orice persoană importantă, de la Iisus la George Washington, a fost albă. Din acest motiv bunicii tăi ne-au interzis *Tarzan* şi Călăreţul Singuratic şi jucăriile cu feţe albe. Se răsculau împotriva cărţilor de istorie care vorbeau despre negri doar ca premiere sentimentale – primul mareşal negru, primul congresman negru, primul primar negru – întotdeauna prezentaţi cu tonul uşor amuzat al unui „Ştiaţi că?” Istoria serioasă era Occidentul, şi Occidentul era alb. Am găsit asta decantată într-un citat al romancierului Saul Bellow. Nu-mi amintesc unde sau când l-am citit, doar că eram deja la Howard. „Cine este Tolstoiul zuluşilor?” spunea în zeflemea Bellow. Tolstoi era „alb” şi, astfel, Tolstoi „conta”, aşa cum toate lucrurile care erau albe „contau”. Şi această perspectivă era legată de frica ce trecea din generaţie în generaţie, cu sentimentul deposedării. Eram negri, dincolo de spectrul vizibil, dincolo de civilizaţie. Istoria noastră era inferioară pentru că noi eram inferiori, adică trupurile noastre erau inferioare. Şi trupurile noastre inferioare nu puteau în niciun caz să fie tratate cu acelaşi respect ca cele care au construit Occidentul. Nu ar fi mai bine, atunci, ca trupurile noastre să fie civilizate, îmbunătăţite şi folosite într-un scop legitim şi creştin?

Contrar acestei teorii, eu îl aveam pe Malcolm. Îi aveam pe mama şi pe tata. Aveam lecturile fiecărui număr din The Source şi Vibe. Nu le citeam doar pentru că iubeam muzica neagră – ceea ce era adevărat –, ci pentru felul în care erau scrise. Autorii Greg Tate, Chairman Mao, dream hampton – doar un pic mai mari decât mine – creau acolo un limbaj nou, unul pe care îl înţelegeam intuitiv, pentru a ne analiza arta, lumea. Acesta era, m şi prin sine însuşi, un argument pentru greutatea şi frumuseţea culturii noastre şi, astfel, ale trupurilor noastre. Şi acum zilnic, în curte, simţeam această greutate şi vedeam această frumuseţe, nu doar teoretic, ci şi ca fapt

demonstrabil. Şi voiam cu disperare să comunic această realitate lumii, pentru că simţeam – chiar dacă nu eram sigur – că ştergerea frumuseţii negre din cultura ca ansamblu era strâns legată de distrugerea trupurilor negre.

Era nevoie de o poveste nouă, de o istorie spusă prin lentila luptei noastre. Ştiusem asta întotdeauna, văzusem nevoia unei noi istorii la Malcolm, o văzusem în cărţile tatălui meu. Era în promisiunea din spatele titlurilor grandioase: Copiii soarelui, Etiopienii minunaţi ai străvechiului Imperiu Kushit, Originile africane ale civilizaţiei. Aici era nu doar istoria noastră, ci istoria lumii, transformată în armă pentru scopurile noastre nobile. Aici erau lucrurile primordiale ale propriului Vis-Visul unei „rase negre" – a propriilor noştri Tolstoi care trăiau adânc în trecutul nostru african, unde am creat opere, am descoperit algebra secretă, am ridicat ziduri ornamentate, piramide, coloşi, poduri, drumuri şi toate invenţiile despre care atunci consideram că trebuie să califice moştenirea cuiva în rândurile civilizaţiei. Ei aveau eroii lor şi, undeva, şi noi trebuia să îi avem pe ai noştri. Îi citisem până în acel moment pe Chancellor Williams, J.A. Rogers şi John Jackson, scriitori din nucleul canonului noii noastre istorii nobile. De la ei ştiam că Manşa Musa din Mali a fost negru, şi că Shabaka din Egipt a fost negru, şi că Yaa Asantewaa din Ashanti a fost negru, şi că „rasa neagră" a fost ceva ce presupuneam că a existat din timpuri imemoriale, ceva real care conta.

Când am ajuns la Howard, Distrugerea civilizaţiei *negre* a lui Chancellor Williams era Biblia mea. Williams însuşi predase la Howard. îl citisem când aveam 16 ani şi opera lui oferea o teorie măreaţă a jafului european multimilenar. Teoria mă uşurase de anumite întrebări deranjante – de altfel, acesta este scopul naţionalismului – şi mi-a oferit Tolstoiul meu. Am citit despre regina Nzinga, care a domnit în Africa centrală în secolul al XVI-lea, rezistând în faţa portughezilor. Am citit despre cum a

negociat cu olandezii. Când ambasadorul olandez a încercat să o umilească, neoferindu-i un scaun, Nzinga i-a arătat ce putere are ordonând uneia dintre sfetnice să stea în patru labe pentru a-i crea un scaun uman. Acesta era genul de putere pe care o căutam şi povestea regalităţii noastre a devenit pentru mine o armă.

Teoria mea de lucru spunea atunci că toţi negrii erau regi în exil, o naţiune de oameni originari desprinşi de numele noastre originare şi de măreaţa noastră cultură nubiană. Cu siguranţă acesta era mesajul pe care îl înţelegeam uitându-mă în curte. Fusese oare vreodată, undeva un popor mai divers şi mai frumos ca al nostru?

Aveam nevoie de mai multe cărţi. La Universitatea Howard, una dintre cele mai mari colecţii de carte se putea găsi în Centrul de cercetare Moorland-Spingam, unde lucrase odinioară bunicul tău. Moorland avea arhive, ziare, colecţii şi practic orice carte scrisă vreodată despre sau de negri. În cea mai mare parte a timpului petrecut la Meca, aveam un ritual simplu. Intram în sala de lectură de la Moorland şi completam trei cereri pentru trei opere diferite. Mă aşezam la una dintre mesele acelea lungi. Îmi scoteam stiloul şi unul dintre caiete. Deschideam cărţile şi citeam, în timp ce îmi umpleam caietele cu notiţe, termeni noi şi propoziţii inventate de mine. Ajungeam dimineaţa şi ceream, câte trei o dată, operele fiecărui scriitor de care auzisem vorbindu-se la cursuri sau în curte: Larry Neal, Eric Williams, George Padmore, Sonia Sánchez, Stanley Crouch, Harold Cruşe, Manning Marable, Addison Gayle, Carolyn Rodgers, Etheridge Knight, Sterling Brown. Îmi amintesc că eram convins că secretul vieţii stătea în articularea diferenţei exacte dintre „estetica neagră” şi „negritudine”. Cum, mai exact, a determinat Europa subdezvoltarea Africii? Trebuie să ştiu. Şi dacă faraonii celei de-a XVI i-a Dinastii ar fi trăit astăzi, ar fi locuit în Harlem? Trebuia să inhalez toate paginile.

Am început această investigaţie imaginându-mi istoria ca pe o naraţiune unificată, fără controverse, care,

odată descoperită, ar fi confirmat pur şi simplu tot ceea ce suspectasem întotdeauna. Perdeaua de fum s-ar fi ridicat. Şi ticăloşii care manipulau şcoala şi strada ar fi fost demascaţi. Dar erau atât de multe de ştiut – atât de multă geografie de acoperit – Africa, Caraibele, Americile, Statele Unite. Şi toate aceste zone aveau istorii, canoane literare vaste, muncă de teren, etnografii. De unde să încep?

Problemele au început aproape imediat, nu am găsit o tradiţie coerentă care mărşăluia cu acelaşi pas, ci facţiuni, şi facţiuni în facţiuni. Hurston se bătea cu Hughes, Du Bois se războia cu Garvey, Harold Cruşe se certa cu toată lumea. Mă simţeam pe puntea unui vas imens pe care nu îl puteam controla pentru că C.L.R. James era un val gigantic şi Basil Davidson un vârtej ameţitor, aruncându-mă de colo-colo. Lucruri în care credeam doar cu o săptămână înainte, idei pe care le luasem dintr-o carte, puteau fi sfărâmate de o alta. Ne păstraserăm ceva din moştenirea africană? Frazier spune că fost distrusă cu totul şi că această distrugere dovedeşte cât de îngrozitori erau cei care ne-au capturat. Herskovitz spune că aceasta trăieşte mai departe şi că asta dovedeşte rezistenţa spiritului nostru african. Când am ajuns în anul n, era normal să petrec o zi obişnuită comparând integrarea în America a lui Frederick Douglass cu evadarea în naţionalism a lui Martin Delaney. Ajunsesem să caut o paradă, o trecere în revistă militară a eroilor mărşăluind aliniaţi, şi găsisem în schimb o încăierare a strămoşilor, o turmă de disidenţi, care uneori mărşăluiau împreună, dar, la fel de des, mărşăluiau în direcţii opuse.

Făceam pauze de la citit, mergeam la vânzătorii de pe marginea străzii şi luam prânzul în curte. Mi-l imaginam pe Malcolm, în celulă, studiind cărţile, dând la schimb ochii lui umani pentru puterea de a zbura. Şi eu mă simţeam legat de propria-mi ignoranţă, de întrebările pe care încă nu le înţelesesem ca fiind mai mult decât mijloace, de lipsa mea de înţelegere şi de Howard însăşi.

Era tot o şcoală, până la urmă. Îmi doream să cercetez lucruri, să ştiu lucruri, dar nu puteam să corelez mijloacele de cunoaştere care îmi veneau natural cu aşteptările profesorilor. Urmărirea cunoaşterii reprezenta libertate pentru mine, dreptul de a-ţi declara curiozităţile şi de a le urma prin tot felul de cărţi. Eram făcut pentru bibliotecă, nu pentru pentru sala de curs. Sala de curs era o închisoare a intereselor altor oameni. Biblioteca era deschisă, nesfârşită, liberă, încet, mă descopeream pe mine însumi. Cele mai bune părţi ale lui Malcolm mi-au arătat calea. Malcolm, care se schimba mereu, care evolua mereu către un adevăr care se află, finalmente, dincolo de hotarele propriei lui vieţi, ale propriului său trup. Simţeam că şi eu sunt în mişcare, cu aceeaşi direcţie către posesia totală a trupului meu, dar pe altă rută pe care nu mi-o putusem imagina până atunci.

Nu cercetam singur. L-am cunoscut pe unchiul tău Ben la Meca. Era, ca şi mine, din unul dintre acele oraşe unde viaţa de zi cu zi era atât de diferită de Vis, încât cerea o explicaţie. A venit şi el, ca şi mine, la Meca în căutarea naturii şi a originii rupturii. împărtăşeam cu el un scepticism sănătos şi o credinţă profundă că putem, cumva, să evadăm prin citit. Femeile îl iubeau, şi ce loc în care să fii iubit – pentru că se spunea, şi noi sigur credeam că este adevărat, că nicăieri pe Pământ nu puteai găsi un grup mai frumos de femei decât în Curtea de la Universitatea Howard. Şi cumva şi asta era parte din căutare: frumuseţea fizică a trupului negru era toată frumuseţea noastră, istorică şi culturală, încarnată. Unchiul tău Ben mi-a devenit partener de călătorie pe viaţă şi am descoperit că este ceva special în călătoria alături de negri care ştiu cât de lung este drumul pentru că şi ei l-au străbătut.

Puteam să ies în oraş și să găsesc alţi căutători la lecturi, sesiuni de autografe şi seri de poezie. Încă scriam poezie proastă. Am citit aceste poezii proaste la lecturi deschise în cafenele locale populate în special de alţi poeţi

care simţeau la rândul lor nesiguranţa propriilor trupuri. Toţi aceşti poeţi erau mai în vârstă şi mai înţelepţi decât mine, mulţi dintre ei erau citiţi şi îşi revărsau înţelepciunea peste mine şi peste opera mea. Ce voiam să spun, de fapt, prin pierderea trupului? Şi dacă fiecare trup negru era preţios, unic, dacă Malcolm avea dreptate şi trebuie să-ţi păstrezi viaţa, cum puteam să privesc aceste vieţi preţioase ca pe o simplă masă colectivă, ca pe un reziduu amorf al jafului? Cum puteam să privilégiez spectrul energiei negre în faţa fiecărei raze de soare? Acestea erau comentarii despre cum să scriu şi, deci, comentarii despre cum să gândesc. Visul prosperă prin generalizare, prin limitarea numărului de posibile întrebări, prin privilegierea răspunsurilor facile. Visul este duşmanul întregii arte, al gândirii curajoase şi al scrierii oneste. Şi a devenit evident că acest lucru nu era valabil doar pentru visele născocite de americani pentru a se justifica, ci şi pentru cele pe care le-am inventat să le înlocuiască. Crezusem că trebuie să oglindesc lumea de afară, să calchiez revendicările albe asupra civilizaţiei. Începeam să pun sub semnul întrebării logica revendicării în sine. Îmi uitasem propriile interogări la care mă îndemnase mama sau, mai degrabă, nu prindeam încă înţelesul lor profund, etern. De aceea începeam să învăţ să fiu prudent în faţa propriei mele umanităţi, a propriei mele suferinţe şi furii – nu realizasem încă faptul că bocancul de pe gâtul tău te-ar putea amăgi şi înnobila totodată.

Arta pe care începeam să o iubesc trăia în acest vid, în ceea ce nu se poate cunoaşte încă, în durere, în dubiu. Poeţii mai bătrâni mi-au arătat artişti care îşi trăgeau energia din vid – Bubber Miley, Otis Redding, Sam and Dave, C.K. Williams, Carolyn Forché. Poeţii mai în vârstă erau Ethelbert Miller, Kenneth Carroll, Brian Gilmore. E important să îţi spun numele lor, ca să înţelegi că n-am realizat niciodată nimic de unul singur, îmi amintesc că stăteam cu Joel Dias-Porter, care nu făcuse la

Howard, dar pe care l-am găsit la Meca, trecând în

revistă fiecare vers din Middle *Passage* a lui Hayden. Şi eram uluit de cât de multe reuşea să spună Hayden fără să spună, aparent, absolut nimic: putea să arate bucuria sau agonia fără să scrie aceste cuvinte, care se formau ca imagini şi nu ca sloganuri. Hayden şi-i imagina pe cei înrobiţi, în timpul comerţului cu sclavi, din perspectiva stăpânilor – pentru. mine, o călătorie mentală în sine; de ce ar fi avut stăpânul dreptul să vorbească? Dar poemele lui Hayden nu vorbeau, ci invocau:

Nu poţi înfrunta *acea ură sau* înlănţui *frica ce* bântuie străjerii

Eu nu fusesem pe nicio navă cu sclavi. Sau poate că am fost, pentru că atât de mult din ce simţisem în Baltimore, ură tăioasă, dorinţă nemuritoare şi voinţă eternă, vedeam în opera lui Hayden. Şi asta auzisem la Malcolm, dar niciodată aşa: tăcută, pură şi neornamentată. Învăţam meşteșugul poeziei, care era de fapt o versiune intensă a ceea ce mă învăţase mama în urmă cu atâţia ani: meşteșugul scrisului ca artă a gândirii. Poezia îşi propune o economie a adevărului – cuvintele laxe şi inutile trebuie înlăturate, şi am realizat că aceste cuvinte laxe şi inutile nu erau altceva decât gânduri laxe şi inutile. Poezia nu era doar transcrierea unor noţiuni – scrierile frumoase arareori sunt asta. Voiam să învăţ să scriu, ceea ce însemna, până la urmă, aşa cum mă învăţase mama, o confruntare cu propria-mi inocenţă, cu propriile raţionalizări. Poezia însemna procesarea gândurilor mele până când zgura justificărilor se scutura şi îmi rămâneau doar adevărurile reci de oţel ale vieţii.

Am auzit aceste adevăruri în lucrările altor poeţi din oraş. Erau făcute din lucruri mici şi reale: unchi şi mătuşi, ţigara de după sex, fete pe trepte care beau din borcane. Aceste adevăruri purtau trupul negru dincolo de sloganuri şi îi dădeau culoare şi textură şi, astfel, reflectau gama de culori pe care le văzusem în curte mai clar decât vorbele mele pline de aliteraţii despre arme sau revoluţii sau imnurile închinate dinastiilor pierdute ale Antichităţii

africane. După aceste lecturi publice, urmam poeţii pe strada U sau în vreo cafenea discutând despre orice: cărţi, politică, box. Şi disputele lor întăreau tradiţia discordantă pe care o găsisem la Moorland, şi am început să văd discordia, disputa, haosul, poate chiar frica, ca pe un fel de putere. Învăţam să trăiesc în agitaţia pe care o simţeam în Moorland-Spingam, în haosul din mintea mea. Disconfortul care rodea, haosul, vertijul intelectual nu constituiau un semnal de alarmă. Erau un far călăuzitor.

Începusem să îmi dau seama că scopul educaţiei mele era o formă de disconfort, era procesul care nu mă va răsplăti cu propriul meu Vis special, ci va sparge toate visele, toate miturile confortabile despre Africa, despre America, sau despre orice alt loc şi mă va lăsa doar cu umanitatea în toată cruzimea ei. Şi existau atâtea lucruri crude acolo, chiar şi printre noi. Trebuie să înţelegi asta.

Atunci ştiam, de exemplu, că la marginea oraşului Washington, de există o mare enclavă a negrilor care păreau, ca oricine altcineva, că dobândiseră controlul asupra propriilor trupuri. Această enclavă era comitatul Prince George – „pg County" după spusele localnicilor şi era, în ochii mei, foarte bogat. Rezidenţii aveau aceleaşi case, cu aceleaşi curţi, cu aceleaşi băi, pe care le văzusem în reportajele tv. Erau negri care îşi alegeau propriii politicieni, dar aceşti politicieni, după cum am aflat, supravegheau o poliţie la fel de brutală ca oricare alta din America. Auzisem poveşti despre poliţia din pg County de la aceiaşi poeţi care îmi deschiseseră lumea. Aceşti poeţi mă asigurau că poliţiştii din pg County nu erau poliţişti, ci corsari, gangsteri, asasini, tâlhari care operau sub culoarea legii. Mi-au zis asta pentru că voiau să-mi protejeze trupul. Dar mai era o lecţie de învăţat aici: să fii negru şi frumos nu era lucru de fală. A fi negru nu ne imunizase în faţa logicii istoriei sau a atracţiei Visului; Scriitorul, şi asta deveneam şi eu, trebuie să fie precaut cu fiecare Vis şi fiecare naţiune, chiar şi a sa. Poate cu propria naţiune mai mult decât cu oricare alta, tocmai pentru că

este a lui.

Începusem să am sentimentul că era nevoie de ceva mai mult decât o vitrină naţională de trofee pentru a fi liber, şi pentru asta trebuie să mulţumesc secţiei de istorie de la Universitatea Howard. Profesorii mei de istorie nu se gândiseră să îmi spună că această căutare a mitului era sortită eşecului, că poveştile pe care voiam să mi le spun nu aveau corespondent în adevăr, în schimb, simţeau că este de datoria lor să îmi deschidă ochii despre istoria mea pe care o foloseam ca armă. Văzuseră atât de mulţi apostoli ai lui Malcolm înaintea mea şi erau pregătiţi. Metoda lor era dură şi directă. Transmite cu adevărat pielea neagră nobilitate? întotdeauna? Da. Dar negrii care înrobiseră la rândul lor milenii la rând şi vânduseră sclavi peste Sahara şi apoi peste mări? Victime ale unui truc. Nu cumva erau aceiaşi regi negri care au dat naştere întregii civilizaţii? Erau deci în acelaşi timp stăpâni ai galaxiei şi marionete credule? Şi ce voiam să spun prin „negru”? Ştiţi voi, negru. Cred că asta era o categorie veşnică ce se întindea în timpuri străvechi? Da? Puteam presupune că, deoarece culoarea era importantă pentru mine, fusese mereu importantă?

Îmi amintesc un curs introductiv despre Africa Centrală. Profesoara Linda Heywood, care era micuţă şi purta ochelari, vorbea cu o cadenţă înaltă de Trinidad pe care o folosea ca pe un ciocan împotriva studenţilor ca mine care confundau propaganda cu studiul. Nu era nimic romantic la Africa ei sau, mai degrabă, nu era nimic romantic în sensul pe care îl înţelegeam eu. Şi a dus-o până la moştenirea Reginei Nzinga – Tolstoiul meu – chiar acea Nzinga a cărei viaţă îmi doream să o pot pune în vitrina mea cu trofee. Dar atunci când a spus povestea în care Nzinga purta negocieri pe spatele femeii, a spus-o fără nicio poleială fantastică şi m-a lovit ca un pumn în stomac: dintre oamenii din acea încăpere, cu atâtea secole în urmă, trupul meu uşor de distrus, mereu în primejdie pe stradă, fricos la şcoală, nu era mai apropiat de al reginei,

ci de al sfetnicei ei, care se transformase în scaun astfel încât regina, moştenitoarea a tot ceea ce văzuse ea, să se aşeze.

Am urmat un curs despre Europa de după 1800. Am văzut negri, redaţi prin ochi „albi”, altfel decât oricare alţii pe care îi văzusem până atunci – negrii păreau regali şi umani. Îmi amintesc faţa moale a lui Alessandro de Medici, portul regal al magilor negri ai lui Bosch. Aceste imagini, turnate în secolele XVI ŞI XVII, contrastau cu cele create după sclavagism, caricaturile Sambo pe care le ştiusem întotdeauna. Care era diferenţa? în cursul introductiv despre America, văzusem portrete ale irlandezilor schiţate în acelaşi mod hulpav, desfrânat şi animalic. Poate că au existat şi alte trupuri batjocorite, terorizate şi nesigure. Poate că şi irlandezii şi-au pierdut la un moment dat trupurile. Poate a fi numit „negru” nu avea nicio legătură cu asta; poate denumirea de „negru” era doar un nume pentru a fi pe ultima treaptă, un om transformat în obiect, un obiect transformat în paria.

Această multitudine de concluzii era o povară. Le găseam dureroase fizic şi epuizante. Este adevărat, ajunsese să-mi placă ameţeala, vertijul care trebuie să însoţească orice odisee. Dar în acele momente timpurii, contradicţiile neîncetate îmi dădeau o stare de mâhnire. Nu exista nimic sfânt sau special la pielea mea; eram negru din cauza istoriei şi a moştenirii. Nu era nimic nobil în cădere, în a fi legat, în traiul sub opresiune. Şi nu era niciun înţeles inerent în sângele negru. Sângele negru nu era negru; nici măcar pielea neagră nu era neagră. Şi acum mă uitam în urmă la nevoia mea pentru o vitrină cu trofee, la dorinţa mea de a trăi după standardele lui Saul Bellow, şi simţeam că această nevoie nu era o evadare, ci, din nou, teamă – teama că „ei”, presupuşii autori şi moştenitori ai universului, aveau dreptate. Şi această frică era atât de adâncă, încât le acceptam standardele de civilizaţie şi umanitate.

Dar nu toţi făceam asta. Trebuie că în aceste vremuri

am descoperit un eseu al lui Ralph Wiley în care îi răspundea poantei lui Bellow. „Tolstoi este Tolstoiul zuluşilor”, scria Wiley. „Doar dacă ai vreun profit din a delimita proprietăţile universale ale umanităţii în posesia exclusiv tribală”. Şi asta era. Acceptasem premisa lui Bellow. De fapt, Bellow nu era mai apropiat de Tolstoi decât eram eu de Nzinga. Şi dacă eram, eram prin propria alegere, nu datorită unui destin scris în adn. Marea mea eroare nu era că acceptasem visul altcuiva, ci că acceptasem realitatea viselor, nevoia de evadare şi invenţia plămădirii raselor.

Şi cu toate astea, tot ceea ce ştiam era că eram ceva, că eram un trib – pe de-o parte inventat, pe de alta nu mai puţin real. Realitatea era acolo în curte, în prima zi călduroasă a primăverii când părea că fiecare sector, cartier, afiliere, comitat şi colţ al diasporei extinse trimiseseră un delegat la marea petrecere a lumii. Îmi amintesc acele zile ca pe un cântec de la OutKast, plin de dorinţă şi bucurie. Un chelios cu ochelari de soare şi maiou stă vizavi de Blackburn, centrul studenţesc, cu un şarpe boa lung pe umerii musculoşi. O femeie, în haine prespălate cu dreadurile date pe spate, îl priveşte cu coada ochiului, râzând. Stau în faţa bibliotecii dezbătând noua majoritate republicană din Congres sau poziţia Wu Tang Clan în canon. Un tip într-un tricou Tribevibe se apropie, îşi dă cu părerea şi vorbim despre bacanalele sezonului – Freaknik, Daytona, Virginia Beach – şi ne întrebăm dacă acesta este anul în care chiar facem călătoria. Nu este. Pentru că avem tot ce ne trebuie în Curte. Suntem năuciţi aici pentru că încă ne amintim oraşele fierbinţi în care ne-am născut, în care primele zile ale primăverii erau infuzate cu frică. Şi acum, aici la Meca, suntem fără frică, suntem spectrul negru la paradă.

Acestea erau primele mele zile ca adult, în care locuiam singur, îmi găteam, plecam şi veneam cum aveam chef, aveam propria mea cameră, şansa de a mă întoarce, poate, cu una dintre acele femei frumoase care erau acum

peste tot în jur. În anul 11 la Howard, m-am îndrăgostit lulea de o fată drăguţă din California care obişnuia să plutească prin campus într-o fustă lungă, cu un turban pe cap. Îmi amintesc ochii ei mari şi căprui, buzele ei pline şi vocea calmă. O vedeam prin Curte în acele zile de primăvară, o strigam şi apoi îmi întindeam mâinile ca la un touchdown – dar mai larg – formând un „W" de la „What up?" Aşa se făcea atunci. Tatăl ei era din Bangalore, pe unde era asta? Şi care erau legile acolo? Nu înţelegeam importanţa propriilor întrebări. Ce îmi amintesc este propria ignoranţă. Îmi amintesc cum mă uitam la ea când mânca cu mâinile şi cum mă simţeam profund necivilizat când mâneam cu furculiţa. Îmi amintesc că mă întrebam de ce purta aşa multe eşarfe. Îmi amintesc că s-a dus în India în vacanţa de primăvară şi s-a întors cu un bindi pe frunte şi fotografii cu verişorii ei indieni zâmbitori. I-am spus: „Negroteio, eşti neagră" pentru că numai asta ştiam atunci. Dar frumuseţea şi liniştea ei m-au dezechilibrat. M-a sărutat în micul meu apartament şi pământul s-a deschis, m-a înghiţit şi m-a îngropat chiar în acel moment. Oare câte poezii groaznice am scris gândindu-mă la ea? Ştiu acum ce a însemnat pentru mine: prima întrezărire a unui pod peste breşă, a unei găuri de vierme, a unui portal galactic dincolo de această planetă încătuşată şi oarbă. Văzuse alte lumi şi îşi avea originea în alte lumi, în mod spectaculos, în recipientul trupului ei negru.

M-am îndrăgostit din nou, la scurt timp şi la fel de intens, de o altă fată, înaltă, cu dreaduri lungi. Fusese crescută de o mamă evreică într-un oraş mic şi aproape alb din Pennsylvania şi acum, la Howard, oscila între femei şi bărbaţi, afirmând asta nu numai cu mândrie, ci ca şi cum ar fi fost normal, *ca şi cum ea ar fi fost normala*. Ştiu că asta nu înseamnă nimic pentru tine, dar eu veneam dintr-un loc – America – unde cruzimea îndreptată către cei care iubeau aşa cum le dictau cele mai profunde instincte era legea. Eram uluit. Asta era ceva ce făceau negrii? Da. Şi făceau mult mai multe. Fata cu dreaduri lungi locuia cu un

bărbat, profesor la Howard, care era căsătorit cu o femeie albă. Profesorul se culca cu bărbaţi. Soţia lui se culca cu femei. Şi amândoi se culcau unul cu altul. Aveau un băieţel care acum probabil este la facultate. „Poponar” era un cuvânt pe care îl folosisem toată viaţă. Şi-acum iată-i: Cabala, Sabatul, Ceilalţi, Monştrii, Marginalii, Poponarii, Lesbienele, în toate veşmintele lor umane. Eu sunt negru şi am fost jefuit şi mi-am pierdut trupul. Dar poate că şi eu eram capabil de jaf, poate că şi eu aş fi luat trupul altcuiva pentru a mă legitima într-o comunitate. Poate că deja o făcusem. Ura conferă identitate, Negroteiul, poponarul, curva iluminează graniţa, iluminează ceea ce nu suntem la suprafaţă, iluminează Visul de a fi alb, de a fi Om. Dăm nume străinilor pe care îi urâm şi, astfel, ne confirmăm locul în Trib. Dar tribul meu se descompunea şi se recompunea în jurul meu. Îi vedeam des pe oamenii aceştia, pentru că erau înrudiţi cu cineva iubit. Momentele lor obişnuite – răspunsul la uşă, gătitul în bucătărie, dansul pe Adina Howard – mă atacau şi îmi extindeam noţiunile despre spectrul uman. Stăteam în sufrageria acelei case, observându-le glumele intime, o parte din mine judecându-i, cealaltă, uluită de schimbări.

M-a învăţat să iubesc în feluri noi. În casa în care am crescut, bunicii tăi stăpâneau cu nuiaua înfricoşătoare. Am încercat să mă raportez la tine altfel, o idee născută din toate celelalte forme de dragoste pe care le-am văzut la Meca. Aşa a început: m-am trezit într-o dimineaţă cu o uşoară durere de cap. Cu fiecare oră ce trecea, durerea se amplifica. Mergeam către serviciu şi-am văzut o fată care mergea la cursuri. Arătam groaznic şi mi-a dat nişte Advil şi a mers mai departe. Până după-amiază abia mă mai ţineam pe picioare. Mi-am sunat supervizorul. Când a ajuns, m-am întins pe podeaua depozitului pentru că nu ştiam ce altceva să fac. Mi-era frică. Nu înţelegeam ce se întâmplă. Nu ştiam pe cine să sun. Stăteam acolo fierbând, pe jumătate treaz, sperând să îmi revin. Supervizorul a ciocănit la uşă. Venise cineva să mă vadă. Era ea. Fata cu

dreaduri lungi m-a ajutat să ies. A oprit un taxi. Pe drum am deschis uşa maşinii şi am vomitat pe stradă din mers. Dar îmi amintesc că m-a ţinut să nu cad şi apoi că m-a strâns în braţe când am terminat. M-a dus la acea casă a oamenilor, care era plină cu toate felurile de iubire, m-a băgat în pat, a pus CD-ul cu Exodus şi l-a dat încet, ca o şoaptă. A lăsat o găleată lângă pat. A lăsat o cană mare cu apă. Trebuia să meargă la cursuri. Am dormit. Când s-a întors, îmi revenisem. Am mâncat împreună. Fata cu dreaduri lungi care se culca cu cine îşi dorea, aceasta fiind propria ei declaraţie de control asupra trupului, era acolo. Am crescut într-o casă împărţită între dragoste şi frică. Nu era loc de blândeţe. Dar această fată cu dreaduri lungi mi-a arătat altceva: că dragostea putea fi blândă şi înţelegătoare; că, blândă sau dură, dragostea era un act eroic.

Şi nu mai puteam prevedea unde îmi voi găsi eroii. Câteodată mergeam cu prietenii pe strada U şi stăteam prin cluburi. Erau vremurile lui Bad Boy şi Biggie, ale lui One More Chance şi ale lui Hypnotize. Nu dansam aproape niciodată, oricât mi-aş fi dorit. Eram schilodit de o frică din copilărie de propriul meu trup. Dar mă uitam cum se mişcau negrii, cum în aceste cluburi dansau ca şi cum trupurile lor puteau face orice. Şi trupurile lor păreau libere ca vocea lui Malcolm. Afară, negrii nu controlau nimic, cu atât mai puţin soarta trupurilor lor, care puteau fi confiscate de poliţişti, care puteau fi şterse de arme, care erau atât de risipitoare, care puteau fi violate, bătute, întemniţate. Dar în cluburi, sub influenţa ofertelor 2 la i la Cuba libre, sub vraja luminilor difuze, înrobiţi de muzica hip-hop, îi simţeam având control total asupra fiecărui pas, fiecărui gest, fiecărei piruete.

Tot ce voiam atunci era să scriu aşa cum acei negri dansau, controlat, puternic, bucuros, cald. Mergeam la cursuri când şi când la Howard. Simţeam că e timpul să plec, să mă declar absolvent al Meccăi, dacă nu al Universităţii. Publicam cronici muzicale, articole şi eseuri

în ziarul alternativ local, şi asta însemna că intram în contact cu şi mai mulţi oameni. Aveam editori – mai mulţi profesori – şi aceştia erau primii albi pe care îi cunoscusem vreodată la nivel personal. Îmi sfidau presupunerile: nu le era frică nici pentru mine, nici de mine. În schimb, vedeau în curiozitatea şi în blândeţea mea dezordonate ceva ce trebuia preţuit şi valorificat. Şi mi-au dat arta jurnalismului, o tehnologie puternică pentru cei care caută. Scriam reportaje locale despre de şi am descoperit că oamenii îmi spuneau lucruri, că aceeaşi blândeţe care mă făcuse o ţintă acum determina oamenii să îmi încredinţeze poveştile lor. Asta era incredibil. Abia ieşisem din ceaţa copilăriei, unde întrebările pur şi simplu mureau în capul meu. Acum puteam suna şi întreba oameni de ce se închisese un magazin popular, de ce un show fusese anulat, de ce erau aşa multe biserici şi aşa puţine supermarketuri. Jurnalismul mi-a oferit o nouă formă de explorare, o altă modalitate de a dezvălui legile ce îmi leagă trupul. Lucrurile începeau să capete contur, chiar dacă nu puteam vedea încă în ce constau.

La Moorland puteam explora istorile şi tradiţiile. În Curte, puteam vedea aceste tradiţii la lucru. Şi, în jurnalism, puteam întreba direct oamenii despre ambele – sau despre orice curiozitate aş fi avut. Atât de mult din viaţă era definit de ceea ce nu cunoşteam. De ce trăiam într-o lume în care adolescenţii scoteau arma în parcarea de la 7-Eleven? De ce era normal ca tata, ca toţi părinţii pe care îi ştiam, să-şi scoată cureaua? Şi de ce viaţa era atât de diferită acolo, în acea lume aflată dincolo de centura de asteroizi? Ce aveau oamenii ale căror imagini erau proiectate pe ecranul televizorului din sufrageria mea şi eu, nu?

Fata cu dreaduri lungi care m-a schimbat, pe care îmi doream atât de tare s-o iubesc, iubea un băiat la care mă gândesc în fiecare zi şi la care mă aştept să mă gândesc zilnic pentru tot restul vieţii mele. Câteodată mă gândesc că a fost o născocire şi în anumite feluri a fost, pentru că,

atunci când cei tineri sunt ucişi, sunt iluminaţi de tot ce ar fi fost posibil, de tot ce-a fost furat. Dar ştiu că îl iubeam pe acest băiat, Prince Jones, adică zâmbeam de câte ori îl vedeam, pentru că simţeam căldura de câte ori eram în preajma lui şi eram uşor trist de câte ori venea vremea să ne luăm la revedere şi unul dintre noi să plece. Cel mai important lucru la Prince Jones este că avea toate trăsăturile prenumelui său. Era frumos. Era înalt şi ciocolatiu, cu o constituţie suplă, dar puternic ca un jucător de fotbal american. Era fiul unei doctoriţe cunoscute. Revenise la credinţă, o stare pe care nu o împărtăşeam, dar pe care o respectam. Era un om bun. Emana generozitate, şi părea că are o relaxare faţă de oricine şi orice. Asta nu poate fi adevărat niciodată, dar sunt oameni care reuşesc să creeze cu uşurinţă o iluzie, şi Prince era unul dintre ei. Pot spune doar ce am văzut, ce am simţit. Sunt oameni pe care nu îi cunoaştem pe deplin şi, cu toate astea, trăiesc într-un loc cald din noi şi, atunci când ne sunt tâlhăriţi, când îşi pierd trupurile şi energia neagră se dispersează, locul acela devine o rană.

M-am îndrăgostit la Meca o ultimă oară, mi-am pierdut echilibrul şi toată confuzia copilăriei sub vraja unei fete din Chicago. Era mama ta. Ne văd stând cu un grup de prieteni la ea în sufragerie. Stăteam cu un joint într-o mână şi o bere în cealaltă. Am inhalat, am pasat-o acestei fete din Chicago şi, când i-am atins degetele lungi şi fine, m-am cutremurat. A dus ţigara la buzele de culoarea prunei, a tras, a suflat fumul, apoi l-a tras înapoi. Cu o săptămână în urmă o sărutasem şi acum, privind acest spectacol de fum şi flăcări (şi simţindu-i deja efectele), eram pierdut şi alergam şi mă întrebam cum ar fi să o îmbrăţişez, să mă sufle printre buze, să mă întorc la ea şi s-o las extaziată.

Nu-şi cunoscuse niciodată tatăl, ca majoritatea celor pe care îi cunoşteam. Simţeam atunci că aceşti bărbaţi – aceşti „taţi” – erau cei mai mari laşi. Dar credeam şi că galaxia joacă cu zaruri măsluite, care asigură existenţa

unui număr mare de laşi în rândurile noastre. Şi fata din Chicago înţelegea asta, şi înţelegea ceva în plus – că nu ne sunt furate trupurile în aceeaşi măsură, că trupurile femeilor sunt expuse devalizării în moduri pe care nu le-aş putea cunoaşte cu adevărat niciodată. Şi era genul de negresă căreia i se spusese când era copil că e mai bine să fie deşteaptă, pentru că frumuseţea nu o va salva, şi când devenise femeie că era chiar drăguţă pentru o fată cu pielea închisă la culoare. Şi, astfel, există în ea o cunoaştere a nedreptăţilor cosmice, aceeaşi cunoaştere pe care o întrezărisem cu mulţi ani în urumă privindu-l pe tata cum îşi duce mâna la curea, privind reportajele din suburbii în sufragerie, văzând băieţi cu părul de aur cu camioanele lor de jucărie şi cartonaşele cu fotbalişti, şi abia percepând marea barieră dintre mine şi lume.

Nimic între noi nu a fost vreodată plănuit, nici măcar tu. Aveam 24 de ani când te-ai născut, vârsta normală pentru cei mai mulţi dintre americani, dar în interiorul clasei sociale în care ne-am regăsit curând, eram clasificaţi ca părinţi adolescenţi. Cu o umbră de teamă, eram întrebaţi foarte des dacă plănuiam să ne căsătorim. Căsătoria ne era prezentată ca un scut împotriva altor femei, a altor bărbaţi sau monotoniei corozive a şosetelor murdare şi a spălatului vaselor. Dar mama ta şi cu mine cunoşteam prea mulţi oameni care se căsătoriseră şi se abandonaseră unul pe celălalt pentru lucruri mai mărunte.

Adevărul nostru este că tu ai fost întotdeauna verigheta noastră. Te creasem din noi înşine, şi tu n-ai avut niciun cuvânt de spus. Chiar şi doar din acest motiv, meritai toată protecţia pe care ţi-o puteam oferi. Toate celelalte lucruri erau subordonate acestui fapt. Dacă asta sună ca o povară, nu ar trebui. Adevărul este că îţi datorez tot ce am. Înainte să te am, aveam întrebările mele, dar nimic dincolo de siguranţa proprie, şi asta nu însemna nimic, pentru că eram tânăr şi nu-mi erau clare încă propriile vulnerabilităţi omeneşti. Dar am fost ţintuit şi domesticit de simplul lucru că dacă ar fi să mă prăbuşesc,

nu m-aş prăbuși doar eu.

Asta îmi spuneam mie însumi, cel puţin. Îmi dădea un confort faptul că soarta trupului meu şi a trupurilor familiei mele era în mâinile mele. „Trebuie să fii bărbat”, le spunem fiilor noştri. „Oricine poate face un copil, dar e nevoie să fii bărbat pentru a fi tată”. Asta mi s-a spus toată viaţa. Era limbajul supravieţuirii, un mit care ne ajută să ne descurcăm în faţa sacrificiului uman pe care trebuie să-l facem, indiferent de bărbăţia noastră. De parcă mâinile noastre nu ne-au aparţinut niciodată. De parcă jefuirea energiei negre n-ar fi în inima galaxiei noastre. Şi jaful era acolo, dacă eram dispus să îl văd.

Într-o vară, am călătorit la Chicago, să o văd pe mama ta. Am mers pe autostrada Dan Ryan cu nişte prieteni şi am văzut pentru prima oară Coridorul State Street – o porţiune de 6 kilometri şi jumătate de locuinţe sociale delapidate. Erau astfel de proiecte peste tot în Baltimore, dar nimic atât de mare ca acesta. Aceste locuinţe mi s-au părut un dezastru moral, nu doar pentru cei care trăiau acolo, ci şi pentru întreaga regiune, metropolă de navetişti care treceau pe acolo în fiecare zi şi care, cu un consimţământ tacit, tolerau aşa ceva. Dar era mult mai mult în acel cartier decât eram, chiar şi cu toată curiozitatea mea, pregătit să văd.

Bunica ta din partea mamei ne-a vizitat o dată înainte să te naşti. Trebuie că a fost îngrozită. Locuiam în Delaware. Aproape că nu aveam mobilă. Plecasem de la Howard fără diplomă şi trăiam din salariul modest al unui jurnalist *freelance*. În ultima zi a vizitei ei, am condus-o la aeroport. Mama ta era singurul ei copil, cum şi tu eşti singurul meu copil. Şi, văzându-te cum creşti, ştiu că nimic nu ar fi putut să fie mai preţios pentru ea. Mi-a zis: „Să ai grijă de fata mea”. Când a coborât din maşină, lumea mea se schimbase. Am simţit că am trecut un fel de prag, din foaierul vieţii mele către sufragerie. Tot ce ţinea de trecut părea să fie o altă viaţă. Exista ceva înainte de tine şi ceva după şi, în acest după, tu erai Dumnezeul pe care nu l-am

avut niciodată. M-am supus nevoilor tale şi ştiam că trebuie să supravieţuiesc pentru ceva mai mult decât simpla supravieţuire. Trebuie să supravieţuiesc pentru tine.

Te-ai născut în acel august. M-am gândit la spectrul vast de la Meca – negri din Belize, negri cu mame evreice, negri cu taţi din Bangalore, negri din Toronto şi Kingston, negri care vorbeau rusă, care vorbeau spaniolă, care ascultau Mongo Santamaria, care înţelegeau matematica şi care stăteau în laboratoare de oase, descoperind misterele sclavilor. Existau acolo mai multe decât sperasem vreodată, şi îmi doream să le ai. Voiam să ştii că lumea în întregimea ei nu va putea fi niciodată cunoscută doar prin şcoală, sau doar prin stradă, sau prin vitrina cu trofee. Îmi doream să revendici întreaga lume, aşa cum este. Voiam ca fraza „Tolstoi e Tolstoi al zuluşilor" să îţi fie evidentă imediat. Cu toate astea, şi în această dorinţă cosmopolită simţeam puterea veche a strămoşilor, pentru că descoperisem cunoaşterea la Meca construită de strămoşii mei, şi am fost atras la Meca de lupta strămoşilor mei.

Lupta este în numele tău, Samori – ai primit numele lui Samori Toure, care s-a luptat împotriva coloniştilor francezi pentru dreptul la propriul trup negru. A murit în captivitate, dar câştigurile acelei lupte şi ale altora asemenea sunt ale noastre, chiar dacă obiectul luptei noastre, cum se întâmplă adesea, ne scapă. Am învăţat asta trăind printre oameni pe care nu i-aş fi ales niciodată, pentru că privilegiile de a fi negru nu sunt întotdeauna evidente *per* se Suntem, cum a scris odată Derrick Bell, „chipurile de la fundul fântânii". Dar există cu adevărat înţelepciune în asta, şi acea înţelepciune este răspunzătoare pentru multe dintre lucrurile bune din viaţa mea. Şi viaţa mea de aici este răspunzătoare pentru existenţa ta.

Există înţelepciune şi pe acele străzi. Mă gândesc acum la vechea regulă care spune că, dacă un băiat merge

în cartierul riscant al altcuiva, prietenii lui trebuie să îl însoţească, şi trebuie să îşi ia cu toţii bătaia, împreună. Ştiu acum că în acest edict stă cheia întregii vieţi. Niciunuia dintre noi nu i s-a promis că va termina bătălia în picioare, cu pumnii ridicaţi spre cer. Nu puteam controla numărul, puterea sau armele duşmanilor noştri. Câteodată, pur şi simplu aveai ghinion. Da, indiferent dacă luptam sau fugeam, o făceam împreună, pentru că asta era singura parte pe care o controlam. Ce trebuia să nu facem niciodată era să ne cedăm de bunăvoie trupurile sau pe cele ale prietenilor noştri. Aceasta era înţelepciunea: ştiam că nu noi am stabilit regulile străzii, dar, în ciuda acestui fapt, puteam – şi trebuia – să ne găsim propriul drum. Şi acesta este înţelesul mai adânc al numelui tău: că lupta în sine are un sens.

Acea înţelepciune nu este specifică alor noştri, cred că are un sens special pentru aceia dintre noi care s-au născut din violuri în masă, ai căror strămoşi au fost luaţi şi împărţiţi în politici şi mărfuri. Te-am crescut să respecţi fiecare fiinţă umană ca fiind singulară, şi trebuie să extinzi acest respect şi în trecut. Sclavia nu este o masă de carne indescriptibilă. Este o sclavă specifică, a cărei minte este la fel de activă ca a ta, al cărei spectru de sentimente este la fel de vast ca al tău; care preferă felul în care lumina cade într-un anumit loc în pădure, căreia îi place pescuitul unde apa se învolburează intrând în râu, careâşi iubeşte mama în felul său propriu şi complicat, crede că sora ei vorbeşte prea tare, are un văr preferat, un anotimp preferat, care excelează la croitorie, care ştie, în sinea ei, că e la fel de inteligentă şi capabilă ca oricine altcineva. „Sclavia” însemna aceeaşi femeie născută într-o lume care îşi proclamă dragostea pentru libertate şi scrie această dragoste în textele ei esenţiale, o lume în care aceiaşi profesori o ţin în sclavie, îi ţin în sclavie mama, tatăl, fiica, şi atunci când această femeie se uită la generaţiile dinainte tot ceea ce vede sunt oameni înrobiţi. Ea poate spera la mai mult. Îşi poate imagina un viitor pentru nepoţii ei. Dar,

când moare, lumea – singura pe care ar putea-o vreodată cunoaşte – se termină. Pentru această femeie, sclavia nu este o parabolă. Este o damnare. Este noaptea fără sfârşit. Şi noaptea aceea ţine aproape toată istoria noastră. Nu uita niciodată că am fost în sclavie în această ţară mai mult timp decât am fost liberi. Nu uita niciodată că vreme de 250 de ani negrii s-au născut în lanţuri – generaţii întregi urmate deşi mai multe generaţii care nu au cunoscut altceva decât lanţurile.

Trebuie să te lupţi pentru a-ţi aminti cu adevărat acest trecut în toate nuanţele, greşelile şi umanitatea lui. Trebuie să rezişti impulsului frecvent al poveştii alinătoare a legii divine, către basme care implică o dreptate de neoprit. Sclavii nu au fost pietre din drumul tău, şi vieţile lor nu au fost capitole în istoria ta izbăvitoare. Au fost oameni transformaţi în combustibil pentru maşinăria americană. Sclavia nu a fost predestinată să se termine, şi este greşit să spunem că situaţia noastră actuală – oricât de mult îmbunătăţită – este o răsplată pentru vieţile oamenilor care nu au cerut niciodată gloria postumă, de neatins, a morţii pentru propriii copii. Triumfurile noastre nu pot compensa niciodată asta. Poate că triumfurile noastre nu contează. Poate lupta este tot ceea ce avem, pentru că zeul istoriei este ateu, şi nimic din lumea sa nu e prestabilit. Aşa că trebuie să te trezeşti în fiecare dimineaţă ştiind că orice promisiune se poate încălca, cel mai mult chiar promisiunea de a te trezi. Asta nu înseamnă disperare. Acestea sunt preferinţele universului însuşi: verbe mai presus de substantive, acţiuni mai presus de stări, luptă mai presus de speranţă.

Naşterea unei lumi mai bune nu ţine esenţialmente de tine, deşi ştiu că, în fiecare zi, există bărbaţi şi femei în toată firea care îţi spun asta. Lumea are nevoie de salvare chiar din pricina acţiunilor acestor bărbaţi şi femei. Nu sunt un cinic. Te iubesc, şi iubesc lumea, şi o iubesc şi mai mult cu fiecare părticică pe care o descopăr. Dar eşti un băiat negru şi trebuie să fii responsabil pentru trupul tău

într-un fel în care ceilalţi băieţi nu îl pot înţelege. Într-adevăr, trebuie să fii responsabil pentru cele mai rele acţiuni ale celorlalte trupuri negre, care, cumva, îţi vor fi arondate ţie întotdeauna. Şi trebuie să fii responsabil pentru trupurile celor puternici – poliţistul care te loveşte cu bastonul îşi va găsi repede justificarea în mişcările tale tainice. Şi asta nu este reductibil doar la tine – femeile din jurul tău trebuie să fie responsabile pentru trupurile lor într-un fel pe care nu îl vei înţelege niciodată. Trebuie să te împaci cu haosul, dar nu poţi minţi. Nu poţi uita cât au luat de la noi şi cum ne-au transformat trupurile în zahăr, tutun, bumbac şi aur.

Lumea noastră este plină de sunet

Lumea noastră e mai frumoasă ca a oricui, deşi suferim şi ne omorâm între noi şi câteodată nu izbutim să mergem pe aer

Suntem oameni frumoşi cu imaginaţii africane pline de măşti şi dansuri şi imnuri care se umflă cu ochi africani, şi nasuri şi braţe, deşi ne întindem în lanţuri gri într-un loc plin de ierni, când ce ne dorim e soare.

— AMIN BARAKA

Cu puţin timp înainte să te naşti, am fost tras pe dreapta de poliţia din pg County, aceeaşi poliţie despre care mă avertizaseră toţi poeţii din de S-au apropiat de mine pe ambele laturi ale maşinii, luminând cu lanternele prin ferestre. Mi-au luat actele şi s-au întors la maşina de poliţie. Am stat acolo terorizat. Până la acel moment, adăugasem la avertismentele profesorilor mei ceea ce învăţasem despre pg County din reportaje şi ziare. Aşa că ştiam că poliţiştii din pg County îl uciseseră pe Elmer Clay Newman, după care pretinseseră că se izbise cu capul de zidul unei celule. Şi ştiam că îl împuşcaseră pe Gary Hopkins, spunând apoi că se întinsese după arma unui agent. Şi ştiam că îl bătuseră pe Freddie McCollum, lăsându-l pe jumătate orb şi apoi dăduseră vina pe prăbuşirea unei podele. Şi citisem expuneri despre aceşti ofiţeri strangulând mecanici, împuşcând muncitori în

construcţii, aruncând suspecţi prin uşile de sticlă ale mall-urilor.

Şi ştiam că fac asta cu regularitate, ca după un ceas cosmic nevăzut. Ştiam că trag în maşini în mers, că trag în cei neînarmaţi, că trag în spate şi apoi pretind că s-a tras asupra lor. Cei care trăgeau erau investigaţi, exoneraţi şi readuşi pe străzi, unde, încurajaţi, trăgeau din nou. În acel moment din istoria Americii, niciun departament de poliţie nu deschidea focul mai mult decât cel din Prince George County. fbi-ul a demarat mai multe investigaţii – câteodată în aceeaşi săptămână. Şeful poliţiei a fost răsplătit cu o mărire de salariu. Îmi recapitulam toate astea în minte stând în maşină, în ghearele lor. Mai bine aş fi fost împuşcat în Baltimore, unde există justiţia străzii şi cineva i-ar fi putut cere socoteală ucigaşului. Dar aceşti agenţi dispuneau de trupul meu şi puteau face cu el ce-şi doreau şi, dacă aş fi trăit să explic ce mi-au făcut, plângerea mea nu ar fi însemnat nimic. Agentul s-a întors. Mi-a dat actele. Nu a oferit nicio explicaţie pentru oprire.

Apoi, în septembrie anul următor, am deschis Washington Postul şi am văzut că poliţia din pg County ucisese din nou. Nu puteam să nu mă gândesc că aş fi putut fi eu şi, ţinându-te în braţe – aveai o lună pe atunci – ştiam că o asemenea pierdere nu ar fi fost doar a mea. Am citit în treacăt titlul: atrocităţile lor păreau atât de comune atunci. Ştirea s-a prelungit pe a doua zi şi, citind mai îndeaproape, am aflat că cel ucis era un student de la Howard. Mă gândeam că poate îl cunosc. Dar nu am mai acordat atenţie. Apoi, în a treia zi, a apărut şi o fotografie odată cu ştirea şi m-am uitat şi m-am concentrat pe poză, şi l-am văzut acolo. Era îmbrăcat în hainele lui elegante, ca şi cum ar fi fost la balul de absolvire, îngheţat în chihlimbarul tinereţii sale. Faţa îi era subţire, maronie şi frumoasă şi, pe acea faţă, am văzut zâmbetul deschis şi uşor al lui Prince Carmen Jones.

Nu-mi amintesc ce s-a întâmplat apoi. Cred că m-am dat înapoi. Cred că i-am spus mamei tale ce se întâmplase.

Cred că am sunat-o pe fata cu dreaduri lungi şi am întrebat-o dacă ar putea fi adevărat. Cred că a ţipat. Ce îmi amintesc cu siguranţă e ceea ce simţeam: furie şi străvechea gravitaţie din West Baltimore, gravitaţia care ne condamnă pe toţi şcolii, străzii, vidului. Prince Jones trecuse prin astea şi, cu toate acestea, îl luaseră. Şi chiar dacă ştiam deja că nu voi crede niciodată vreo poveste ce ar fi putut justifica prăbuşirea lui, m-am aşezat să citesc ştirea. Erau foarte puţine detalii. Fusese împuşcat de un poliţist din pg County, dar nu în pg County, nici măcar în de ei undeva în nordul Virginiei. Prince plecase cu maşina să-şi viziteze logodnica. A fost ucis la câţiva metri de casa ei. Singurul martor era ucigaşul însuşi. Agentul susţinea că Prince încercase să îl calce cu Jeepul, şi ştiam că procurorii îl vor crede.

Câteva zile mai târziu, mama ta şi cu mine ne-am urcat în maşină, am condus până la Washington, te-am lăsat la mătuşa Kamilah şi ne-am dus la slujba pentru Prince de la Capela Rankin din campusul Howard, unde odată stătusem uimit de parada de activişti şi intelectuali – Joseph Lowery, Cornel West, Calvin Butts – care predicaseră de la acel altar. Trebuie că am revăzut mulţi prieteni vechi acolo, deşi nu-mi amintesc exact pe cine. Ce îmi amintesc sunt toţi cei care au vorbit despre zelul religios al lui Prince, despre credinţa lui că Iisus era cu el. Îmi amintesc că l-am văzut pe preşedintele universităţii plângând. Mi-o amintesc pe Dr. Mabel Jones, mama lui Prince, vorbind despre moartea fiului său ca o chemare din viaţa ei confortabilă din suburbii către activism. Am auzit mai mulţi oameni cerând mântuire pentru agentul care îl împuşcase pe Prince Jones. Îmi amintesc vag impresia mea despre astea. Dar ştiu că am resimţit întotdeauna o mare distanţă faţă de ritualurile de doliu ale poporului meu, şi probabil că am simţit-o puternic atunci. Nevoia de a ierta agentul nu m-ar fi mişcat, pentru că, chiar şi atunci, într-o formă incipientă, ştiam că Prince nu fusese ucis de un singur agent, ci fusese ucis de propria ţară şi de toate

spaimele care au marcat-o de la naştere.

În acest moment, expresia „reforma poliţiei” era în vogă şi acţiunile gardienilor noştri desemnaţi de stat atrăseseră atenţia prezidenţială şi pedestră. Poate ai auzit cum se vorbeşte de diversitate, seminarii de sensibilizare şi camere la purtător. Acestea sunt bune şi aplicabile, dar subestimează problema şi le permit cetăţenilor acesteiţări să pretindă că există diferenţe între propriile atitudini şi cele ale celor desemnaţi să îi protejeze. Adevărul este că poliţia reflectă America şi voinţele şi fricile ei şi, orice părere am avea despre politicile de justiţie criminală ale Americii, nu se poate spune că au fost impuse de o minoritate represivă. Abuzurile determinate de aceste politici – statul penitenciar care se întinde, reţinerea la întâmplare a negrilor, torturarea suspecţilor sunt produsul voinţei democratice. Şi, astfel, a contesta poliţia înseamnă a contesta poporul american care îi trimite în ghetouri înarmaţi cu aceleaşi frici autogenerate care îi fac pe cei care se cred albi să fugă din oraşe către Vis.

Problema poliţiei nu este că e formată din porci fascişti, ci că ţara noastră este condusă de porci majoritari.

Ştiam unele dintre acestea şi atunci, stând în Capela Rankin, chiar dacă nu le puteam încă exprima. Aşa că a-l ierta pe ucigaşul lui Prince Jones mi se părea irelevant. Şi, crescut conştient, în respingerea unui Dumnezeu creştin, nu vedeam vreun motiv mai înalt în moartea lui Prince. Credeam, şi încă cred, că trupurile noastre sunt eurile noastre, că sufletul meu înseamnă electricitate condusă prin neuroni şi nervi, şi că spiritul meu este carnea mea. Prince Jones a fost unic şi i-au distrus trupul, i-au pârjolit umerii şi braţele, i-au desfăcut spatele, i-au ciopârţit plămânul, rinichiul şi ficatul. Stăteam acolo simţindu-mă eretic, crezând în această singură şansă la viaţă şi trup. Pentru crima de a-i distruge corpul lui Prince nu credeam în iertare. Când cortegiul funerar şi-a plecat capetele în rugăciune, eram diferit de toţi ceilalţi, convins că vidul nu va răspunde.

Săptămânile au trecut. Detalii dezgustătoare au ieşit încet la suprafaţă. Agentul era un mincinos cunoscut. Cu un an în urmă arestase un om pe baza unor dovezi false. Procurorii fuseseră forţaţi să renunţe la orice caz în care agentul era implicat. Agentul fusese degradat, apoi repus în drepturi, şi trimis din nou pe stradă să îşi continue munca. Acum, prin reportaje în lanţ, un fir narativ a început să capete formă. Agentul era îmbrăcat ca un traficant de droguri sub acoperire. Fusese trimis să depisteze un bărbat care avea 1, 62 m şi 114 kg. Ştim din raportul legistului că trupul lui Prince avea 1, 93 m şi 95 de kg. Ştim că celălalt bărbat a fost prins mai târziu. La acuzaţiile care îi erau aduse se renunţase. Nimic din toate acestea nu a contat. Ştim că superiorii îl trimiseseră pe acest ofiţer să îl urmărească pe Prince din Maryland, prin Washington, de şi până în Virginia, unde agentul îl împuşcase pe Prince de mai multe ori. Ştim că ofiţerul îl confruntase pe Prince cu arma scoasă şi fără să se legitimeze. Ştim că agentul pretinde că a tras pentru că Prince a încercat să îl calce cu Jeepul. Ştim că autorităţile însărcinate să investigheze incidentul au făcut foarte puţin să-l investigheze pe agent şi tot ce le-a stat în putinţă să-l investigheze pe Prince. Această investigaţie nu a produs vreo informaţie care să explice de ce Prince Jones şi-ar fi transferat ambiţiile dinspre universitate spre uciderea poliţiştilor. Acest agent, căruia i se dăduse putere maximă, purta responsabilităţi minime. Nu a fost acuzat de nimic. Nu a fost pedepsit de nimeni. A fost retrimis la muncă.

Au existat momente în care mă imaginam, asemenea lui Prince, urmărit prin multiple jurisdicţii de un bărbat în costumul unui criminal. Şi eram îngrozit, pentru că ştiam ce aş fi făcut dacă un asemenea om m-ar fi confruntat, cu arma scoasă, la câţiva metri de casa familiei mele. Ai grijă de copilul meu, spusese bunica ta, adică Ai tjrijd *de noua ta familie*. Dar ştiam acum limitele grijii, întinderea puterii acesteia, scrijelite de un duşman la fel de vechi ca Virginia. M-am gândit la toţi negrii frumoşi pe care îi văzusem la

Meca, la toată varietatea lor, la părul lor, la limbile lor, la toate poveştile şi geografiile lor, la toată uimitoarea lor umanitate, şi niciuna dintre acestea nu i-ar fi putut salva de semnul jafului şi gravitaţia lumii noastre specifice. Şi mi-am dat seama că tu nu ai scăpa, că există oameni îngrozitori care îţi plănuiesc viitorul şi că nu-i pot opri. Prince Jones era superlativul tuturor fricilor mele. Şi dacă el, un bun creştin, vlăstar al clasei ambiţioase, sfânt ocrotitor al dublului binelui, putea fi legat pentru eternitate, atunci cine nu ar fi putut? Şi jaful nu era doar asupra lui Prince. Gândeşte-te la toată dragostea revărsată în el. Gândeşte-te la taxa pentru Montessori şi lecţii de muzică. Gândeşte-te la toată benzina consumată, la cauciucurile tocite cărându-l la meciuri de fotbal american, turnee de baschet şi liga mică de baseball. Gândeşte-te la timpul petrecut planificându-i seri cu prietenii. Gândeşte-te la petrecerile-surpriză, la creşă şi la verificarea referinţelor bonelor.

Gândeşte-te la World Book şi Childeraft. Gândeşte-te la cecurile scrise pentru fotografii de familie. Gândeşte-te la cardurile de credit folosite pentru vacanţe. Gândeşte-te la mingi de fotbal, kit-uri de ştiinţă, seturi de chimie, piste de curse şi machete de trenuri. Gândeşte-te la toate îmbrăţişările, la toate glumele intime, la obiceiurile, felicitările, numele şi visele, toată cunoaşterea comună a unei familii negre injectată în acea fiinţă de carne şi oase. Şi gândeşte-te cum a fost luată această fiinţă, spartă pe ciment, şi cum toate aceste lucruri sfinte pe care le conţinea, tot ce intrase în el, au fost trimise să se scurgă înapoi în pământ. Gândeşte-te la mama ta, care nu a avut tată. Şi la bunica ta, care a fost abandonată de tatăl ei. Şi la bunicul tău, care a fost părăsit de tatăl lui. Şi gândeşte-te cum fiica lui Prince era acum recrutată în aceste rânduri solemne şi lipsită de dreptul ei din naştere: fiinţa care era tatăl ei, plină cu 25 de ani de dragoste şi care era investiţia bunicilor ei şi urma să fie moştenirea ei.

Acum, seara, te ţineam în braţe şi o mare frică, cât

toate generaţiile noastre americane, m-a cuprins. îl înţelegeam personal pe tatăl meu şi vechea lui mantră: „Ori te bat eu, ori te bate poliţia”. Le înţelegeam pe toate: cablurile, prelungitoarele, nuiaua rituală. Negrii îşi iubesc copiii cu un fel de obsesie. Voi sunteţi tot ce avem şi ajungeţi la noi deja în primejdie. Cred că am prefera să vă omorâm noi înşine înainte să vă vedem ucişi de strada creată de America. Aceasta este o filosofie a destrupării, a unui popor care nu controlează nimic, care nu poate proteja nimic, determinat să-i fie frică nu doar de criminali, ci şi de poliţia care stăpâneşte cu toată autoritatea morală a unui şantaj cu taxe de protecţie. Doar după ce te-am avut pe tine am înţeles această dragoste, am înţeles strângerea fermă de mână a mamei mele. Ştia că galaxia însăşi mă poate ucide, că tot ce sunt putea fi sfărâmat şi toată moştenirea ei vărsată la colţ de stradă, ca vinul ieftin. Şi nimeni nu ar fi fost acuzat de această distrugere, pentru că moartea mea nu ar fi fost vina unui om, ci vina unei stări de fapt a „rasei”, nefericită, dar imuabilă, impusă unei ţări nevinovate de judecata impenetrabilă a unor zei invizibili. Cutremurul nu poate fi citat. Taifunul nu se va îndoi sub acuzare. L-au trimis pe ucigaşul lui Prince Jones înapoi la lucru pentru că nu era deloc un ucigaş. Era o forţă a naturii, agentul lipsit de apărare al legilor fizice ale lumii noastre.

Acest episod m-a făcut să trec de la frică la o furie care mă ardea atunci, mă animă acum şi probabil mă va ţine aprins pentru tot restul vieţii. Mai aveam jurnalismul. Răspunsul meu a fost, în acest moment, să scriu. Am fost norocos că aveam chiar şi asta. Majoritatea dintre noi suntem forţaţi să ne consumăm travestiurile sec şi să zâmbim la asta. Am scris despre istoria poliţiei din Prince George County. Nimic nu mi s-a părut vreodată atât de esenţial. Iată ce ştiam la început: agentul care la ucis pe Prince Jones era negru. Politicienii care l-au împuternicit pe acest agent să ucidă erau negri. Mulţi dintre politicienii negri, majoritatea de două ori mai buni, nu păreau

preocupaţi de asta. Cum era posibil? Era ca şi cum aş fi fost din nou la Moorland, chemat de mari mistere. Dar atunci nu mai aveam nevoie de agendă de telefon; Internetul înflorise într-un instrument de cercetare. Toate acestea îţi pot părea un roman. Toată viaţa ta, ori de câte ori ai avut vreo întrebare, ai putut-o formula pe o tastatură, ai putut-o privi într-un spaţiu dreptunghiular împrejmuit de un logo corporatist şi în câteva secunde te-ai putut delecta cu torentul de potenţiale răspunsuri. Dar eu încă îmi amintesc perioada când maşinile de scris erau utile, începuturile lui Commodore 64, şi vremea când piesa pe care o iubeşti are momentul de glorie la radio şi apoi dispare în neant. Cred că am stat cinci ani fără să le aud pe Mary Jane Girls cântând „All Night Long”. Pentru un tânăr ca mine, descoperirea Internetului a fost descoperirea călătoritului în spaţiu.

Curiozitatea mea pentru cazul lui Prince Jones a deschis o întreagă lume de decupaje din ziare, cronici şi cărţi de sociologie. Am sunat politicieni şi i-am interogat. Mi s-a spus că e mai probabil ca cetăţenii să ceară sprijinul poliţiei decât să se plângă din cauza brutalităţii. Mi s-a spus că cetăţenii negri din districtul Prince George erau liniştiţi şi că aveau „o anumită intoleranţă” la infracţiuni. Mai auzisem aceste teorii atunci când mă documentam în Moorland în legătură cu scandalurile din interiorul şi din afara comunităţii de negri. Ştiam că acestea sunt teoriile care, chiar şi formulate de negri, justificau închisorile ce răsăreau în jurul meu, susţineau ghetourile şi locuinţele sociale, vedeau distrugerea trupului negru ca inerentă menţinerii ordinii. Conform acestei teorii, „siguranţa” era mai valoroasă ca dreptatea, poate cea mai valoroasă. Am înţeles. În Baltimore, aş fi dat orice pentru nişte patrule, agenţi ai ţării mele şi ai comunităţii mele care să patruleze pe drumul meu spre şcoală! Nu era nicio patrulă şi de fiecare dată când vedeam poliţia însemna că ceva deja se întâmplase. Am ştiut mereu că erau unii, cei care trăiau în Vis, pentru care discuţia era diferită. „Siguranţa” lor

stătea în şcoli, în portofolii şi în zgârie-nori. A noastră stătea în cei cu arme care ne puteau privi doar cu acelaşi dispreţ ca societatea ce-i trimisese.

Şi lipsa siguranţei nu poate decât să-ţi îngrădească senzaţia de galaxie. Nu mi-a trecut niciodată prin cap, de exemplu, că aş putea sau chiar că ar trebui să îmi doresc să trăiesc în New York. Iubeam Baltimore. Iubeam magazinele Charlie Rudo şi reducerile de pe trotuarul din faţa Mondawmin. Iubeam să stau pe verandă cu unchiul tău Damani aşteptând ca Frank Schi să cânte „Fresh Is the Word”. Mereu m-am gândit că destinul meu era să mă întorc acasă după facultate, dar nu doar pentru că îmi plăcea acasă, ci pentru că nu-mi puteam imagina mult mai multe pentru mine. Şi această anemie a imaginaţiei e cauzată de lanţurile mele. Şi totuşi unii dintre noi chiar văd mai mult.

I-am cunoscut pe mulţi dintre ei la Meca – cum ar fi unchiul Ben, care a crescut în New York, ceea ce l-a silit să se perceapă ca un afro-american navigând printre haitieni, jamaicani, evrei şi italieni. Şi mai erau şi alţii ca el, alţii care, cu un avânt dat de un profesor, o mătuşă, un frate mai mare, au privit în copilărie peste zid şi, ca adulţi, au fost hotărâţi să vadă întreaga panoramă. Aceşti negri simţeau, ca şi mine, că trupurile le-ar putea fi smulse de pe pământ într-o secundă, dar acest lucru le producea o altfel de frică, ce îi propulsa în cosmos. Studiaseră câteva semestre în străinătate. Nu am ştiut niciodată ce au făcut şi de ce. Însă poate că am simţit mereu că mă prăbuşesc prea uşor. Poate că acest lucru explică toate fetele pe care le-am iubit, pentru că fiecare fată pe care am iubit-o era un pod către un alt loc. Mama ta, care ştia atât de multe despre lume faţă de câte ştiam eu, s-a îndrăgostit de New York prin cultură, prin Crossing Delancey, Breakfast *at* Tiffany’s, Working Girl, Nas şi Wu-Tang. Mama ta şi-a găsit de lucru şi eu am urmat-o, aproape ilicit, pentru că, pe vremea aceea, nimeni în New York nu mă plătea să scriu. Puţinul pe care îl câştigam recenzând câte o carte sau câte

un disc acoperea cam două facturi la electricitate pe an.

Am ajuns cu două luni înainte de n Septembrie 2001. Presupun că toţi cei care se aflau în New York în ziua aceea au câte o poveste. Iat-o pe a mea: în seara aceea, stăteam pe acoperişul unei clădiri cu mama ta, cu mătuşa Chana şi cu iubitul ei, Jamal. Eram deci pe acoperiş vorbind şi absorbind scena – dâre gigantice de fum acopereau insula Manhattan. Toată lumea cunoştea pe cineva care cunoştea pe cineva dispărut. Dar privind peste ruinele Americii, aveam inima împietrită. Aveam propriile dezastre. Poliţistul care îl ucisese pe Prince Jones, la fel ca toţi ceilalţi poliţişti care ne privesc precaut, era sabia poporului american. Nu aş considera niciodată niciun cetăţean american pur. Mă desincronizasem de oraş. Mă tot gândeam că sudul Manhattanului fusese linia de start pentru noi. Acolo ne-au scos trupurile la licitaţie, în acelaşi devastat şi corect denumit district financiar. Şi, odată, acolo era un cimitir pentru cei scoşi la licitaţie. Au construit un magazin universal deasupra şi apoi au încercat să înalţe o clădire guvernamentală peste o altă porţiune. Doar o comunitate de negri de dreapta a reuşit să-i oprească. Nu îmi formasem nicio teorie coerentă despre asta. Dar ştiam că Bin Laden nu era primul care producea teroare în acea parte a oraşului. Nu am uitat asta niciodată. Nici tu nu ar trebui să uiţi. În zilele ce au urmat, am privit carnavalul ridicol al steagurilor, machismul pompierilor, extenuatele sloganuri. La dracu' cu toate astea. Prince Jones era mort. Şi să-i ia dracu' pe cei care ne spun să fim de două ori mai buni ca apoi să ne împuşte oricum. S-o ia dracu' de frică ancestrală care a terorizat părinţii negri. Să-i ia dracu' pe cei care distrug corabia sfântă.

Nu puteam vedea nicio diferenţă între poliţistul care îl ucisese pe Prince Jones şi poliţiştii care muriseră, şi pompierii care muriseră. În ochii mei, nu erau oameni. Negri, albi sau oricum ar fi fost, erau primejdii naturale; erau focul, cometa, furtuna care ar fi putut, fără

justificare, să-mi distrugă trupul.

L-am văzut o ultimă oară pe Prince Jones viu şi întreg. Stătea în faţa mea. Eram într-un muzeu. Am simţit atunci că moartea lui fusese un vis îngrozitor. Nu, o premoniţie. Însă aveam o şansă. L-aş fi prevenit. Aş fi mers la el, i-aş fi dat un cui şi aş fi simţit căldura spectrului, căldura Meccăi. Voiam să îi spun ceva. Voiam să îi spun: Fereşte-te de prădător! Dar când am deschis gura, a dat din cap şi a plecat.

Locuiam într-un apartament în Brooklyn, pe care mă îndoiesc că ţi-l aminteşti, peste drum de unchiul Ben şi de soţia lui, mătuşa Janai. Nu erau vremuri grozave. Îmi amintesc că am împrumutat 200 de dolari de la Ben şi mi s-a părut că erau un milion de dolari. Îmi amintesc cum a venit bunicul tău la New York, m-a scos la masă la un restaurant etiopian şi apoi l-am condus la staţia de metrou de pe West Fourth Street. Ne-am luat la revedere şi am plecat. M-a strigat. Uitase ceva. Mi-a dat 120 de dolari. Îţi spun asta pentru că trebuie să înţelegi, oricare ar fi scopul discuţiei noastre, că nu am avut mereu lucruri, dar am avut oameni – Am avut mereu oameni. Am avut o mamă şi un tată mai grozavi ca oricare alţii. Am avut un frate care a avut grijă de mine cât am fost la facultate. Am avut Meca să mă coordoneze. Am avut prieteni care s-ar fi aruncat în faţa autobuzului pentru mine. Trebuie să ştii că am fost iubit, că, în ciuda lipsei mele de credinţă în Dumnezeu, mereu mi-am iubit oamenii şi acea iubire vastă e strâns legată de iubirea specifică pe care ţi-o port. Îmi amintesc cum stăteam în serile de vineri pe prispa lui Ben, beam Jack Daniel's şi dezbăteam rasa primarului sau nebunia războiului. Zilele mele nu aveau niciun scop. Am trimis articole la varii publicaţii fără succes. Mătuşa Chana mi-a împrumutat încă 200 de dolari; i-am spart pe toţi pe o şcoală de barmani. Am făcut livrări pentru o mică carmangerie din Park Slope. În New York, toată lumea voia să ştie cu ce te ocupi. Le spuneam că „încerc să fiu scriitor”.

Uneori luam metroul până în Manhattan. Erau atâţia bani peste tot, banii zburau din bistrouri, cafenele, banii împingeu oamenii de la spate cu o viteză ameţitoare pe bulevardele largi, banii schiţau traficul intergalactic din Times Square, bani în calcare şi cărămizi, bani pe West Broadway unde albii se revărsau din taine bar-uri, cu ochelari fumurii pe nas şi fără poliţie. Vedeam aceşti oameni în cluburi, beţi, râzând, provocând breakdancer-ii să se confrunte. Erau distruşi şi umiliţi în aceste confruntări. Dar apoi ridicau din umeri, râdeau, comandau şi mai multe beri. Erau complet neînfricaţi. Nu am înţeles până când nu m-am uitat pe stradă. Acolo am văzut părinţi albi plimbând cărucioare albe duble pe bulevardele centrificate din Harlem, purtând tricouri şi pantaloni de alergat. Sau i-am văzut pierduţi în conversaţii, mama şi tatăl, în timp ce copiii dominau trotuare întregi pe tricicletele lor. Galaxia le aparţinea, şi în timp ce teroarea le era comunicată copiilor noşti, copiilor lor am văzut cum li se comunică autoritatea.

Şi astfel, când îmi amintesc cum te plimbam în cărucior prin alte părţi ale oraşului, prin West Village de exemplu, crezând aproape instinctiv că ar trebui să vezi mai mult, mă simţeam uşor inconfortabil, de parcă împrumutasem moştenirea de familie a altcuiva, de parcă aş fi circulat sub un nume fals. În tot acest timp, în tine creşteau cuvinte şi emoţii; frumosul meu băiat ciocolatiu, în care va creşte curând cunoaşterea, care va înţelege curând decretele galaxiei lui şi toate evenimentele la nivel de extincţie care îl privesc cu un interes unic şi discriminator.

Aveai să devii bărbat într-o zi şi nu te-aş fi putut salva de acea distanţă irecuperabilă dintre tine şi viitorii tăi tovarăşi şi colegi care ar fi putut încerca să te convingă că tot ceea ce ştiu, toate lucrurile pe care le împărtăşesc aici cu tine, sunt o iluzie sau ceva dintr-un trecut îndepărtat ce nu mai trebuie discutat. Şi nu te-aş fi putut salva de poliţie, de lanternele lor, de mâinile lor, de bâtele lor, de armele

lor. Prince Jones, ucis de cei care ar fi trebuit să-i fie gărzi de corp, este mereu cu mine şi ştiu că în curând va fi şi cu tine.

Pe vremea aceea, când ieşeam din casă, dădeam colţul pe Flatbush Avenue şi faţa mi se strângea ca masca unui luptător mexican de wrestling, ochii săgetau totul de la un cap la altul, braţele îmi erau relaxate, flexibile şi gata de orice. Această nevoie de a fi mereu în gardă produce un consum nemărginit de energie, sifonarea lentă a esenţei. A contribuit la avarierea rapidă a trupurilor noastre. Astfel, nu mă temeam doar de violenţa acestei lumi, dar şi de regulile proiectate să te protejeze de violenţă, regulile care te silesc să-ţi contorsionezi trupul pentru a aborda bariera şi să ţi-l contorsionezi din nou dacă vrei să fii luat în serios de colegi, şi să ţi-l cortosionezi încă o dată dacă nu vrei să oferi poliţiei o ocazie. Toată viaţa am auzit părinţi spunându-le băieţilor lor negri sau fetelor lor negre că trebuie să fie „de două ori mai buni”, ceea ce înseamnă „acceptă jumătate”. Aceste cuvinte erau rostite într-un înveliş de nobleţe religioasă, de parcă ar fi evidenţiat o calitate nespusă, un curaj nedetectat, când, de fapt, evidenţiau doar pistolul de la tâmpla noastră şi mâna din buzunarele noastre. Aşa ne pierdem blândeţea. Aşa ni se fură dreptul de a zâmbi. Nimeni nu le-a spus acelor copii albi pe triciclete să fie de două ori mai buni. Mi i-am imaginat pe părinţii lor spunându-le să ia de două ori mai mult. Mi se părea că propriile noastre reguli dedublau devalizarea. Mi-am dat seama că poate trăsătura definitorie pentru a fi proiectat pentru rasa neagră este jaful inevitabil al timpului, pentru că momentele pe care le petrecem pentru a pregăti masca sau pentru a ne pregăti să acceptăm jumătate nu mai pot fi recuperate. Jaful timpului nu se măsoară în durate de viaţă, ci în momente. Este ultima sticlă de vin pe care ai deschis-o, dar nu ai timp să o bei. Este sărutul pe care nu ai timp să-l dai înainte ca ea să dispară din viaţa ta. Este abundenţa unei a doua şanse pentru ei şi zile de 23 de ore pentru noi.

Într-o după-amiază, mama ta şi cu mine te-am dus să vezi o grădiniţă. Gazda ne-a dus într-o sală mare de sport plină cu ghiveciul etnic efervescent al copiilor din New York. Copiii alergau, săreau, făceau acrobaţii. Le-ai aruncat o privire, te-ai desprins de noi şi ai fugit direct spre ei. Nu ţi-a fost niciodată frică de oameni, de respingere şi te-am admirat mereu pentru asta şi m-am temut pentru tine din cauza asta. Te-am privit cum săreai şi râdeai cu aceşti copii pe care abia îi cunoşteai şi zidul s-a ridicat înăuntrul meu şi am simţit că trebuie să te prind de braţ, să te trag înapoi şi să spun „Nu-i cunoaştem pe copiii ăştia. Stai potolit!” Nu am făcut asta. Creşteam şi, deşi nu îmi puteam denumi angoasa cu exactitate, ştiam că nu avea nimic nobil. Dar acum înţeleg gravitatea lucrului pe care îl propuneam: ca un copil de patru ani să fie vigilent, prudent şi viclean, să îţi retez fericirea, să te supui pierderii de timp. Şi acum, când măsor această teamă comparativ cu îndrăzneala pe care stăpânii galaxiei le-au împărtăşit-o copiilor lor, sunt ruşinat.

New York-ul era în sine un altfel de spectru şi diversitatea enormă pe care o văzusem la Howard, doar printre negri, era acum răspândită pe suprafaţa unei întregi metropole. Era ceva diferit la fiecare colţ. Aici erau percuţionişti africani care se strângeau în Union Square. Aici erau clădiri moarte de birouri aduse noaptea la viaţă de restaurantele îngropate în ele care serveau butoaie mici de bere şi pui prăjit în stil coreean. Aici erau fete negre cu băieţi albi şi băieţi albi cu fete chinezo-americane, şi fete chinezo-americane cu băieţi dominicani şi băieţi dominicani cu băieţi jamaicani şi orice altă combinaţie posibilă. Mă plimbam prin West Village, uimit de restaurantele cât o sufragerie şi puteam vedea că exact asta îi premia pe cei erudiţi, cool, ca şi cum ar fi râs la o glumă şi restului lumii i-ar lua io ani să o înţeleagă. Vara era ireală, porţiuni întregi din oraş deveneau prezentări de modă şi bulevardele, podiumuri pentru tineri. Era o căldură care nu se asemăna cu nimic din ce simţisem până

atunci, o căldură de la clădirile gigantice adâncită de milioanele de oameni care se înghesuiau în metrouri, în baruri şi în aceleaşi restaurante şi cafenele minuscule. Nu mai văzusem niciodată atâta viaţă. Şi nu îmi imaginasem niciodată că asemenea viaţă putea exista în atâta varietate. Era Meca fiecăruia înghesuită într-un singur oraş.

Însă atunci când coboram din metrou şi mă întorceam în cartierul meu, pe Flatbush Avenue-ul meu sau în Harlemul meu frica persista. Erau aceiaşi băieţi, cu aceiaşi pumni, cu aceiaşi dinţi îmbrăcaţi în metal, cu acelaşi cod pe care îl ştiam de-o viaţă. Dacă exista o diferenţă în New York era aceea că aici aveam mai mulţi verişori mulatri printre portoricani şi dominicani.

Dar felul în care mergeau, felul în care se salutau îmi erau complet familiare. Şi mă trezeam, în fiecare zi, mergând prin mai multe New Yorkuri: cel dinamic, cel brutal, cel luxos, uneori, toate laolaltă.

Poate îţi aminteşti când am mers să vedem Hoid's Mouinci Castle în Upper West Side. Aveai aproape cinci ani. Sala era aglomerată şi când am ieşit am luat scările rulante până la parter. Când am coborât, te mişcai cu lentoarea tipică unui copilaş. O femeie albă te-a împins şi a spus „Hai odată!" Atunci s-au întâmplat mai multe lucruri simultan. Reacţia oricărui părinte când un necunoscut pune mâna pe copilul lui. Şi propria-mi nesiguranţă în ceea ce priveşte capacitatea mea de a-ţi apăra trupul negru. Şi, mai mult: senzaţia că această femeie se purta superior. Ştiam, de exemplu, că nu ar fi împins un copil negru la mine în Flatbush, pentru că s-ar fi temut şi ar fi simţit, dacă nu ar fi ştiut chiar, că va exista o penalizare pentru acest tip de acţiune. Dar nu eram în Flatbush. Şi nu eram în West Baltimore. Şi eram departe de Meca. Am uitat toate astea. Eram conştient doar de faptul că cineva îşi invocase drepturile asupra trupului fiului meu. M-am întors şi i-am vorbit acestei femei şi cuvintele erau fierbinţi de febra momentului şi de toată istoria mea. S-a retras şocată. Un bărbat alb din apropiere i-a luat apărarea. Am

simţit-o ca pe o încercare de a salva domniţa de bestie. Nu făcuse nicio asemenea încercare pentru fiul meu. Şi era acum susţinut de alţi albi din mulţimea care se strângea. Bărbatul s-a apropiat. A devenit mai vocal. L-am împins. A spus: „Pot să chem poliţia!” Nu mi-a păsat. I-am spus asta şi dorinţa de a face mai mult îmi stătea în gât. Această dorinţă a fost controlabilă doar pentru că mi-am amintit de cineva care stătea lângă mine, martor la mai multă furie decât arătasem vreodată: tu.

Am ajuns acasă tulburat. Era un amestec de ruşine, pentru că mă întorsesem la legea străzii, şi furie – „Pot să chem poliţia!” Adică: „Îţi pot lua trupul”.

Am spus povestea asta de multe ori, şi nu din bravadă, ci dintr-o nevoie de a fi absolvit. Nu am fost niciodată o persoană violentă. Chiar şi când eram tânăr şi adoptasem regulile străzii, toţi cei care mă cunoşteau ştiau că nu mi se potrivesc. Nu am simţit niciodată mândria care ar trebui să vină la pachet cu autoapărarea legitimă şi violenţa justificată. De fiecare dată când eram deasupra cuiva, oricât de puternică mi-ar fi fost furia pe moment, după aceea mă simţeam rău pentru că mă înjosisem la cea mai barbară formă de comunicare. Ceea ce spunea Malcolm avea sens pentru mine, însă nu pentru că iubeam violenţa, ci pentru că nimic din viaţa mea nu m-a pregătit să înţeleg gazul lacrimogen la fel de bine ca martirii Mişcării pentru Drepturile Omului comemoraţi de Black History Month. Dar, mai presus de orice ruşine pe care aş putea-o simţi în legătură cu violenţa mea, cel mai mare regret pe care îl am este că, încercând să te apăr, te-am pus de fapt în pericol.

„Pot să chem poliţia”, a spus. Adică „Una dintre primele amintiri ale fiului tău va fi aceea în care privea cum îţi pun cătuşele, te lovesc, te batjocoresc, te distrug bărbaţii care l-au sodomizat pe Abner Louima şi l-au sugrumat pe Anthony Baez”. Am uitat regulile, o greşeală la fel de periculoasă în Upper West Side, Manhattan, ca şi în West Baltimore. Nu trebuie să faci greşeli. Mergi în şir

indian. Lucrează în linişte. Mai ia un creion la tine. Nu face greşeli.

Dar eşti om şi vei face greşeli. Vei judeca greşit. Vei ţipa. Vei bea prea mult. Vei sta cu oameni cu care nu ar trebui să stai. Nu putem fi cu toţii mereu Jackie Robinson – nici măcar Jackie Robinson nu a fost mereu Jackie Robinson. Dar preţul unei greşeli este mai mare pentru tine decât pentru concetăţenii tăi şi, astfel, ca America să se poată justifica, povestea distrugerii unui băiat negru trebuie să înceapă mereu cu greşelile lui, reale sau imaginare – cu furia lui Eric Garner, cu vorbele mitice al lui Trayvon Martin („în seara asta mori”), cu greşeala lui Sean Bell de a avea anturajul nepotrivit, cu mine stând prea aproape de băiatul cu ochi mici care a fost împins.

O societate, aproape în mod necesar, începe fiecare poveste de succes cu acel capitol care o avantajează cel mai mult şi în America aceste capitole sedimentare sunt aproape mereu redate ca o acţiune singulară a indivizilor excepţionali. „Este nevoie doar de un om pentru a schimba lucrurile”, se spune adesea. Şi acesta este un mit. Poate că un om poate schimba ceva, dar nu poate produce genul de schimbare care ţi-ar aduce trupul pe acelaşi nivel cu al concetăţenilor tăi.

Istoria ne demonstrează că negrii nu s-au eliberat – probabil niciun popor nu s-a eliberat – exclusiv prin propriile eforturi. La fiecare mare schimbare din viaţa afro-americanilor vedem că evenimentele au mers dincolo de ceea ce puteam controla, evenimente care nu au fost bunuri desăvârşite. Nu putem separa emanciparea noastră în coloniile din Nord de sângele vărsat în Războiul de Independenţă, cum nu putem separa ieşirea din sclavie în Sud de casele mortuare lăsate în urmă de Războiul Civil, la fel cum nu putem separa emanciparea de sub Jim Crow de genocidul din al Doilea Război Mondial. Istoria nu stă doar în mâinile noastre. Şi, totuşi, suntem somaţi să luptăm, nu pentru că am avea victoria asigurată, ci pentru că asta ne asigură o viaţă onorabilă şi normală. Sunt ruşinat de cum

m-am purtat în ziua aceea, ruşinat că ţi-am pus trupul în pericol. Dar nu sunt ruşinat că sunt un tată rău, un om rău sau prost crescut. Sunt ruşinat că am făcut o greşeală ştiind că greşelile noastre ne costă mereu mai mult.

Aceasta este semnificaţia istoriei din jurul nostru, deşi foarte puţini se gândesc la asta. Dacă aş fi informat-o pe acea femeie că atunci când l-a împins pe fiul meu s-a purtat în conformitate cu tradiţia care consideră trupurile negre inferioare, probabil că răspunsul ei ar fi fost: „Nu sunt rasistă”. Sau poate că nu. Însă din experienţa mea în această lume, cei care se cred albi sunt obsedaţi de politicile achitării personale. Şi cuvântul rasist, pentru ei, înfăţişează, dacă nu un ţărănoi care mestecă tutun, ceva cel puţin la fel de fantastic: un ore, un trol sau o harpie. „Nu sunt rasist”, tot repeta un antreprenor după ce fusese filmat ţipând repetitiv către un reporter insistent: „E un negrotei! E un negrotei!” Referindu-se la senatorul segregaţionist Strom Thurmond, Richard Nixon a concluzionat: „Strom nu este un rasist”. Nu există rasişti în America, sau cel puţin niciunul dintre cei care au nevoie să fie albi nu cunosc personal un rasist. În epoca linşărilor în masă era complicat să afli cine a fost mai exact călău, aşa că astfel de morţi erau adesea raportate de presă „cu ucigaşi neidentificaţi”. În 1957, locuitorii albi din Levittown, Pennsylvania, au pledat pentru dreptul lor de a-şi păstra oraşul segregat. „Ca cetăţeni morali, religioşi, supuşi legii”, a scris grupul, „considerăm că suntem imparţiali şi nediscriminatori în dorinţa de a ne păstra comunitatea închisă”. Aceasta a fost o încercare de a comite un act ruşinos evitând orice sancţiune, şi o dau ca exemplu pentru a demonstra că nu a existat nicio epocă de aur în care cei care făceau rău îşi vedeau de treabă şi proclamau acest lucru cu mândrie.

„Am prefera să spunem că astfel de oameni nu pot exista, că nu există”, scrie Soljeniţîn „Pentru a face rău, o fiinţă umană trebuie să creadă înainte de toate că ceea ce face este un lucru bun sau că este o acţiune bine gândită

în conformitate cu o lege naturală”. Aceasta este fundaţia Visului: partizanii săi nu trebuie doar să creadă în el, ci să creadă că este just, să creadă că posesia lor asupra visului este rezultatul firesc al determinării, al onoarei şi al lucrurilor bune. Există o conştientizare anemică a trecutului rău, care, apropo, nu a fost atât de rău, încât să aibă încă vreun efect asupra prezentului. Temeritatea de care este nevoie pentru a ignora ororile din sistemul penitenciarelor, poliţia transformată în armată, războiul lung împotriva trupurilor negre nu s-a născut peste noapte. Acesta este obiceiul exersat de a închide ochii şi de a uita ce ai făcut cu propriile mâini. Să conştientizezi acele orori înseamnă să-i întorci spatele versiunii veşnic declarate luminoasă a ţării şi să te întorci spre ceva mai întunecat şi necunoscut. Este încă prea dificil pentru majoritatea americanilor să facă asta. Dar asta e treaba ta. Trebuie, fie doar şi pentru a-ţi păstra sanctitatea minţii.

Întreaga poveste a acestei ţări pledează împotriva adevărului despre cine eşti. Mă gândesc la acea vară pe care e posibil să ţi-o aminteşti când v-am urcat pe tine şi pe verişorul tău Christopher într-o maşină închiriată şi am mers să vedem ce mai rămăsese din Petersburg, din plantaţia Shirley şi Wilderness. Eram obsedat de Războiul Civil, pentru că 600.000 de oameni au murit atunci. Şi totuşi s-a trecut rapid prin el în educaţia mea şi în cultura populară, reprezentaţii ale războiului şi motivele pentru care a izbucnit par umbrite. Şi totuşi, ştiam că în 1859 eram înrobiţi, şi în 1865, nu, şi ce ni s-a întâmplat în acea perioadă cred că are o anumită semnificaţie. Însă de fiecare dată când am vizitat câmpurile de luptă, am fost întâmpinat ca un contabil curios sosit pentru un audit şi ca şi cum cineva încearcă să ascundă actele financiare.

Nu ştiu dacă îţi aminteşti cum s-a terminat filmul pe care l-am văzut la Petersburg Battlefield de parcă prăbuşirea confederaţiei era o tragedie, nu un jubileu. Mă îndoiesc că ţi-l aminteşti pe bărbatul îmbrăcat în pardesiul de lână verde tipic confederaţiei sau cum fiecare vizitator

părea mai interesat de manevre de flancare, raţii, mitraliere şi crucişătoare, dar absolut nimeni nu era interesat de lucrurile pe care aceste inginerii, invenţii şi proiectări au fost gândite să le obţină. Aveai doar 10 ani. Dar chiar şi atunci, ştiam că trebuie să te pun în dificultate, şi asta însemna să te duc în încăperi în care oamenii aveau să-ţi insulte inteligenţa, în care hoţii aveau să încerce să te convingă să iei parte la propriul jaf, deghizându-şi înşelătoria şi furtul în clemenţă creştină. Dar este jaf şi aşa a fost mereu. La începutul Războiului Civil, trupurile noastre furate valorau patru miliarde de dolari, mai mult decât întreaga industrie americană, decât întregul sistem feroviar american, decât toate atelierele şi fabricile la un loc, şi principalul produs cules de trupurile noastre furate – bumbacul – era principalul bun pentru export al Americii. Cei mai înstăriţi oameni din America trăiau în Mississippi River Valley şi şi-au făcut averile pe spinarea trupului nostru furat. Trupurile noastre erau înrobite de primii preşedinţi. Trupurile noastre erau vândute de la Casa Albă de James K. Polk. Trupurile noastre au construit Capitoliul şi National Mall. Primul glonţ din Războiul Civil s-a tras în Carolina de Sud, unde trupurile noastre constituiau majoritatea locuitorilor din stat. Aici este filmul pentru marele război. Nu e niciun secret. Dar putem face lucrurile mai bine şi putem găsi banditul mărturisindu-şi crima. „Poziţia noastră este identificată cu instituţia sclaviei”, a declarat Mississippi când a părăsit uniunea, „cel mai mare interes material din lume”.

Îţi aminteşti când ai stat cu mama ta şi cu mine în faţa casei lui Abraham Brian într-una dintre vizitele noastre la Gettysburg? Eram cu un bărbat negru care se documentase în legătură cu istoria negrilor în Gettysburg. Ne-a explicat că Brian Farm era la capătul şirului atacat de George Pickett în ultima zi la Gettysburg. Ne-a spus că Brian era un bărbat negru, că Gettysburg găzduia o comunitate neagră liberă, că Brian şi familia lui şi-au

părăsit casa de teamă să nu îşi piardă trupurile în faţa armatei sclaviei ce înainta sub conducerea marelui general al confederaţiei Robert E. Lee, a cărui armată prăda negrii de sine şi îi vindea în Sud. George Pickett şi trupele sale au fost respinse de armata unionistă. În acel loc, un secol şi jumătate mai târziu, m-am gândit la unul dintre personajele lui Faulkner care îşi amintea cum eşecul său a torturat minţile tuturor băieţilor „sudişti”: „E totul în balanţă, încă nu s-a întâmplat, nici nu a început încă...” Toţi băieţii sudişti ai lui Faulkner erau albi. Dar eu, la ferma unui negru care a fugit cu familia sa pentru a se elibera de Sud, am văzut soldaţii lui Pickett încărcând istoria, urmând frenetic straniul lor drept înnăscut: dreptul de a maltrata, de a viola, de a jefui şi de a devaliza trupul negru. Asta e tot ce era „în balanţă”, nucleul corupt şi nerostit al momentului nostalgic.

Dar reîntregirea Americii a fost construită pe o poveste care transformă robia în binefacere, cavalerii albi ai hoţilor de trupuri şi măcelul în masă produs de război, într-un fel de sport care să ducă la concluzia că ambele părţi şi-au făcut treaba cu onoare, curaj şi elan. Această minciună a Războiului Civil este minciuna nevinovăţiei, este Visul. Istoricii au conjurat Visul. Hollywoodul a solidificat Visul. Visul a fost înfrumuseţat de nuvele şi poveşti de aventură. John Carter părăseşte confederaţia defectă pentru Marte. Nu ar trebui să întrebăm de cine/ ce fugea mai exact. Eu, ca orice copil pe care l-am cunoscut vreodată, am iubit The Dukes *of Hazzard*. Dar aş fi făcut bine să mă gândesc mai mult la motivul pentru care doi delincvenţi, care conduceau o maşină numită General Lee, trebuie neapărat să fie înfăţişaţi ca „doar nişte băieţi buni, care nu intenţionează să facă rău” – o mantra a Visătorilor, dacă a existat vreodată o mantra a lor. Dar ceea ce se „intenţionează” nu este nici important, nici relevant. Nu este nevoie să crezi că ofiţerul care l-a strangulat pe Eric Garner îşi propusese să distrugă un trup în ziua respectivă. Tot ceea ce trebuie să înţelegi este că poliţistul

poartă puterea statului american şi greutatea moştenirii americane şi trebuie ca dintre trupurile pe care le distruge anual, un procent mare şi disproporţionat să fie de trupuri negre.

Iată ce aş vrea să ştii: în America este tradiţional să distrugi trupul negru, este patrimoniu. Sclavia nu a fost doar împrumutul antiseptic în schimbul muncii – nu este uşor să convingi o fiinţă umană să îşi dedice trupul în pofida propriului interes elementar. Aşa că sclavia trebuie să fie furie firească şi mandrinare aleatorie, spintecarea capetelor şi creierelor zburate la râu în timp ce trupul încearcă să evadeze. Trebuie să fie viol atât de frecvent, încât devine industrial. Nu există niciun mod reconfortant de a spune asta. Nu am nici imnuri de laudă, nici străvechi spirite negre. Spiritul şi sufletul sunt trupul şi creierul, care sunt destructibile, tocmai de aceea sunt atât de preţioase. Şi sufletul nu a evadat. Spiritul nu a zburat cu aripi de gospel. Sufletul a fost trupul din care s-a hrănit tutunul şi spiritul a fost sângele care-a udat bumbacul şi astfel au creat primele fructe ale grădinii americane.

Trebuia să fie sânge. Trebuiau să fie cuie bătute în limbi şi urechi retezate: „Puţină nesupunere”, a scris o stăpână din Sud. „Multă indolenţă, apăsare, neglijenţă... Am folosit bâta”. Trebuia să fie zdrobirea mâinilor din bucătărie pentru că topeau untul prea încet. Trebuia ca o femeie să fie „muştruluită... cu 30 de bice sâmbăta şi încă pe-atâtea marţea”. Nu se putea apela decât la bice, cleşti, vătraie, fierăstraie, pietre, prespapieuri sau orice era la îndemână pentru a distruge trupul negru, familia neagră, comunitatea neagră, naţiunea neagră. Trupurile deveneau vite însemnate cu fierul roşu. Şi trupurile deveneau o aspiraţie, producţie a pământurilor indienilor, o verandă, o soţie frumoasă sau o vară acasă la munte. Pentru bărbaţii care simţeau nevoia să se creadă albi, trupurile erau cheia pentru a intra într-un club de societate şi dreptul de a distruge trupurile era însemnul civilizaţiei. „Cele două mari categorii/ divizări ale societăţii nu sunt cei bogaţi şi

cei săraci, ci cei albi şi cei negri”, a spus marele senator din Carolina de Sud, John C. Calhoun. „Şi toţi cei din prima categorie, atât cei săraci, cât şi cei bogaţi aparţin clasei de sus şi sunt respectaţi şi trataţi ca egali”. Şi iată: dreptul de a distruge trupul negru ca sens al sacrei lor egalităţi. Şi acest drept le-a dat mereu un rost, a însemnat mereu că era cineva în vale, pentru că un munte nu este un munte dacă nu are nimic la poale.[8]

tu şi cu mine, fiul meu, suntem „la poale”. Era adevărat în 1776. Şi este adevărat şi astăzi. Nu există ei fără tine şi fără dreptul de a te distruge trebuie neapărat să cadă de pe munte, să-şi piardă divinitatea, să iasă din Vis. Şi apoi vor trebui să stabilească cum să îşi construiască suburbiile pe altceva în afară de oase umane, cum să îşi amenajeze închisorile altfel decât ca pe nişte abatoare umane, cum să înalţe o democraţie fără canibalism. Dar pentru că se cred albi, ar prefera să înfăţişeze un bărbat sugrumat în faţa camerei în conformitate cu legile lor. Şi ar prefera să se aboneze la mitul lui Trayvon Martin, adolescent fragil, cu bomboane şi sucuri în mâini, transformat într-un colos criminal. Şi ar prefera să îl vadă pe Prince Jones urmărit de un poliţist incompetent prin trei jurisdicţii şi împuşcat pentru că a reacţionat ca o fiinţă umană. Şi ar prefera, în toată normalitatea lor, să-l împingă pe fiul meu de patru ani ca şi cum ar fi un simplu obstacol pentru ziua lor prea importantă.

Am fost şi eu acolo, Samori. Nu. Eram din nou în Baltimore, înconjurat de ei. Eram pe podeaua din sufrageria părinţilor mei, privind pierdut la lumea aceea îndepărtată, impenetrabilă pentru mine. Am simţit toată furia vârstei. Am fost acolo unde probabil că a fost Eric Garner în ultimele clipe – „Asta încetează azi”, a spus şi a fost ucis. Am simţit nedreptatea cosmică, deşi nu am înţeles-o întru totul. Nu fusesem încă la Gettysburg. Nu citisem încă Thavolia Glymph. Simţeam doar emoţia,

8 Thavolia Glymph, Out of the House of Bondage

greutatea. Nu ştiam încă, şi nu ştiu încă totul; nici acum. Dar o parte din ceea ce ştiu este că există povara de a trăi printre Visători şi povara şi mai mare a ţării tale care îţi spune că Visul este drept, nobil şi real şi că tu eşti nebun că vezi corupţia şi că simţi mirosul de sulf. Pentru nevinovăţia lor, îţi anulează furia, frica, până devii confuz şi te trezeşti autocriticându-te aspru: „Negrii sunt singurii care...” – autocriticându-te serios, criticându-ţi umanitatea şi înfuriindu-te pe crimele din ghetoul tău, pentru că eşti neputincios în faţa marilor crime ale istoriei care au dat naştere ghetourilor.

Este cu adevărat îngrozitor să te percepi ca pe dedesubtul esenţial al ţării tale. Distruge prea mult din ceea ce ne-ar plăcea să credem despre noi, despre viaţa noastră, despre lumea prin care ne mişcăm şi despre oamenii din jurul nostru. Lupta de a înţelege este singurul avantaj pe care îl avem în această nebunie. Când am vizitat acele câmpuri de luptă, ştiam deja că fuseseră readaptate ca scena unei mari decepţii şi asta era unica mea siguranţă: aceea că nu mă mai puteau insulta minţindu-mă. Ştiam, şi cel mai important lucru pe care îl ştiam era că undeva în adâncul lor şi ei ştiau. Îmi place să cred că această cunoaştere poate nu m-a lăsat să te pun în pericol, că prin această înţelegere şi conştientizare a furiei o puteam controla, îmi place să cred că mi-ar fi putut permite să rostesc cuvintele necesare în faţa acelei femei şi apoi să mă îndepărtez. Îmi place să cred asta, dar nu pot promite. Lupta este într-adevăr tot ceea ce îţi pot oferi, pentru că este singura parte a acestei lumi pe care o poţi controla.

Îmi pare rău că nu pot face să fie bine. Îmi pare rău că nu te pot salva, dar nu îmi pare atât de rău. O parte din mine crede că tocmai această vulnerabilitate te aduce mai aproape de semnificaţia vieţii, la fel cum pe alţii căutarea de a se crede albi este ceea ce-i separă de ea. Adevărul este că, în ciuda viselor lor, nici viaţa lor nu este inviolabilă. Atunci când vulnerabilitatea lor devine reală –

când poliţia decide că tacticile menite pentru ghetouri ar trebui să aibă întrebuinţări mai vaste, atunci când societatea armată le ucide copii, atunci când natura trimite uragane în oraşele lor – sunt şocaţi într-un fel în care aceia dintre noi care am fost născuţi şi crescuţi să înţelegem cauza şi efectul nu am putea fi niciodată. Şi nu aş vrea să trăieşti ca ei. Te-ai născut într-o rasă în care vântul bate mereu din faţă şi dulăii sunt mereu pe urmele tale. Şi, în proporţii diferite, asta este adevărat pentru orice fel de viaţă. Diferenţa este că tu nu ai privilegiul de a trăi ignorant în raport cu acest adevăr esenţial.

Îţi vorbesc aşa cum am făcut-o mereu: ca unui bărbat calm şi serios, aşa mi-am dorit mereu să devii, care nu-şi cere iertare pentru sentimentele sale umane, nu caută scuze pentru înălţimea lui, pentru braţele lungi, pentru zâmbetul frumos. Conştiinţa creşte în tine şi ce-mi doresc pentru tine este să nu simţi nevoia să te comprimi pentru a-i face pe alţii să se simtă confortabil. Asta oricum nu schimbă ecuaţia. Nu am vrut niciodată să fii de două ori mai bun ca ei, aşa cum am vrut mereu să ataci fiecare zi din scurta ta viaţă luminoasă în luptă. Cei care trebuie să creadă că sunt albi nu pot fi unitatea ta de măsură. Nu vreau să te cufunzi în propriul vis. Vreau să fii un cetăţeam conştient de această lume îngrozitoare şi minunată.

Într-o zi, eram la Chicago, scriam un material despre istoria segregării în Nordul urban şi cum a fost proiectat de politici guvernamentale. Urmăream nişte poliţişti de la secţia regională de poliţie care îşi făceau turele. În acea zi am văzut un negru care şi-a pierdut casa. Am urmărit poliţiştii în casă, unde câţiva dintre ei vorbeau cu soţia bărbatului care, în acest răstimp, încerca să-şi supravegheze copiii. În mod evident, nu fusese prevenită de sosirea şerifului, deşi ceva din comportamentul soţului ei îmi spunea că el probabil ştiuse. Ochii soţiei lui exprimau, în acelaşi timp, şocul contextului, furie la adresa poliţiştilor şi furie la adresa soţului. Poliţiştii au stat în sufrageria lor, dându-le instrucţiuni despre ce urma să se

întâmple. Afară aşteptau nişte bărbaţi care fuseseră angajaţi să evacueze posesiunile familiei. Bărbatul era umilit şi mi-am imaginat că, de ceva vreme, trăia singur, având în minte ameninţarea care plana asupra familiei lui, dar nu se putuse convinge să şi-o recunoască sau să o recunoască în faţa soţiei. Aşa că acum transformase toată acea energie în furie la adresa poliţiştilor. A înjurat. A urlat. A gesticulat frenetic. Această secţie de poliţie era mai progresistă decât media. Erau îngrijoraţi de un arest în masă. Aduceau adesea un asistent social la evacuări. Dar acest lucru nu avea nimic de-a face cu logica fundamentală şi implacabilă a lumii în care trăia, o logică construită pe legi construite pe istorie construită pe dispreţ faţă de acest bărbat şi familia lui, şi soarta lor.

Bărbatul făcea scandal. Când poliţiştii au plecat, şi-a vărsat nervii pe negrii care fuseseră angajaţi să îi scoată familia în stradă. Se manifesta în acelaşi fel în care se manifestă toţi negrii fără autoritate pe care i-am cunoscut vreodată, augmentându-şi trupul pentru a camufla jaful fundamental pe care nu-l puteau preveni.

Îmi petrecusem săptămâna explorând oraşul, plimbându-mă prin părţile sale pustii, privind băieţii fără scop, şezând în stranele bisericilor solide, hoinărind prin faţa muralelor stradale dedicate morţilor. Şi, din când în când, stătusem în casele negrilor din acel oraş care intrau în a zecea decadă a vieţii lor. Aceşti oameni erau profunzi. Casele lor erau pline de emblemele unei vieţi onorabile: premii cetăţeneşti, portrete ale soţilor şi soţiilor care nu mai erau, numeroase generaţii de copii cu robă şi beretă. Şi primiseră aceste distincţii făcând curat în case mari şi trăind în barăci în Alabama înainte să se mute în oraş. Şi făcuseră asta în ciuda oraşului, care ar fi trebuit să le ofere un respiro şi care s-a dovedit a fi un specimen mai sofisticat de jaf. Îşi luaseră două sau trei joburi, îşi trecuseră copiii prin liceu şi facultate şi deveniseră stâlpii comunităţii. Îi admiram, dar ştiam că în tot acest timp doar încurajam supravieţuitorii, cei care înduraseră băncile şi

dispreţul flămând al acestora, agenţii imobiliari şi falsa lor compasiune – „îmi pare rău, casa asta s-a vândut ieri” – agenţii imobiliari care îi îndrumau înapoi spre blocurile din ghetou sau spre blocurile ce urmau să devină ghetouri în curând, creditorii care găsiseră această clasă captivă şi încercau să le ia tot ce aveau. În acele case i-am văzut pe cei mai buni dintre noi, dar pentru fiecare dintre ei, ştiam că sunt un milion dispăruţi.

Şi ştiam că există copii născuţi în aceleaşi cartiere încarcerate în partea de vest a oraşului, aceleaşi ghetouri, fiecare dintre ele planificat ca orice subdiviziune. Reprezintă un act elegant de rasism, câmpuri ale crimei autorizate de poliţie unde ni se fură, iarăşi, tuturor demnitatea, familia, averea şi viaţa. Şi nu există nicio diferenţă între uciderea lui Prince Jones şi crimele acestor câmpuri, pentru că ambele îşi au rădăcina în presupusa lipsă de umanitate a negrilor. O moştenire a jafului, o reţea de legi şi tradiţii, un patrimoniu, un Vis l-au ucis pe Prince Jones cu aceeaşi certitudine cu care ucid negri în North Lawndale cu o frecvenţă înspăimântătoare. „Crimă negru-la-negru” e jargonul, violenţa limbajului, care îi spulberă pe cei care au conceput regulile, care au aranjat peluzele, care au proiectat locuinţele sociale, care au construit străzile şi au vândut cerneală roşie la butoi. Şi asta nu ar trebui să ne surprindă. Furtul vieţilor negre a fost forat în această ţară în faza embrionară şi fortificat pe parcursul istoriei, astfel încât jaful a devenit o moştenire, o raţiune, o emoţie, o setare prestabilită la care trebuie să ne întoarcem invariabil, probabil până la finalul vieţii.

Câmpurile crimei din Chicago, din Baltimore, din Detroit au fost create de politicile Visătorilor, dar greutatea, ruşinea rezidă exclusiv în cei care mor pe aceste câmpuri. E o mare decepţie aici. Să strigi „crimă negru-la-negru” înseamnă să împuşti un om şi apoi să-l umileşti pentru că sângerează. Şi premisele pe care s-au format aceste câmpuri ale crimei – diminuarea trupului negru – nu sunt deloc diferite de premisele ce au permis

uciderea lui Prince Jones. Visul de a te purta ca albii, de a vorbi ca albii, de a fi alb l-a ucis pe Prince Jones cu aceeaşi certitudine cu care ucide negri în Chicago cu o frecvenţă înspăimântătoare. Nu accepta minciuna! Nu bea otrava! Aceleaşi mâini care au trasat conturul roşu în jurul vieţii lui Prince Jones au trasat conturul roşu în jurul ghetoului.

Nu am vrut să te cresc cu frica unei false amintiri. Nu am vrut să fii forţat să îţi maschezi bucuriile şi să îţi acoperi ochii. Am vrut să creşti în conştiinţă. Am hotărât să nu-ţi ascund nimic.

Îţi aminteşti când te-am luat prima oară cu mine la muncă, când aveai 13 ani? Mergeam s-o întâlnesc pe mama unui băiat negru ucis. Băiatul avusese un schimb violent de replici cu un bărbat alb şi fusese ucis pentru că refuzase să dea muzica mai încet. După ce şi-a descărcat pistolul, ucigaşul şi-a condus iubita la hotel. Au băut ceva. Au comandat o pizza. Şi a doua zi, când a avut el chef, bărbatul s-a predat. A pretins că a văzut o armă. A pretins că se temuse pentru viaţa lui şi că nu putuse acţiona decât printr-un act violent justificat. „Am fost şi victimă şi învingător", a afirmat, aşa cum generaţii întregi de prădători afirmaseră. Nu s-a găsit nicio armă. Afirmaţia a influenţat juriul şi ucigaşul a fost condamnat nu pentru crima comisă, ci pentru că trăsese repetate focuri de armă în timp ce prietenii băiatului încercau să se retragă. Distrugerea trupului negru era permisă, dar ar fi bine să se execute eficient.

Mama băiatului negru ucis îşi pleda cazul în faţa jurnaliştilor şi a scriitorilor. Ne-am văzut în holul hotelului ei din Times Square. Era de înălţime medie, cu pielea ciocolatie şi părul până la umeri. Nu trecuse nicio săptămână de la verdict. Era calmă şi complet stăpână pe sine. Nu a răbufnit la adresa criminalului, dar s-a întrebat cu voce tare dacă regulile pe care le împărtăşise erau de ajuns. Îşi dorise ca fiul ei să susţină lucrurile în care crede şi să fie respectuos. Şi murise pentru că a crezut că prietenii lui aveau dreptul să-şi asculte muzica tare, să fie

adolescenţi americani. Şi totuşi rămăsese cu întrebarea: „Îmi tot repet în minte: «Dacă nu ar fi răspuns, dacă nu ar fi spus ce crede, ar fi încă aici?»”.

Nu avea să uite unicitatea fiului ei, unicitatea vieţii lui. Nu avea să uite că avea un tată care îl iubea, care a avut grijă de el cât ea se lupta cu cancerul. Nu avea să uite că era sufletul petrecerii, că tot timpul aducea noi prieteni pe care ea să-i plimbe cu maşina. Şi avea să-l ţină în viaţă prin munca ei. I-am spus că verdictul mă înfuriase. I-am spus că ideea că oricare dintre acei juraţi a crezut că este plauzibil să fie o armă în maşină m-a debusolat. A spus că şi ea era debusolată şi că nu ar trebui să confund calmul de care dădea dovadă cu lipsa furiei. Dar Dumnezeu îi direcţionase furia dinspre răzbunare spre izbăvire, a spus. Dumnezeu îi vorbise şi îi arătase un alt fel de activism. Apoi, mama băiatului ucis s-a ridicat, s-a întors către tine şi ţi-a spus: „Exişti. Contezi. Eşti valoros. Ai tot dreptul să-ţi porţi hanoracul, să-ţi asculţi muzica cât de tare vrei. Ai tot dreptul să fii tu însuţi. Şi nimeni nu ar trebui să-ţi stea în cale. Trebuie să fii tu însuţi. Nu trebuie să-ţi fie niciodată teamă să fii tu însuţi”.

M-am bucurat că a spus asta. Am încercat să-ţi spun acelaşi lucru şi, dacă nu am spus-o la fel de direct şi de clar, mărturisesc, este din cauză că îmi este frică. Şi nu am niciun Dumnezeu care să mă susţină. Şi cred că atunci când distrug trupul, distrug tot şi ştiam că noi toţi – creştini, musulmani, atei – trăim cu această frică a adevărului. Jaful trupului este un fel de terorism, şi ameninţarea sa alertează orbita întregii noastre vieţi şi, ca şi în cazul terorismului, această distorsiune este intenţionată. Jaful trupului. Dragonul care i-a împins pe băieţii pe care îi cunoşteam în teatrul extravagant al proprietăţii. Jaful trupului.

Demonul care a împins supravieţuitorii clasei de mijloc negre spre o pasivitate agresivă, conversaţii moderate în public, cea mai bună purtare la vedere, mâinile mereu în buzunare, întreaga noastră postură

ordonată de parcă ar spune: „Nu fac mişcări bruşte". Jaful trupului. Şarpele anilor din şcoli, cerându-mi să fiu de două ori mai bun, deşi eram doar un copil. Crimele erau peste tot în jurul nostru şi ştiam, în adâncul nostru, într-un spaţiu tăcut, că autorul acestor crime era mai presus de noi, că servea scopurile altcuiva. Aveam dreptate.

Iată cum îmi contorizez progresul în viaţă: mă imaginez aşa cum eram, în West Baltimore, evitând North şi Pulaski, cufundat în Murphy Homes, temător de stradă şi şcoală şi îmi imaginez că îi arăt acelui băiat pierdut un portret al vieţii mele de astăzi şi îl întreb cum i se pare. O singură dată – în cei doi ani după ce te-ai născut, în primele două tranşee din lupta vieţii mele – am crezut că ar fi fost dezamăgit. Îţi scriu de pe marginea celui de-al patruzecilea an de viaţă, când am ajuns într-un punct, nu de o proeminenţă fantastică, dar mult peste orice şi-ar fi putut imagina acel băiat. Nu am stăpânit străzile, pentru că nu am putut citi limbajul trupului suficient de rapid. Nu am stăpânit şcoala, pentru că nu am putut vedea unde ar putea duce totul. Dar nu m-am prăbuşit. Am familia mea. Am munca mea. Nu mai găsesc necesar să-mi plec capul la petreceri şi să spun că „încerc să fiu scriitor". Şi, deşi fără un Dumnezeu al meu, faptul că sunt om, că am darul studiului şi că astfel sunt remarcabil prin toată materia care pluteşte prin cosmos, încă mă minunează.

Mi-am petrecut mare parte din studiu căutând întrebarea corectă care m-ar putea ajuta să înţeleg întru totul fisura dintre mine şi lume. Nu mi-am petrecut timpul studiind problema „rasei": „rasa" în sine este doar o reafirmare şi o restructurare a problemei. Vedem asta uneori, când câte un nătâng – care de obicei se crede alb – sugerează că drumul către viitor este o orgie uriaşă cu albi şi negri care se va sfârşi doar atunci când vom fi cu toţii bej şi, deci, de aceeaşi rasă. Dar o mare parte dintre „negri" este deja bej. Şi istoria civilizaţiei este plină de „rase" moarte (franci, italieni, germani, irlandezi), abandonate ulterior pentru că nu-şi mai deserveau scopul:

organizaţia celor de deasupra şi de sub umbrela drepturilor.

Dacă viaţa mea s-ar sfârşi astăzi, ţi-aş spune că a fost o viaţă fericită, că am găsit bucurie în studiu şi în lupta către care te îndemn pe tine acum. Ai înţeles din această conversaţie că lupta m-a descompus şi m-a recompus de mai multe ori: în Baltimore, la Meca, prin a fi tată, la New York. Schimbările m-au premiat cu descompunerea ce apare atunci când nu mai poţi fi minţit, atunci când ai respins Visul. Mai mult, schimbările m-au învăţat cum să exploatez cel mai bine darul unic al studiului, să pun la îndoială ceea ce văd, apoi să mai pun încă o dată la îndoială, pentru că întrebările contează la fel de mult, poate mai mult, ca răspunsurile.

Dar, vai, ochii mei! Când eram copil, nicio parte a trupului meu nu a suferit mai mult ca ochii. Dacă m-am descurcat bine după standardele copilăriei, trebuie să adaug că acele standarde au fost limitate de cât de puţin a văzut un băiat din clasa mea socială captivă. Visul părea să fie vârful, apoi să te îmbogăţeşti şi să trăieşti într-una dintre acele case izolate de la ţară, într-una dintre acele comunităţi mici, una dintre acele cul-de-sac-uri şerpuitoare, unde se trag filmele pentru adolescenţi şi se construiesc case în copaci şi unde, în acel ultim an pierdut înainte de a intra la facultate, adolescenţii făceau dragoste în maşinile parcate lângă lac. Visul părea sfârşitul lumii pentru mine, culmea ambiţiei americane. Ce ar putea exista mai mult dincolo de logodne, dincolo de suburbii?

Mama ta ştia. Poate pentru că a fost crescută între graniţele fizice ale unui astfel de loc, pentru că a trăit în proximitatea Visătorilor. Poate pentru că oamenii care credeau că sunt albi i-au spus că e deşteaptă şi că nu e cu adevărat neagră, ceea ce era pentru ei un compliment. Poate că băieţii de acolo, care erau de fapt negri, îi spuneau că este „drăguţă pentru o fată cu pielea închisă la culoare”. Mama ta nu s-a simţit niciodată cu adevărat acasă şi asta a creat posibilitatea unui alt loc esenţial

pentru ea, a propulsat-o la Meca, a propulsat-o la New York şi mai departe. Când a împlinit 30 de ani, a călătorit la Paris. Nu sunt sigur că îţi aminteşti. Aveai doar şase ani. Am petrecut acea săptămână mâncând peşte prăjit la micul dejun şi prăjituri la cină, lăsându-ne lenjeria pe noptieră şi ascultând Ghostface Killah la maximum. Nu-mi trecuse niciodată prin cap să părăsesc America, nici măcar pentru un timp. Ochii mei. Prietenul meu Jelani, care a crescut cum am crescut şi eu, mi-a spus odată că obişnuia să vadă călătoritul ca pe un lux inutil, ca şi cum ţi-ai sparge banii de chirie pe un costum roz. Şi pe-atunci şi eu credeam cam acelaşi lucru. Am fost uluit că mama ta visa la Paris. Nu puteam înţelege şi nici nu credeam că aveam nevoie să înţeleg. O parte din mine era încă la ora de franceză din clasa a vi 1 – a, gândindu-mă doar la siguranţa imediată a corpului meu, considerând Franţa la fel de străină ca planeta Jupiter.

Dar acum mama ta mersese şi, când s-a întors, îi dansau ochii de posibilităţile pe care le văzuse acolo, nu doar pentru ea, ci şi pentru tine şi pentru mine: lucrurile care te prind sunt atât de mici, lucrurile care te ţin treaz noaptea îţi sunt atât de proprii, încât atunci când încerci să le explici, singura recompensă pe care ţi-o poate oferi cineva este o aprobare politicoasă din cap. Mama ta făcuse o mulţime de fotografii prin tot Parisul, fotografiase uşi, uşi gigantice: uşi de un albastru profund, de abanos, portocalii, turcoaz şi roşu aprins. Am examinat fotografiile acelor uşi gigantice în micul nostru apartament din Harlem. Nu mai văzusem nimic asemănător în viaţa mea. Nici nu-mi trecuse prin cap că puteau exista asemenea uşi gigantice, că puteau fi atât de comune într-o parte a lumii şi că lipseau cu desăvârşire în alta. Şi m-am gândit, ascultând-o pe mama ta, că Franţa nu era un experiment gândit, ci un loc real plin de oameni adevăraţi ale căror tradiţii erau diferite, ale căror vieţi erau cu adevărat diferite, al căror simţ estetic era diferit.

Când privesc în urmă, ştiu că primeam mesajul din

toate părţile. Atunci se numărau deja printre prietenii mei oameni cu legături la lumi diferite. „Fă-ne rasa mândră!”, spuneau bătrânii. Dar atunci deja ştiam că nu sunt atât de legat de o „rasă” biologică cât de un grup de oameni şi aceşti oameni nu erau negri datorită unei culori uniformizate sau a unei trăsături fizice uniformizate. Erau legaţi pentru că suferiseră sub greutatea Visului şi erau legaţi de toate lucrurile frumoase, de tot limbajul şi toate manierismele, de toată literatura şi de toată filosofia, de tot vocabularul comun pe care îl modelau ca pe un diamant sub greutatea Visului. Acum nu prea multă vreme, stăteam într-un aeroport să-mi iau bagajul de pe banda rulantă. M-am ciocnit de un tânăr negru şi am spus „Pardon”. Fără să ridice privirea a spus: „Eşti straiciht”. Şi în acest schimb de replici este o parte atât de mare din raportul intim care poate exista doar între doi străini ai acestui trib pe care-l numim negru. Cu alte cuvinte, făceam parte dintr-o lume. Şi privind spre exterior, aveam prieteni care la rândul lor făceau parte din alte lumi: lumea evreilor sau a newyorkezilor, lumea sudiştilor sau lumea persoanelor gay, sau a imigranţilor, a californienilor, a nativilor americani sau o combinaţie între oricare dintre acestea, lumi ţesute pe alte lumi ca pe un goblen. Şi, deşi nu aş fi putut fi niciodată nativul vreuneia dintre aceste lumi, ştiam că nimic atât de esenţial ca rasa nu ar putea sta între noi. Citisem deja prea mult. Şi ochii mei, frumoşii mei ochi preţioşi, erau cu fiecare zi mai puternici. Şi am văzut că ceea ce mă separa de lume nu era ceva intrinsec, ci prejudiciul real provocat de intenţia oamenilor de a ne da un nume, intenţia de a crede că numele pe care ni l-au dat contează mai mult decât orice am putea face vreodată. În America, prejudiciul nu rezidă în a te fi născut cu pielea mai închisă la culoare, cu buzele mai pline, cu un nas mai lat, ci în tot ceea ce urmează după. În acel simplu schimb de replici cu acel tânăr, am vorbit limba proprie poporului meu. A fost cea mai scurtă intimitate, dar a cuprins o mare parte din frumuseţea lumii mele negre: dezinvoltura dintre

mine şi mama ta, miracoul de la Meca, felul în care simt că dispar pe străzile din Harlem. Să numesc acest sentiment rasial ar însemna să predau toate acele diamante, modelate de strămoşii noştri, prădătorului. Am creat acest sentiment, deşi a fost conceput în umbra celor ucişi, celor violaţi, celor cărora li s-a furat trupul, şi l-am creat oricum. Acesta este lucrul minunat pe care l-am văzut cu ochii mei şi cred că aveam nevoie de această poziţie favorabilă, să pot călători. Cred că trebuia să ştiu că sunt de undeva, că ceea ce numesc casa mea era la fel de frumoasă ca oricare alta.

La şapte ani după ce am văzut fotografiile acelor uşi, am primit primul paşaport ca adult. Mi-aş dori să fi ajuns acolo mai devreme. Mi-aş dori ca atunci când eram la ora de franceză să fi conectat conjugările, verbele şi substantivele la ceva mai mare. Mi-aş dori ca cineva să-mi fi spus ce era de fapt acea oră: o poartă către o altă lume albastră. Voiam să văd acea lume cu ochii mei, să văd acele uşi şi tot ce se ascundea în spatele lor. În ziua în care am plecat, am mers la un restaurant cu mama ta, care îmi arătase atâtea. Am spus: „Mi-e frică”. Nu pot spune că vorbeam limba. Nu cunoşteam obiceiurile. Aveam să fiu singur. M-a ascultat şi m-a ţinut de mână. Şi în acea seară, m-au urcat în nava spaţială. Nava spaţială a străpuns întunericul, cerul, pe deasupra Baltimore-ului, pe deasupra Meccăi, pe deasupra New York-ului, pe deasupra oricărei limbi şi a oricărui spectru cunoscute mie.

Biletul meu m-a dus mai întâi la Geneva. Totul s-a întâmplat foarte repede. A trebuit să schimb bani. A trebuit să găsesc un tren de la aeroport până în oraş și apoi încă un tren spre Paris. Cu câteva luni înainte, începusem un studiu greoi al limbii franceze. Acum eram într-o furtună de franceză, complet îmbibat, echipat să prind doar câteva picături din limbă: „cine”, „euro”, „tu”, „la dreapta”. Încă îmi era foarte frică.

Am analizat mersul trenurilor şi am constatat că eram la un bilet greşit distanţă de Viena, Milano sau de

vreun sat din Alpi despre care niciunul dintre cunoscuţii mei nu auzise niciodată. S-a întâmplat atunci. Conştientizarea că sunt departe, teama, posibilităţile necunoscute, totul – groaza, uimirea, bucuria – topite într-o tornadă erotică. Nu-mi era complet străină. Era aproape de valul care m-a lovit în Moorland. Era înrudită cu doza narcotică pe care am simţit-o în timp ce priveam oamenii cu paharele lor de vin cum se revarsă pe West Broadway. Era tot ceea ce simţisem când am privit uşile pariziene. În acel moment, am realizat că toate aceste schimbări, cu toată agonia lor, cu toată confuzia, cu toată stranietatea, erau factorul definitoriu al vieţii mele şi, pentru prima dată, am simţit nu doar că sunt viu, că într-adevăr studiam şi observam, ci că eram viu de multă vreme, chiar şi în Baltimore. Fusesem mereu viu. Traduceam constant.

Am ajuns în Paris. M-am cazat la un hotel în al şaselea arondisment. Nu aveam nicio înţelegere a istoriei locale. Nu m-am gândit prea mult la Baldwin sau la Wright. Nu-i citisem nici pe Sartre, nici pe Camus şi, dacă treceam pe lângă Café de Flore sau Les Deux Magots, pe vremea aceea nu observam mare lucru. Nimic din toate astea nu conta. Era vineri, şi ceea ce conta erau străzile ce gemeau de oameni în configuraţii fantastice. Cafenelele gemeau de adolescenţi. Copii jucau fotbal cu rucsacurile lăsate pe marginea străzii. Cupluri mai în vârstă purtau pardesie lungi, eşarfe vălurite şi pulovere. Tinerii care ieşeau din tot felul de locuri erau frumoşi şi cool. Îmi amintea de New York, dar fără frica omniprezentă. Oamenii nu purtau armuri sau nicio armură pe care aş fi putut-o recunoaşte. Străduţele şi aleile lăturalnice erau pline de baruri, restaurante şi cafenele. Toată lumea mergea pe jos. Cei care nu mergeau se îmbrăţişau. Mă simţeam în largul meu mai presus de orice drept natural. Hotelul era geometric. Am ieşit şi m-am topit în oraş ca untul în tigaie. îl aveam în minte pe Big Boi cântând:

Ăsta sunt eu, un jucător cu blugii la dunga

Şi un tricoul alb imaculat, şi cozorocul e îndreptat

uşor către est.

Am luat cina cu un prieten. Restaurantul era cât două sufragerii. Mesele erau înghesuite una într-alta. Şi pentru a te aşeza, chelneriţa recurgea la un fel de magie, trăgea o masă în afară şi te fixa pe locul tău aşa cum îţi fixezi copilul în scaunul de bebeluş. Trebuia să o convoci să poţi merge la toaletă. Când am comandat, am gesticulat frenetic şi am bolborosit ceva în franceza mea catastrofală. A aprobat din cap fără să râdă. Manierele ei erau cât se poate de autentice. Am băut o sticlă de vin incredibil. Eu mi-am luat friptură. Mi-am luat o baghetă cu măduvă. Mi-am luat ficat. Mi-am luat un espresso şi un desert pe care nu pot nici măcar să-l pronunţ. Folosind toată franceza de care eram capabil, am încercat să îi spun chelneriţei că cina fusese magnifică. Mi-a răspuns în engleză: „Cea mai bună cină pe care aţi luat-o vreodată, nu?” M-am ridicat să plec şi, deşi ingurgitasem jumătate dintre lucrurile de pe meniu, mă simţeam uşor ca o pană. A doua zi m-am trezit devreme şi m-am plimbat prin oraş. Am vizitat Musée Rodin. M-am oprit într-un bistro şi, cu teama pe care o simte un puşti când abordează o fată frumoasă la o petrecere, am comandat două beri şi apoi un burger. M-am plimbat prin Le Jardin du Luxembourg. Era cam patru după-amiaza. M-am aşezat. Parcul forfotea de oameni, iarăşi cu toate obiceiurile lor străine. În acel moment m-a cuprins o singurătate stranie. Poate pentru că nu rostisem niciun cuvânt în engleză toată ziua. Poate pentru că nu mai stătusem niciodată într-un parc, nici nu ştiam că este ceva ce aş vrea să fac. Şi peste tot în jur erau oameni care făceau asta frecvent.

Mi-am dat seama că mă aflam într-adevăr în ţara altcuiva şi, totuşi, într-un fel necesar, mă aflam în afara acestei ţări. În America făceam parte dintr-o ecuaţie, deşi nu era un element atractiv. Eram cel pe care îl oprea poliţia pe bulevardul 23 în mijlocul unei zile de lucru. Eram cel dus la Meca. Nu eram doar un tată, eram tatăl unui băiat negru. Nu eram doar un soţ, eram soţul unei

negrese, un simbol încărcat al iubirii negre. Dar stând în acel parc, pentru prima oară am fost un străin, fără ţinut, deconectat. Şi mi-a părut rău că nu mai simţisem acest fel de singurătate până atunci, că nu m-am mai simţit niciodată atât de mult în exteriorul visului altcuiva. Atunci am simţit greutatea cea mai apăsătoare a lanţurilor generaţiei mele: trupul meu limitat de istorie şi politică în zone determinate. Unii dintre noi evadează. Dar jocul se joacă la zar. Îmi doream să ştiu mai multe, îmi doream să le fi ştiut mai devreme. Îmi amintesc, în seara aceea priveam adolescenţii care se strângeau pe malul Senei să facă lucrurile pe care le fac adolescenţii. Şi îmi amintesc că m-am gândit cât de mult îmi doream ca aceea să fie viaţa mea, cât de mult îmi doream să am un trecut departe de frică. Nu aveam trecutul în mâini sau în minte. Dar te aveam pe tine.

Ne-am întors la Paris în vara aceea, pentru că mamei tale i-a plăcut oraşul şi pentru că mie mi-a plăcut limba, dar mai presus de orice, pentru tine.

Mi-am dorit să ai propria viaţă, departe de frică, chiar şi departe de mine. Sunt rănit. Sunt însemnat de coduri vechi care m-au apărat într-o lume şi m-au înlănţuit în alta. Mă gândesc la bunica ta care mă suna şi observa cum creşteai şi cum vei încerca să mă „testezi” într-o zi. Şi i-am spus că voi considera acea zi, dacă va veni, ca eşecul meu total ca tată, pentru că dacă tot ceea ce am asupra ta sunt mâinile mele, atunci nu am absolut nimic. Dar, iartă-mă, fiule, ştiam la ce se referă şi când erai mai mic şi eu gândeam la fel. Şi acum îmi este ruşine de acest gând, ruşine de frica mea, ruşine de lanţurile generaţiei pe care am încercat să ţi le strâng pe încheieturi. Ne apropiem de ultimii noştri ani împreună şi îmi doresc să fi fost mai blând cu tine. Mama ta a trebuit să mă înveţe cum să te iubesc, cum să te sărut şi să-ţi spun că te iubesc în fiecare seară. Chiar şi acum nu-l simt ca pe un gest natural, ci mai degrabă ca pe un ritual. Şi asta pentru că sunt rănit. Asta pentru că sunt legat de vechi obiceiuri pe care le-am

învăţat într-o casă dură. A fost o casă plină de iubire chiar şi când a fost asediată de propria ţară, dar *a fost* dură. Nici măcar în Paris nu m-am putut elibera de vechile obiceiuri, de instinctul de a-mi păzi spatele la fiecare pas şi de a fi mereu gata să mă pun în mişcare.

După câteva săptămâni în Paris, mi-am făcut un prieten care voia să-şi îmbunătăţească engleza la fel de mult cât voiam eu să îmi îmbunătăţesc franceza. Ne-am cunoscut într-o zi în mulţimea din faţa catedralei Notredame. Am mers până în Cartierul Latin. Ne-am dus la un magazin de vinuri. În faţa lui erau câteva mese. Ne-am aşezat şi am băut o sticlă de vin roşu. Ni s-au servit mormane de cărnuri, pâine şi brânzeturi. Asta era cina? Asta făceau oamenii de obicei? Nu ştiusem nici să-mi imaginez asta. Mai mult, toate acestea constituiau un ritual elaborat de a-şi forma o perspectivă asupra mea? A plătit prietenul meu. I-am mulţumit. Dar când am plecat, m-am asigurat că el iese primul. Voia să îmi arate una dintre acele clădiri vechi care par să fie la fiecare colţ în oraşul acela. În tot acest timp m-am lăsat condus, eram sigur că va coti rapid pe o alee unde aşteptau nişte tipi gata să-mi fure… ce mai exact? Dar noul meu prieten mi-a arătat pur şi simplu clădirea, mi-a strâns mâna, mi-a urat bon soirée şi s-a îndepărtat în noaptea vast deschisă. Şi, privindu-l cum se îndepărtează, am simţit că am pierdut parte din experienţă din cauza ochilor mei, pentru că ochii mei au prins contur în Baltimore, pentru că eram legat la ochi.

Îmi doream să cresc pe cât posibil distanţa dintre tine şi acea frică orbitoare. Voiam să vezi oameni diferiţi trăind după reguli diferite. Voiam să vezi îndrăgostiţii care stau unul lângă celălalt în cafenele, privind strada, femeile în rochii lungi şi albe care pedalau pe bicicletele lor vechi fără căşti de protecţie, femeile în pantaloni foarte scurţi care goneau pe role roz. Voiam să vezi bărbaţii în pantaloni somon şi cămăşi albe şi pulovere colorate legate în jurul gâtului, bărbaţii care dispăreau după colţuri şi se

întorceau în maşinile lor decapotabile de lux, iubindu-şi viaţa. Toţi fumând. Toţi ştiind că după colţ îi aşteaptă fie o moarte brutală, fie o orgie. Îţi aminteşti cum ţi s-au luminat ochii când am ieşit la Saint-Germain-des-Prés? Pentru acea privire trăiesc.

Şi chiar şi atunci, voiam să fii conştient să înţelegi că distanţarea, fie şi pentru o clipă, de frică nu este paşaportul care te scoate din luptă. Vom fi mereu negri, tu şi cu mine, chiar dacă înseamnă lucruri diferite în locuri diferite. Franţa e construită pe propriul vis, pe propria colecţie de cadavre, şi aminteşte-ţi că propriul tău nume vine de la un om care s-a opus Franţei şi proiectului ei naţional de colonizare. Este adevărat că culoarea pielii noastre nu este trăsătura noastră distinctivă aici, nu la fel de mult ca americanismul ce răsuflă în proasta noastră franceză. Şi este adevărat că există un mod particular în care americanii care se consideră albi ne privesc, ceva sexual şi obscen. Nu suntem înrobiţi în Franţa. Nu suntem „problema" lor specifică, nici vina lor naţională. Nu suntem negroteii lor. Dacă există alinare în asta, nu este genul de alinare pe care te-aş încuraja să o tolerezi. Aminteşte-ţi numele. Aminteşte-ţi că tu şi cu mine suntem fraţi, suntem fiii violului transatlantic. Aminteşte-ţi conştiinţa vastă care vine la pachet. Aminteşte-ţi că această conştiinţă nu poate fi niciodată rasială până la urmă; trebuie să fie cosmică. Aminteşte-ţi de rromii pe care i-ai văzut cerşind alături de copii lor şi de veninul cu care li s-a vorbit. Aminteşte-ţi de şoferul de taxi algerian care vorbea deschis despre ura sa pentru Paris, care se uita la mama ta şi la mine şi insista că suntem uniţi sub Africa. Aminteşte-ţi fiorul pe care l-am simţit cu toţii în faţa frumuseţii Parisului, ca şi cum oraşul ar fi fost construit în aşteptarea Pompeiului. Aminteşte-ţi senzaţia că parcurile grozave, prânzurile lungi ar putea fi anulate de o fizică înrudită cu regulile noastre şi cu istoria ţării noastre, dar pe care nu o înţelegem complet.

A fost bine să-i avem pe unchiul Ben şi pe mătuşa Janai acolo – pe altcineva care a trebuit să echilibreze

uimirea în faţa a ceea ce au construit aceşti oameni şi faptele pe care au construit atât de mult; altcineva care a învăţat să călătorească la maturitate; oameni care au fost negri în America şi erau în principal preocupaţi de siguranţa propriilor trupuri. Şi eram cu toţii conştienţi de faptul că forţele care ne trag trupul înapoi acasă sunt înrudite cu cele care i-au oferit Franţei toată această bogăţie. Eram conştienţi de faptul că mare parte din ceea ce au realizat a fost construită pe devalizarea trupurilor haitiene, pe devalizarea trupurilor Wolof, pe distrugerea poporului Toucouleur, pe cucerirea lui Bissandugu.

Aceea a fost vara în care ucigaşul lui Trayvon Martin a fost achitat, vara în care am realizat că am acceptat că nu există o viteză a evadării. Ceea ce numim acasă ne va găsi în orice limbă. Îţi aminteşti când am luat metroul până la Place de la Nation să-ţi sărbătorim ziua de naştere împreună cu Janai şi Ben şi copiii? Ţi-l aminteşti pe tânărul care protesta la ieşirea de la metrou? îţi aminteşti pancarta lui? uiue le combat des jeunes contre le crimes racistes! uşa: trayvon martin, 17 ans assassine car noir et le raciste *acquite*.

Nu am murit în tinereţea mea confuză. Nu am pierit în agonia neştiinţei. Nu am fost la închisoare. Îmi dovedisem că există o altă cale dincolo de şcoală şi de stradă. M-am simţit ca supravieţuitorul unui fel de dezastru natural teribil, un fel de ciumă, un fel de avalanşă sau de cutremur. Şi acum, trăind după o decimare şi ajungând pe un tărâm pe care l-am considerat odată mitic, totul pare azvârlit într-un halou: eşarfele pastelate pariziene străluceau mai puternic, mirosul de dimineaţă din patiserii era himnotic, şi limba din jurul meu mi-a părut nu atât o limbă, cât un dans.

Drumul tău va fi diferit. Trebuie să fie diferit. La n ani ştiai lucruri pe care eu nu le ştiam nici la 25. Când aveam n ani, cea mai mare prioritate era simpla siguranţă a propriului trup. Viaţa mea era negocierea imediată cu violenţa, acasă şi în afara casei. Dar tu deja ai aşteptări, le

văd în tine. Supravieţuirea şi siguranţa nu sunt de ajuns. Speranţele tale – visurile tale, dacă vrei – lasă în mine o explozie de sentimente contradictorii. Sunt atât de mândru de tine, de deschiderea ta, de ambiţia ta, de agresivitatea ta, de inteligenţa ta. Treaba mea, în puţinul timp pe care îl mai avem împreună, este să echilibrez această inteligenţă cu înţelepciune. O parte din acea înţelepciune constă în a înţelege ce ai primit: un oraş în care barurile gay nu sunt întru nimic remarcabile, o echipă de fotbal în care jumătate dintre jucători vorbesc o altă limbă. Ceea ce spun este că nu totul îţi aparţine, că frumuseţea din tine nu este exclusiv a ta şi este în mare parte rezultatul posibilităţii de a te bucura de o cantitate anormală de siguranţă a trupului tău negru.

Poate că de aceea atunci când ai aflat că ucigaşul lui Mike Brown nu va fi pedepsit mi-ai spus că trebuie să pleci. Poate că de aceea plângeai, pentru că atunci ai înţeles că inclusiv siguranţa ta relativ privilegiată nu ar putea niciodată contrabalansa un asalt susţinut lansat în numele Visului. Politicile noastre actuale ne spun că, dacă vei fi victima unui asemenea asalt şi îţi vei pierde trupul, trebuie să fie cumva din vina ta. Pe Trayvon Martin l-a ucis hanoracul. Pe Jordan Davis, muzica tare. John Crawford n-ar fi trebuit să atingă niciodată arma expusă în vitrină. Kajieme Powell ar fi trebuit să ştie să nu fie nebun. Şi cu toţii ar fi trebuit să aibă taţi, chiar şi cei care au avut taţi, chiar şi tu. Fără propriile justificări, Visul s-ar prăbuşi în propria fundaţie. Ai învăţat asta pentru prima dată de la Michael Brown. Eu am învăţat asta pentru prima dată de la Prince Jones.

Michael Brown nu a murit aşa cum au presupus mulţi dintre apărătorii lui. Şi totuşi, nu punem niciodată întrebările din spatele întrebărilor. Ar trebui ca răspunsul la asaltul asupra unui ofiţer al statului să fie fără proces cu ofiţerul în cauză ca judecător şi călău? Aşa ar trebui să arate civilizaţia? Şi de fiecare dată Visătorii îl devalizează pe Ferguson de guvernare municipală. Şi torturează

musulmani şi dronele lor bombardează nunţi (accidental!), şi visătorii îl citează pe Martin Luther King şi exultă nonviolenţă pentru cei slabi şi cele mai mari arme pentru cei puternici. De fiecare dată când suntem reţinuţi de poliţie, moartea, rănile sau automutilarea sunt posibile. Nu este suficient să se spună că asta este adevărat pentru oricine sau mai adevărat pentru cei care încalcă legea. În momentul în care poliţia a început urmărirea lui Prince Jones, viaţa lui a fost pusă în pericol. Visătorii acceptă acest lucru ca pe costul de a face treaba, acceptă ca trupurile noastre să fie moneda de schimb, pentru că asta este tradiţia lor. Ca sclavi, am fost primul chilipir al acestei ţări, avansul oferit pentru libertatea ei. După ruina şi eliberarea provocate de Războiul Civil, a urmat Achitarea Sudului care nu se căia şi apoi Reuniunea, şi trupurile noastre au devenit pentru a doua oară ipoteca acestei ţări. În era New Deal, am fost camera lor de oaspeţi, subsolul proaspăt terminat. Şi astăzi, când sistemul în plină expansiune din spatele penitenciarelor a transformat depozitarea trupurilor negre într-un program producător de joburi pentru Visători şi într-o investiţie profitabilă pentru Visători, astăzi, când 8% dintre deţinuţii de pe planetă sunt bărbaţi negri, trupurile noastre au refinanţat Visul de a fi albi. Viţa neagră este ieftină, dar, în America, trupurile negre sunt o resursă de o valoare incomparabilă.

Şi au adus umanitatea la limita inconştienţei: pentru că ei cred că sunt albi.

— JAMES BALDWIN

Pe parcursul anilor de după moartea lui Prince Jones, m-am gândit adesea la cei rămaşi să-şi construiască o viaţă în umbra morţii lui. M-am gândit la logodnica lui şi m-am întrebat ce înseamnă să-ţi vezi viitorul anulat fără nicio explicaţie. M-am întrebat ce îi va spune fiicei lui şi m-am întrebat cum îşi va imagina fiica lui tatăl atunci când îi va lipsi, cum va detalia pierderea. Dar cel mai mult m-am gândit la mama lui Prince şi întrebarea pe care mi-am pus-o cel mai des era mereu aceeaşi: Cum a trăit? I-am căutat

online numărul de telefon. I-am trimis un mail. A răspuns. Apoi am sunat-o şi am stabilit o vizită. Şi într-adevăr trăia, chiar lângă Philadelphia, într-o comunitate mică, îngrădită de case înstărite. Era o zi ploioasă de joi când am ajuns. Luasem trenul din New York şi apoi am închiriat o maşină. Mă gândisem mult la Prince în lunile de dinainte. Tu, mama ta şi cu mine merseserăm la un bal la Meca, şi erau atât de mulţi prieteni de-ai mei acolo şi Prince nu era. Dr. Jones m-a întâmpinat la uşă. Era minunată, politicoasă, cu pielea maronie. Părea să aibă undeva între 40 şi 70 de ani, când deja devine complicat să estimezi exact vârsta unei persoane de culoare. Era calmă, având în vedere subiectul discuţiei noastre, şi pe aproape toată durata vizitei m-am străduit să fac diferenţa între cum se simţea de fapt şi cum simţeam eu că trebuie să se simtă. Ceea ce am simţit a fost că zâmbea cu ochii îndureraţi, că motivul vizitei mele întinsese tristeţea ca pe o cuvertură întunecată peste întreaga casă. Îmi amintesc muzică – jazz sau gospel – pe fundal, dar în contradicţie cu asta îmi amintesc o tăcere profundă care acoperea totul. M-am gândit că poate plânsese. Nu puteam fi sigur. M-a condus în sufrageria spaţioasă. Nu mai era nimeni altcineva acasă. Era pe la începutul lui ianuarie. Pomul de Crăciun era încă la capătul încăperii şi avea şosete cu numele fiicei şi al fiului ei pierdut şi era o fotografie înrămată cu el – Prince Jones – pe o măsuţă. Mi-a adus apă într-un pahar greu. Ea a băut ceai. Mi-a spus că s-a născut şi a crescut lângă Opelousas, Louisiana, că strămoşii ei au fost înrobiţi în aceeaşi regiune şi, ca o consecinţă a acestei înrobiri, teama şi-a lansat ecoul peste generaţii: „Mi-a fost clar pentru prima dată când aveam patru ani”, mi-a spus.

Mă duceam cu mama în oraş. Ne-am urcat în autobuz. Eram în spatele mamei. Nu mă ţinea de mană, aşa că am aterizat pe primul loc pe care l-am *găsit. Peste câteva* minute, mama mă căuta şi m-a luat şi m-a dus în spatele autobuzului şi mi-a explicat de ce nu mă pot aşeza acolo. Eram foarte săraci şi majoritatea negrilor din jur pe

care îi cunoşteam erau şi ei săraci şi imaginea pe care o aveam despre America albă era formată din drumurile în oraş când vedeam oamenii din faţa tejghelelor şi vedeam pentru cine lucra mama. A devenit clar că exista o distanţă.

Acest abis ni se face cunoscut tuturor în tot felul de moduri. O fetiţă vine acasă după ce a fost tachinată la şcoală şi îşi întreabă părinţii: „E adevărat că suntem negrotei, şi ce înseamnă asta?” Uneori e subtil: simpla observaţie despre cine unde locuieşte şi cine ce lucrează şi aşa mai departe. Uneori, sunt toate la un loc. Nu te-am întrebat niciodată cum ai devenit conştient de această distanţă. Cazul lui Mike Brown? Nu cred că vreau să ştiu. Dar ştiu că ţi s-a întâmplat deja, că ai dedus că eşti privilegiat şi totuşi diferit de alţi copii privilegiaţi, pentru că ai un trup mai fragil ca oricare altul în această ţară. Ceea ce vreau să ştii este că nu e vina ta, deşi până la urmă este responsabilitatea ta. Este responsabilitatea ta, pentru că eşti înconjurat de Visători. Nu are nicio legătură cu felul în care îţi porţi pantalonii sau cu felul în care îţi aranjezi părul. Diviziunea este la fel de intenţionată ca politica, la fel de intenţionată ca uitarea ce urmează. Diviziunea permite sortarea eficientă a prădătorilor şi a celor prădaţi, a robilor şi a celor ce-i înrobesc, a arendaşilor şi a latifundiarilor, a canibalilor şi a hranei.

Dr. Jones a fost rezervată. Era ceea ce oamenii numesc „o doamnă” şi mi-a amintit în acest fel de bunica, o mamă singură, dar care vorbea mereu ca şi cum deţinea lucruri frumoase. Şi când Dr. Jones a descris motivaţia de a scăpa de acele lipsuri care au marcat viaţa de arendaş a tatălui ei şi a tuturor celorlalţi din jurul ei, când şi-a amintit că a spus: „Nu voi trăi aşa”, am văzut ceva oţelit în privirea ei şi mi-am amintit de privirea oţelită a bunicii mele. Probabil că abia dacă ţi-o aminteşti, aveai şase ani când a murit. Eu mi-o amintesc, fireşte, dar când am cunoscut-o, isprăvile ei – de exemplu, cum freca podelele albilor ziua şi noaptea mergea la şcoală – erau legende.

Dar încă puteam simţi forţa şi corectitudinea care au propulsat-o din locuinţele sociale în propria casă.

Era aceeaşi forţă pe care am simţit-o în prezenţa Dr. Jones. Când era în clasa a n-a, ea şi o altă fetiţă au făcut un pact că ambele vor deveni medici, şi ea şi-a ţinut promisiunea. Dar înainte a intrat la liceul din oraşul ei. La început, riposta la insultele copiilor albi. La final au ales-o preşedintele clasei. Făcea atletism. Era o „intrare grozavă”, mi-a spus, dar nu a introdus-o mai profund în lumea lor. La meciurile de fotbal, ceilalţi elevi încurajau atleta-star neagră şi apoi, când un jucător negru din echipa adversă primea mingea, strigau: „Omorâţi-l pe negroteiul ăla! Omorâţi-l pe negroteiul ăla!” Strigau asta chiar lângă ea, de parcă nici nu ar fi fost acolo. Recita din Biblie când era copil şi mi-a povestit cum a fost recrutată pentru asta. Mama ei a dus-o să dea o probă pentru corul de juniori. După probă, dirijorul corului i-a spus: „Draga mea, cred că tu ar trebui să vorbeşti”. Râdea uşor acum, nu zgomotos, cu trupul încă perfect controlat. Am simţit că se relaxează. Când vorbea despre biserică, m-am gândit la bunicul tău, cel pe care îl cunoşti, şi cum a descoperit primele aventuri intelectuale în recitarea pasajelor din Biblie. M-am gândit la mama ta, care a făcut acelaşi lucru. Şi m-am gândit la propria distanţă de o instituţie care, adesea, a fost singurul punct de sprijin pentru ai noştri. Mă întreb adesea dacă prin această distanţă nu am ratat ceva, anumite noţiuni de speranţă cosmică, un fel de înţelepciune ce merge dincolo de percepţia mea despre lume, ceva dincolo de trup, pe care aş fi putut să ţi le transmit. Mă întrebam aceste lucruri exact în acel moment, pentru că ceva dincolo de orice am înţeles vreodată a dus-o pe Mabel Jones spre o viaţă excepţională.

A mers la facultate cu bursă completă. A făcut medicina la Louisiana State University. A servit în armată. S-a specializat în radiologie. Nu cunoştea niciun alt radiolog negru pe vremea aceea. Am presupus că trebuie să-i fi fost greu, dar a fost insultată de presupunerea mea.

Nu putea percepe niciun fel de disconfort, şi nu vorbea despre ea ca fiind remarcabilă, pentru că ar concede prea mult, pentru că ar sanctifica aşteptările tribale când singura aşteptare care conta ar fi trebuit să aibă rădăcina în evaluarea lui Mabel Jones. Şi, în lumina acestor lucruri, nu era nimic surprinzător în legătură cu succesul ei, pentru că Mabel Jones apăsa mereu pedala până la capăt, fără ocolişuri, fără ezitare, şi dacă îşi punea în minte să facă ceva, o făcea până la saturaţie. Poziţia ei în raport cu viaţa era aceea a unei atlete de elită care ştie că adversarul joacă murdar, că arbitrii stau la ciupeală, dar care ştia şi că a câştiga campionatul era la un meci distanţă.

I-a spus fiului ei – Prince Jones – „Rocky” pentru a-l onora pe bunicul ei care se prezenta „Rock”. Am întrebat-o despre copilăria lui, pentru că adevărul este că nu îl cunoşteam pe Prince atât de bine. Era printre oamenii pe care m-aş bucura să îi văd la o petrecere, pe care i l-aş descrie unui prieten ca pe „un frate bun”, deşi nu aş putea explica exact de unde vine şi încotro se duce. Aşa că mi l-a schiţat ca să-l pot înţelege mai bine. Mi-a spus că la un moment dat a bătut un cui într-o priză şi a scurtcircuitat totul în casă. Mi-a spus că, la un moment dat, s-a îmbrăcat într-un costum, şi-a pus cravata, s-a aşezat într-un genunchi şi i-a cântat *Three Times a Lady*. Mi-a spus că Prince a mers la şcoli particulare toată viaţa – şcoli pline de Visători –, dar că şi-a făcut prieteni peste tot pe unde a fost, în Louisiana şi mai târziu în Texas. Am întrebat-o cum se purtau cu ea părinţii prietenilor lui: „Atunci eram deja şeful secţie de radiologie de la spitalul din oraş”, mi-a spus. „Aşa că se purtau cu mine cu respect”. A spus asta fără nicio urmă de iubire în privire, rece, ca şi cum ar fi explicat o funcţie matematică.

La fel ca mama lui, Prince era inteligent. În liceu a fost admis la Magnet School (unde elevii primesc credite pentru facultate), în Texas, să studieze matematică şi ştiinţe exacte. În ciuda faptului că şcoala se afla într-un

stat cu aproximativ aceeaşi populaţie ca Angola, Australia sau Afghanistan, Prince era singurul copil negru. Am întrebat-o pe Dr. Jones dacă ar fi vrut ca fiul ei să meargă la Howard. A zâmbit şi a spus: „Nu". Apoi a adăugat: „E bine să pot vorbi despre asta". Asta m-a relaxat puţin, pentru că am putut să mă văd ca pe ceva mai mult decât un intrus. Am întrebat-o unde şi-ar fi dorit să meargă la facultate. A spus: „La Harvard. Şi dacă nu Harvard, Princeton. Şi dacă nu Princeton, Yale. Şi dacă nu Yale, Columbia. Şi dacă nu Columbia, Stanford. Era un elev de acest calibru". Însă la fel ca o treime dintre studenţii care au venit la Howard, Prince era sătul să reprezinte alt fel de oameni. Studenţii aceia de la Howard nu erau ca mine. Erau copiii elitei Jackie Robinson, ai căror părinţi s-au ridicat din ghetouri, din câmpurile arendate, au venit în suburbii pentru a descoperi că purtau aceste însemne cu ei şi că nu aveau scăpare. Chiar şi atunci când reuşeau, aşa cum au reuşit mulţi dintre ei, erau scoşi la înaintare, erau daţi ca exemplu, transformaţi în parabole ale diversităţii. Erau simboluri şi însemne, niciodată copii sau tineri. Aşa că veneau la Howard să fie normali, mai mult, să vadă cât de vastă este de fapt normalitatea neagră.

Prince nu a aplicat la Harvard, nici la Princeton, nici la Yale, nici la Columbia, nici la Stanford. A vrut doar la Meca. Am întrebat-o pe Dr. Jones dacă regretă că Prince a ales Howard. A oftat, a fost ca şi cum aş fi apăsat prea puternic pe o vânătaie. „Nu", a zis. „Regret că a murit". A spus-o cu mare calm şi cu o şi mai mare durere.

A spus asta cu tot calmul straniu şi toată francheţea pe care marele afront american ni le cere. V-aţi uitat vreodată cu atenţie la fotografiile de la protestele din anii '60? V-aţi uitat vreodată la feţele lor? Feţele nu sunt nici furioase, nici triste, nici vesele. Aproape că nu trădează nicio emoţie. Privesc dincolo de propriile suferinţe, dincolo de noi, se concentrează pe ceva mult peste orice mi-ar fi cunoscut. Cred că privesc fix spre Dumnezeul lor, un Dumnezeu pe care nu îl pot cunoaşte şi în care nu cred.

Dar, cu sau fără Dumnezeu, sunt blindaţi şi e real. Sau poate nu sunt deloc blindaţi. Poate este o extensie a vieţii, un fel de împrumut care îţi permite să suporţi toate asalturile care vin peste tine şi pe care îl poţi plăti mai târziu. Oricum ar fi, aceeaşi privire pe care o văd în acele fotografii, nobilă şi rece, este privirea pe care am văzut-o la Mabel Jones. În ochii ei căprui şi ascuţiţi, care s-au umezit, dar nu s-au înmuiat. Ţinea atâtea lucruri sub control, şi eram sigur că în tot acest timp de când Rocky al ei fusese ucis, de când descendenţa îi fusese devalizată, nu aştepta nimic mai puţin de la ea.

Şi nu s-a putut baza pe ţară pentru ajutor. Când a venit vorba de fiul ei, ţara lui Dr. Jones a făcut ce face cel mai bine: l-a uitat. Uitarea este un obicei, este încă o componentă necesară a visului. Au uitat amprenta furtului care i-a îmbogăţit în sclavie, teroarea care le-a permis, timp de un secol, să fure voturile, politica de segregare care le-a dat suburbiile. Au uitat pentru că a-şi aminti i-ar catapulta din Visul frumos şi i-ar sili să trăiască aici cu noi toţi, aici în lume. Sunt convins că Visătorii, cel puţin visătorii din zilele noastre, ar prefera să trăiască o viaţă albă mai degrabă decât o viaţă liberă. În Vis sunt Buck Rogers, Prince Aragorn, o rasă întreagă de Skywalkeri. Să îi trezeşti înseamnă să dezvălui că sunt un imperiu de oameni şi că, la fel ca toate imperiile de oameni, a fost construit pe distrugerea trupului. Înseamnă să le pătezi nobleţea, să îi faci vulnerabili, failibili, fragili.

Dr. Jones dormea când a sunat telefonul. Era 5AM şi la capătul firului era un detectiv care îi spunea că ar trebui să vină la Washington. Rocky era la spital. Rocky fusese împuşcat. A condus cu fiica ei. Era sigură că îl găseşte în viaţă. A făcut mai multe pauze când a explicat acest lucru. S-a dus direct la cu. Rocky nu era acolo. Un grup de oameni cu autoritate – doctori, avocaţi, detectivi poate – au dus-o într-o încăpere şi i-au spus că murise. A făcut iarăşi o pauză. Nu a plâns. Calmul era prea important acum.

„A fost ceva diferit de orice simţisem până atunci”,

mi-a spus. „A fost extrem de dureros fizic. Atât de dureros, încât de fiecare dată când îmi venea în minte un gând despre el, tot ceea ce puteam face era să mă rog şi să cer clemenţă. Am crezut că o să-mi pierd minţile, că o să înnebunesc. Mi-era rău. Simţeam că mor.

Am întrebat dacă se aştepta ca poliţistul care l-a împuşcat pe Prince să fie pus sub acuzaţie. A spus: „Da”. Vocea ei era un cocktail de trăiri. Vorbea ca un american, cu aceleaşi aşteptări de dreptate, chiar şi dreptatea întârziată şi plină de resentimente, pe care a experimentat-o la medicină acum atât de mulţi ani.

Mă gândeam acum la fiica ei, care se căsătorise de curând. Era o fotografie cu ea şi noul ei soţ la vedere. Dr. Jones nu era optimistă. Era incredibil de îngrijorată de ideea că fiica ei ar putea avea un copil în America, pentru că nu-l putea salva, nu îi putea proteja trupul de violenţa ritualică care-i luase fiul. A comparat America cu Roma. A spus că, după părerea ei, zilele de glorie ale acestei ţări erau de mult trecute şi chiar şi acele zile de glorie erau sumbre: „Şi nu prindem ideea”, a spus. „Nu înţelegem că ne îmbrăţişăm moartea”.

Am întrebat-o pe Dr. Jones dacă mama ei era încă în viaţă. Mi-a spus că mama ei murise în 2002, la 89 de ani. Am întrebat-o cum a reacţionat mama ei la moartea lui Prince şi vocea i-a redevenit aproape şoptită şi a spus: „Nu ştiu dacă a reacţionat”.

A făcut o aluzie la 12 Years a Slave. „Iată-l”, a zis referindu-se la Solomon Northup. „Avea mijloacele. Avea o familie. Trăia ca o fiinţă umană. Şi un act rasist i-a luat totul. Şi acelaşi lucru e valabil şi pentru mine. Mi-am petrecut ani de zile dezvoltându-mi cariera, acumulând bunuri, asumându-mi responsabilităţi. Şi un act rasist. Nu e nevoie de altceva”. Şi apoi a vorbit din nou despre tot ceea ce avea, prin marea industrie, prin muncă neîncetată, acumulate în lunga călătorie de la sărăcia avidă. A vorbit despre cum copiii ei fuseseră crescuţi în braţele luxului: excursii anuale la schi, vacanţe în Europa. A spus că atunci

când fiica ei studia Shakespeare în liceu a dus-o în Anglia. Şi atunci când fiica şi-a luat carnetul de conducere la 16 ani, o Mazda 626 o aştepta la scară. Am simţit o legătură între dorinţa ei de a dărui şi sărăcia lucie din tinereţe. Am simţit că făcea toate aceste lucruri atât pentru copiii ei, cât şi pentru ea. A spus că Prince nu fusese niciodată atras de obiectele materiale. Îi plăcea să citească. Îi plăcea să călătorească. Dar când a împlinit 23 de ani i-a cumpărat un jeep. Avea o fundă mov gigantică pe capotă. Mi-a spus că încă îl vedea, uitându-se la jeep şi spunând pur şi simplu: Mulţumesc, mama. Şi fără să se întrerupă a adăugat: „Şi acela a fost jeepul în care a fost ucis".

După ce am plecat, am stat în maşină câteva minute, absent. M-am gândit la cât de mult investise în Prince mama lui şi la tot ceea ce era pierdut. M-am gândit la singurătatea care l-a împins către Meca, la cum noi nu l-am putut salva, la cum nu ne putem salva pe noi înşine. M-am gândit din nou la proteste, la protestatari şi la chipurile lor stoice, la cei pe care i-am dispreţuit odată pentru că şi-au aruncat trupurile în faţa celor mai îngrozitoare lucruri din viaţă. Poate că ştiau ceva oribil despre lume. Poate că se distanţaseră voit de siguranţa şi sanctitatea trupului negru pentru că ştiau că siguranţa şi sanctitatea nu există. Şi toate acele fotografii vechi din anii '60 pe care le-am văzut cu negri culcaţi la pământ, în faţa bâtelor şi a câinilor, nu erau ruşinoase, nu erau ruşinoase deloc: erau pur şi simplu adevărate. Suntem capturaţi, frate, înconjuraţi de bandiţii majorităţii americane. Şi asta s-a întâmplat aici, în singura noastră casă şi adevărul îngrozitor este că nu ne putem convinge să evadăm de unii singuri. Poate că aceasta era, este speranţa mişcării: să trezim Visătorii, să îi trezim la realitatea efectului pe care nevoia lor de a fi albi, de a vorbi ca şi cum ar fi albi, de a gândi ca şi cum ar fi albi, ceea ce înseamnă să gândească că sunt mai presus de defectele de fabricaţie ale umanităţii, l-a avut asupra umanităţii.

Dar nu îţi poţi aranja viaţa în jurul lor şi a slabei

şanse ca Visătorii să-şi vină în fire. Momentul nostru e prea scurt. Trupurile noastre sunt prea preţioase. Şi acum tu eşti aici şi trebuie să trăieşti, şi sunt atâtea lucruri pentru care merită să trăieşti, nu doar în ţara altcuiva, ci şi acasă. Căldura energiilor întunecate care m-a atras la Meca, căldura propriei noastre lumi, este frumoasă, oricât de scurtă şi de fragilă.

Îmi amintesc când am fost la reuniunea absolvenţilor Howard. Îmi amintesc rafalele calde de vânt trecând peste noi. Eram la meci. Stăteam la peluză cu vechi prieteni şi copiii lor, fără să ne pese de încercări sau de eşecuri. Îmi amintesc că ne uitam la poartă şi priveam un grup de majorete atât de îndrăgostite de Howard, încât se îmbrăcaseră cu vechile tricouri şi îşi lărgiseră puţin uniformele să le poată cuprinde. Mi le amintesc dansând. Se mişcă, se opresc, se mişcă din nou şi, când mulţimea strigă „Haide! Haide! Haaaideee!”, o negresă, care stătea două rânduri mai jos, purtând cei mai strâmţi jeanşi pe care îi are, se ridică şi se mişcă de parcă nu ar fi fost mama cuiva şi ultimii 20 de ani ar fi fost doar o săptămână. Îmi amintesc când am mers spre petrecere. Nu te-am putut lua cu mine, dar nu am nicio problemă să îţi spun ce am văzut – toată diaspora în jurul meu-escroci, avocaţi, Kappa, gabori, doctori, bărbieri, Delta, beţivi, ciudaţi şi tocilari. Dj-ul a dat startul la muzică. Tinerii s-au îmbulzit în jurul lui. Un tânăr a scos o sticlă de cognac şi a răsucit dopul. O fată care era cu el a zâmbit, şi-a dat capul pe spate, a înghiţit, a râs. Şi am simţit cum pier în toate trupurile lor. Semnul nativ al damnării se estompase şi îmi puteam simţi greutatea braţelor, şi îmi puteam auzi răsuflarea, şi nu vorbeam atunci, pentru că nu avea rost.

Acela a fost un moment, un moment de bucurie, dincolo de Vis, un moment îmbibat de o forţă mai grozavă ca orice lege pentru dreptul la vot. Această forţă, această forţă neagră, îşi are originile într-o perspectivă asupra galaxiei americane provenită de pe o planetă întunecată şi

esenţială. Forţa neagră este plantaţia Monticello[9] văzută din carceră, adică priveliştea din timpul luptei. Şi forţa neagră naşte un fel de înţelegere ce iluminează toate galaxiile în adevărata lor splendoare. Chiar şi visătorii – pierduţi în marea lor reverie – o simt, pentru că la Billie apelează când sunt trişti şi pe Mobb Deep fredonează cu îndrăzneală, şi murmură Isley când sunt îndrăgostiţi şi strigă pe Dre la bairamuri şi Aretha e ultimul lucru pe care îl aud înainte să moară. Am construit ceva aici. Am luat regulile unei singure picături de sânge ale Visătorilor şi le-am răsturnat. Ei ne-au transformat într-o rasă. Noi ne-am transformat într-un popor. Aici, la Meca, sub durerea selecţiei, ne-am construit o casă. Aşa cum fac negrii cu cursurile de vară, marcate cu ace, flacoane şi plasturi. Aşa cum fac negrii când dansează la rent parties[10], aşa cum fac negrii la reuniunile de familie unde suntem priviţi ca supravieţuitorii unei catastrofe. Aşa cum fac negrii când ciocnesc pahare cu cognac şi bere germană, pasându-şi cuiele şi dezbătând prestaţia MC-ilor. Aşa cum fac toţi aceia dintre noi care au trecut prin viaţă şi moarte pe aceste ţărmuri.

Aceea a fost forţa iubirii care l-a atras pe Prince Jones. Forţa nu este divinitate, ci o profundă cunoaştere despre cât de fragil este în realitate totul, chiar şi Visul, mai ales Visul. Când stăteam în maşină, m-am gândit la previziunile lui Dr. Jones despre destinul naţiunii. Auzisem acest gen de previziuni toată viaţa de la Malcolm şi toţi discipolii săi postumi care strigau că Visătorii trebuie să culeagă ce-au semănat. Am văzut aceleaşi previziuni în cuvintele lui Marcus Garvey, care a promis să se întoarcă într-o tornadă de strămoşi furioşi, o armată de morţi vii din Middle Passage. Nu. Am părăsit Meca ştiind că toate astea erau prea neconvingătoare, ştiind că dacă Visătorii vor culege ce au semănat, noi vom culege roadele alături de ei.

---

9 Prima plantație, muncită de sclavi, a lui Thomas Jefferson. (n.t.)

10 Petreceri organizate cu scopul de a strânge bani pentru a ajuta pe ci să-și plătească chiria, (n.t.)

Jaful s-a copt în obicei şi dependenţă; cei care proiectează moartea mecanizată a ghetourilor noastre, violurile masive din închisori, apoi proiectează propria uitare, trebuie să jefuiască inevitabil mult mai mult. Aceasta nu este o credinţă în profeţie, ci în farmecul benzinei ieftine.

Odată, parametrii Visului au fost schimbaţi de tehnologie şi de limitările cailor-putere şi ale vitezei. Dar Visătorii au evoluat şi îndiguirea mărilor pentru voltaj, extracţia cărbunelui, transformarea petrolului în alimente au permis expansiunea fără precedent a jafului. Şi această revoluţie le-a dat Visătorilor libertatea de a jefui nu doar trupuri umane, ci trupul însuşi al

Pământului. Pământul nu este creaţia noastră. Nu simte respect pentru noi. Nu îi suntem folositori. Şi răzbunarea sa nu este focul din oraşe, ci focul de pe cer.

Ceva mai feroce decât Marcus Garvey conduce tornada. Ceva mai îngrozitor decât toţi strămoşii noştri africani se înalţă cu apele mărilor. Cele două fenomene sunt cunoscute unul altuia. Bumbacul ce ne-a trecut prin mâinile înlănţuite a inaugurat această epocă. Zborul dinspre noi a brăzdat pădurile subdivizate. Şi metodele de transport prin aceste noi subdiviziuni, peste întinderi, sunt automobilul, lasoul din jurul gâtului planetei şi, în cele din urmă, înşiși visătorii.

Am lăsat casa lui Mabel Jones în urmă, gândindu-mă la toate astea. M-am îndepărtat, ca-ntotdeauna, gândindu-mă la tine. Nu cred că îi putem opri, Samori, pentru că, până la urmă, trebuie să se oprească pe sine. Şi totuşi, te îndemn să lupţi. Să lupţi pentru amintirea strămoşilor tăi. Să lupţi pentru înţelepciune. Să lupţi pentru căldura Meccăi. Să lupţi pentru bunica şi bunicul tău, pentru numele tău. Dar nu lupta pentru Visători. Speră pentru ei. Roagă-te pentru ei, dacă asta simţi. Visătorii vor trebui să înveţe ei înşiși să lupte, să înţeleagă că ţinutul Visului lor, scena pe care s-au vopsit în alb, este patul de moarte al nostru al tuturor. Visul este acelaşi obicei ce pune în pericol planeta, acelaşi obicei ce ne trimite trupurile în

închisori şi ghetouri. Văd aceste ghetouri conducând de la Dr. Jones spre casă. Sunt aceleaşi ghetouri pe care le-am văzut în Chicago cu atâţia ani în urmă, aceleaşi ghetouri în care a crescut mama, în care a crescut tata. Am văzut prin parbriz emblema acestor ghetouri – o abundenţă de saloane de frumuseţe, biserici, magazine cu băuturi alcoolice şi case dărăpănate – şi am simţit teama de odinioară. Prin parbriz am văzut ploaia spălând străzile.

Ta-Nchişi Coates este jurnalist la The Atlantic şi autorul volumelor The Beautiful Struggle: A Father, Two Sons, and An Unlikely Road to Manhood (2008) şi între lume şi mine şi a seriei de benzi desenate Black Panther, de la Marvel Comics, începută în 2016. Colaborează cu publicaţii precum The New York Times, The Washington Post şi Time. Coates a fost premiat cu National Magazine Award, Hillman Prize for Opinion and Analysis Journalism şi George Polk Award pentru editorialul The Case for Reparations, din The Atlantic. În 2015 a primit MacArthur Foundation „Genius Grant”. Locuieşte la New York, împreună cu soţia şi fiul său.

1 New York Times Bestseller, volumul între lume şi mine a fost premiat cu National Book Award pentru Nonficţiune şi cu naacp Image Award, finalist pentru Premiul Pulitzer pentru Nonficţiune şi pentru National Book Critics Circle, şi a fost declarat de către presa americană una dintre cele mai bune zece cărţi ale anului 2015.

Într-o serie de eseuri scrise sub forma unei scrisori către fiul său, Coates discută noţiunea de rasă şi felul în care aceasta a modelat istoria, de multe ori cu preţul vieţii şi al trupului negru. Explorând evenimente personale şi istorice, de la perioada de studenţie la Howard University, la Războiul Civil, autorul încearcă să răspundă la câteva dintre cele mai dificile întrebări care dezechilibrează societatea modernă. Printr-o destructurare minuţioasă a conceptului de rasă, Coates rezumă istoria înfiorătoare a subjugării negrilor în Statele Unite, rezultatul fiind un

discurs extrem de actual despre tot ceea ce înseamnă să fii perceput ca „diferit”.